МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Кваліфікаційна робота
магістра

на тему «Фінансове забезпечення відтворення основних засобів на ПАТ «ІНТЕРПАЙП НИЖНЬОДНІПРОВСЬКИЙ ТРУБОПРОКАТНИЙ ЗАВОД» та шляхи його вдосконалення»

Виконав: студент 2 курсу групи 8.0722-фк-з
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, освітня програма фінанси і кредит
С.О. Кислий

Керівник д.е.н., професор Крилов Д.В.
Рецензент д.е.н., професор Огренич Ю.О.

Запоріжжя – 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економічний
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування
Освітній рівень магістр
Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування
Освітня програма фінанси і кредит

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____А.П. Кущик

«____»_____2023 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Кислому Сергію Олександровичу

1. Тема роботи: «Фінансове забезпечення відтворення основних засобів на ПАТ «ІНТЕРПАЙП НИЖНЬОДНІПРОВСЬКИЙ ТРУБОПРОКАТНИЙ ЗАВОД» та шляхи його вдосконалення»
керівник роботи: Крилов Денис Валерійович, д.е.н., професор
затверджені наказом ЗНУ від 01 травня 2023 р. № 651-с.

2. Строк подання студентом роботи: 10 листопада 2023 р.
3. Вихідні дані до роботи: дані фінансової звітності ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод», Державної служби статистики України, а також монографічні дослідження та наукові статті вітчизняних і зарубіжних авторів.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): визначити сутність та особливості формування та відтворення основних засобів підприємства; дослідити підходи до оцінки ефективності основних засобів; здійснити організаційну характеристику та провести аналіз економічних показників діяльності ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод»; визначити напрями оптимізації механізму відтворення основних засобів на підприємстві.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов’язкових креслень): кваліфікаційна робота містить 16 рис., 30 табл. і 26 формул.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Крилов Д.В., професор	8.08.2023 р.	8.08.2023 р.
2	Крилов Д.В., професор	11.09.2023 р.	11.09.2023 р.
3	Крилов Д.В., професор	02.10.2023 р.	02.10.2023 р.

7. Дата видачі завдання: 20 червня 2023 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Складання бібліографії та вивчення літературних джерел	20.06.2023 р. – 31.07.2023 р.	виконано
2.	Виконання вступу	1.08.2023 р. – 07.08.2023 р.	виконано
3.	Виконання розділу 1	08.08.2023 р. – 10.09.2023 р.	виконано
4.	Виконання розділу 2	11.09.2023 р. – 1.10.2023 р.	виконано
5.	Виконання розділу 3	2.10.2023 р. – 19.10.2023 р.	виконано
6.	Формулювання висновків	20.10.2023 р. – 1.11.2023 р.	виконано
7.	Оформлення роботи, одержання відгуку та рецензії	2.11.2023 р. – 9.11.2023 р.	виконано
8.	Подання роботи на кафедру	10.11.2023 р.	виконано

Студент _____ С.О. Кислий
(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____ Д.В. Крилов
(підпис) (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ І.О. Щебликіна
(підпис) (ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 134 с., 16 рис., 30 табл.,73 джерела, 12 додатків

Об’єктом дослідження є процеси оптимізації механізму фінансового забезпечення відтворення основних засобів на підприємстві ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних засад та прикладних проблем, пов’язаних із організацією процесу оптимізації механізму фінансового забезпечення відтворення основних засобів підприємства.

Метою роботи є аналіз теоретико-методичних та організаційних положень та розробка практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності процесу відтворення основних засобів підприємства.

Завдання: 1) визначити сутність основних засобів підприємства та особливості їх відтворення; 2) здійснити аналіз організаційно-економічних показників діяльності підприємства; 3) розробити заходи щодо оптимізації механізму відворення основних засобів підприємства.

Методи досліджень: діалектичний метод пізнання, системний, комплексний та структурно-функціональний підхід, кількісний аналіз, методи дедукції та індукції, аналізу та синтезу, логічний метод.

Одержані результати та їх новизна: 1) досліджено сучасні підходи щодо підвищення ефективності управління основними засобами підприємства; 2) розроблено рекомендації щодо удосконалення відтворення основних засобів в межах стратегії розвитку підприємства; 3) удосконалено механізм управління основними засобами підприємства.

Практичне значення одержаних результатів. Пропозиції щодо оптимізації механузму відтворення основних засобів підприємства можуть бути використані в його практичній діяльності.

ОСНОВНІ ЗАСОБИ, АМОРТИЗАЦІЯ, ЗНОС, ВІДТВОРЕННЯ, ПРИБУТОК, ВИТРАТИ, РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ

SUMMARY

Qualifying work: 134 p., 16 fig., 30 tab., 73 references, 12 annex.

The object of study is processes of optimizing the mechanism of financial support for the reproduction of fixed assets at the PJSC «Interpipe Nizhnyodniprovsky Pipe Rolling Plant».

The subject of the study is a set of theoretical foundations and applied problems related to the organization of the optimization process of the mechanism of financial support for the reproduction of the company's fixed assets.

The purpose of the work is the analysis of theoretical, methodological and organizational provisions and the development of practical recommendations for increasing the efficiency of the process of reproduction of the company's fixed assets.

Tasks: 1) determine the essence of the company's fixed assets and the peculiarities of their reproduction; 2) analyze the organizational and economic indicators of the enterprise; 3) to carry out an analysis of indicators of the condition and efficiency of the use of the company's fixed assets; 4) to develop measures to optimize the mechanism of disposal of the company's fixed assets.

Methods of research: a systematic approach to the study of economic events and processes. During research performance scientific methods of cognition were used: methods of induction and deduction, terminological analysis and comparison, calculation methods, theoretical generalization; cause-effect relationship methods, abstract-logical method and logical method.

The results obtained and their novelty: 1) modern approaches to increase the efficiency of management of the company's fixed assets were investigated; 2) developed recommendations on improving the reproduction of fixed assets within the framework of the company's development strategy; 3) the mechanism of managing the company's fixed assets has been improved.

Practical significance of the obtained results. Proposals for optimizing the mechanism of reproduction of the company's fixed assets can be used in its practical activities.

The results of the study are aimed at evaluating the fixed assets and ensuring the improvement of the efficiency of their use and reproduction in the activities of the industrial enterprise and can be implemented in the practice of other industrial enterprises. The results of the study can be used by the heads of the financial divisions of industrial enterprises to develop tactical and strategic decisions regarding the optimization of the mechanism of reproduction of fixed assets, which will allow to optimize their production, financial and investment activities.

FIXED ASSETS, DEPRECIATION, DEPRECIATION, RECOVERY, PROFIT, COSTS, PROFITABILITY

ЗМІСТ

ВСТУП ……. 8
1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ……..... 12
1.1 Сутність та класифікація основних засобів підприємства……. 12
1.2 Особливості відтворення основних засобів підприємства……. 23
1.3 Методичні підходи до оцінки ефективності використання основних засобівпідприємства……. 33
2 АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТ «ІНТЕРПАЙП НИЖНЬОДНІПРОВСЬКИЙ ТРУБОПРОКАТНИЙ ЗАВОД» …… 44
2.1 Організаційно-економічна характеристика ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод»…….. 44
2.2 Аналіз ділової активності ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод»……... 59
2.3 Аналіз стану основних засобів ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод»…… 78
3 ОПТИМІЗАЦІЯ МЕХАНІЗМУ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПАТ «ІНТЕРПАЙП НИЖНЬОДНІПРОВСЬКИЙ ТРУБОПРОКАТНИЙ ЗАВОД»……..... 99
3.1 Сучасні підходи щодо підвищення ефективності управління основними засобами підприємства …… 99
3.2 Відтворення основних засобів в межах стратегії розвитку підприємства…… 107
3.3 Удосконалення механізму управління основними засобами підприємства……. 113
ВИСНОВКИ……. 120
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ…… 127
ДОДАТКИ……. 135

ВСТУП

У сучасних умовах господарювання неможливо переоцінити важливість такої економічної категорії, як основні засоби. Адже саме за рахунок основних засобів підприємство розпочинає функціонувати та в майбутньому може розширювати свою діяльність. Вирішення проблемних аспектів проведення ефективного відтворення основних засобів за сучасних умов розвитку підприємництва є важливими питанням. На практиці гнучка амортизаційна політика підприємств і держави є одним з основних факторів відновлення економічного зростання за умов інвестиційної кризи, зменшення виробництва та інфляції. Ефективне використання основних фондів на підприємстві сприяє зростанню технічного рівня виробництва, збільшенню економічного та виробничого потенціалу, зростанню продуктивності праці. Завдяки цьому з'являються більш широкі можливості для диверсифікації виробництва, випуску нового продукту, який буде більш рентабельним, якісним та бажаним для споживачів. Однак сьогодні підприємства України не приділяють належної уваги ролі фінансового забезпечення у вирішенні проблем відтворювального характеру. Тож ця тема є актуальною та необхідною для розгляду.

Дослідженням питань щодо удосконалення механізму відтворення основних засобів підприємств займались видатні вітчизняні вчені: М.Д. Білик, І.О. Бланк, Ф.Ф. Бутинець, А.Г. Загородній, Й.С. Завадський, І.Ю. Єпіфанова, В.М. Жук, М.Я. Дем'яненко, Г.Г. Кірейцев, О.В. Коваленко, В.Г. Лінник, В.В. Сопко, М.Ф. Огійчук, Ю.І. Осадчий, П.Т. Саблук, Л.К. Сук, Е.С. Хендріксен, А.В. Череп, О.В. Яріш та інші вчені.

Незважаючи на вагомий внесок науковців, питання розробки та обґрунтування напрямів ефективності використання основних фондів є недостатньо вивченими і тому потребує удосконалення і уточнення.

Метою кваліфікаційної роботи магістра є аналіз теоретико-методичних та організаційних положень та розробка практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності процесу відтворення основних засобів підприємства.

Виходячи з цієї мети, були розроблені такі основні задачі дослідження:

– дослідити економічну сутність, значення, класифікацію основних засобів підприємства;

– дослідити особливості відтворення основних засобів підприємства в сучасних умовах;

– дослідити методичні підходи до оцінки ефективності використання основних засобів підприємства;

– провести комплексний аналіз господарської діяльності ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод»;

– проаналізувати показники ділової активності підприємства;

– оцінити показники ефективності використання основних засобів ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод»;

– визначити шляхи оптимізації механізму відтворення основних засобів підприємства;

– визначити сучасні підходи щодо підвищення ефективності управління основними засобами підприємства;

– обґрунтувати шляхи відтворення основних засобів в межах стратегії розвитку підприємства;

– розробити заходи щодо удосконалення механізму управління основними засобами підприємства.

Об’єктом дослідження є процеси оптимізації механізму фінансового забезпечення відтворення основних засобів на підприємстві ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних засад та прикладних проблем, пов’язаних із організацією процесу оптимізації механізму фінансового забезпечення відтворення основних засобів підприємства.

Теоретичною та методологічною основою дослідження є праці вітчизняних і зарубіжних фахівців в галузі теорії та практики процесу відтворення основних засобів підприємства. У роботі використані методи: логічного узагальнення – для узагальнення наукового досвіду з досліджуваної проблематики й викладання послідовності положень кваліфікаційної роботи; дедуктивний – для дослідження теоретичних аспектів організації та управління основними засобами підприємства; фінансово-економічного та статистичного аналізу, порівняння, зведення – при оцінюванні фінансового стану підприємства; критичного аналізу та узагальнення теоретичних досліджень – для теоретичного узагальнення одержаних результатів та формулювання висновків.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти, фахова література, матеріали наукових конференцій та періодичних видань, дані фінансової звітності ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод», результати власних досліджень та проведеного аналізу.

Наукова новизна отриманих результатів визначається наступними основними положеннями:

– запропоновано до впровадження на підприємстві модель управління ефективністю використання основних засобів;

– удосконалено механізм відтворення основних засобів в межах стратегії розвитку підприємства, а саме, запровадження ефективної амортизаційної політики як найбільш ефективного інструмента активізації інвестиційних процесів на підприємстві;

– розроблено організаційно-економічний механізм підвищення ефективності управління основними виробничими засобами.

Значення результатів кваліфікаційної роботи магістра полягає у тому, що результати дослідження спрямовані на оцінку основних засобів та забезпечення підвищення ефективності їх використання і відтворення у діяльності промислового підприємства і можуть бути впроваджені в практику інших

промислових підприємств. Результати дослідження можуть бути використані керівниками фінансових підрозділів промислових підприємств для розробки ефективних управлінських рішень щодо оптимізації механізму відтворення основних засобів, що дозволить оптимізувати їх виробничу діяльність.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дослідження доповідалися й обговорювалися на XVIII Міжнародній науково-практичній конференції «Виклики та перспективи розвитку нової економіки на світовому, державному та регіональному рівнях» (Запоріжжя, 19-20 жовтня 2023 р.).

Публікації. За матеріалами дослідження опубліковано 2 друковані праці – стаття у монографії та тези за матеріалами наукової конференції.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1 Сутність та класифікація основних засобів підприємства

В умовах сучасної ринкової економіки, існування потреби до економічного зростання країни, змінності впливу зовнішнього та внутрішнього середовища перед підприємствами постало завдання до активізації їх розвитку, покращення показників діяльності, налагодження виробничої, господарської, фінансової діяльності, що можливо шляхом вирішення проблем, які виникають в діяльності підприємств. Одним із напрямів покращення роботи підприємств та способом розв’язання проблем є раціональне використання основних засобів, які формують матеріально-технічну базу та на підставі аналізу їх стану можна говорити про доцільність впровадження новітньої техніки, технологій.

Відповідно зростає роль процесу формування, використання, відтворення, вибуття основних засобів, оскільки раціональність даних процесів забезпечить зростання конкурентоспроможності підприємств, фінансових результатів діяльності. Саме використання основних засобів впливає на продуктивність праці, якість продукції та послуг, виробничі потужності, доходи підприємств і тому доцільно аналізувати стан основних засобів, раціонально їх використовувати. Крім того, на використання основних засобів впливають фактори зовнішнього та внутрішнього середовища, що можуть позначитися на їх стані, кінцевих результатах діяльності підприємств, стратегічних можливостях, напрямках діяльності.

Задля більш чіткого розуміння особливостей формування та використання основних засобів, процесу їх відтворення виникає потреба у дослідженні сутності поняття «основні засоби підприємств». Також основні засоби є матеріальною основою продуктивних сил, впливають на

функціонування підприємств, економічний стан і тому доцільним є вивчення даної економічної категорії.

У науковому обігу тривалий час одночасно вживались поняття «основні виробничі фонди», «основні промислові фонди» та «основні промислово-виробничі фонди»

Можна виділити такі особливості основних виробничих фондів: у процесі виробництва основні виробничі фонди зберігають свою натуральну форму і цим відрізняються від предметів праці – сировини та матеріалів; основні виробничі фонди беруть участь у багатьох виробничих циклах і період їх експлуатації складає від року до кількох десятків років; оскільки кожен елемент основних виробничих фондів є втіленням минулої праці (результатом виробничого процесу), він має вартість, що є основою для економічного аналізу; у процесі виробництва усі види основних виробничих фондів поступово зношуються, а їх вартість по мірі зносу переноситься на вартість готової продукції (наданих послуг).

Основними виробничими фондами народного господарства є частина засобів виробництва, які, знаходячись у процесі праці, використовуються поступово, протягом кількох виробничих циклів, частинами переносячи свою вартість на готовий продукт, тому їх вартість поступає в обіг у кожний момент частинами і частинами ж відшкодовується в готовому продукті даного виробничого циклу [1].

Дефініції понять «основні фонди» та «основні засоби» часто ототожнюються, хоча вони мають певні відмінності – на об’єкти основних засобів, які фізично і морально не зношуються, поняття основних фондів не поширюється. Іншою відмінністю є те, що основні фонди є грошовим вираженням засобів праці, є джерелом формування основних і оборотних засобів. У той же час основні засоби – це сукупність матеріально-речових цінностей.

Якщо розглядати еволюцію економічної категорії «основні засоби», то першим ученим, який виділив це поняття, був А. Сміт. (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Еволюція економічного трактування поняття «основні засоби»

Автор	Поняття, що розглядається	Економічна сутність
Й.С. Завадський [2]	Основні засоби	Засоби праці, що беруть участь у процесі виробництва протягом багатьох циклів, зберігаючи при цьому свою натуральну форму, і поступово, в міру зношення, переносять свою вартість на продукцію, що виробляється.
С.М. Гречко [3]	Основний засіб	Еооборотний актив, що призначений для господарської діяльності, тобто планується використовувати в господарській діяльності
Л.К. Сук, П.Л. Сук [4]	Основні засоби	Сукупність матеріально-речових цінностей, що діють у натуральній формі протягом тривалого часу як у сфері матеріального виробництва, так і у невиробничій сфері
О.В.Коваленко, І.В. Громова [5]	Основні фонди	Частина засобів виробництва, які діють у процесі виробництва протягом тривалого періоду, зберігають при цьому впродовж усього періоду натурально-речовинну форму і переносять свою вартість на продукцію частинами у міру зносу у вигляді амортизаційних відрахувань.
І.О. Бланк [6]	Основні фонди	Сукупність матеріальних активів у формі засобів праці, які багаторазово беруть участь у процесі виробничо-комерційної діяльності і переносять на продукцію свою вартість частинами.
Н.В. Довгалюк [7]	Основні засоби	Матеріальні активи підприємства будь-якої форми власності, що неодноразово задіюються у виробничих циклах, зберігають свою натуральну форму, переносячи свою вартість на вироблену продукцію частинами, строк використання яких перевищує один рік (або операційний цикл), призначені для експлуатації, для надання, що в сукупності дає змогу одержувати економічну вигоду для підприємства.
Ф.Ф. Бутинець [8]	Основні засоби	Активи, які підприємство утримує для використання в процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк експлуатації яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він перевищує один рік).
О.М. Вовк [9]	Основні засоби	Основними критеріями зарахування активів до основних засобів є: функція, призначення, сфера застосування, нерухомість, тривалість використання, матеріальність, вартісна межа.

Сьогодні й досі не існує єдиного погляду серед науковців щодо економічних характеристик засобів праці, які використовуються підприємством, котру з економічних категорій вони формують. Аналіз визначень поняття «основні засоби», наданих різними авторами, у зв'язку з окремими характеристиками показує, що окремі з них ототожнюють дане поняття із засобами праці, а деякі – з матеріальними активами чи матеріальними цінностями. З наведеної табл. 1.2 видно, що автори, котрі відносять до складу основних засобів матеріальні активи, розмежовують їх за періодом використання.

Таблиця 1.2 – Еволюція визначення терміна «основні засоби» в економічних трактуваннях

Автори	Ознаки основних засобів				
	елементний склад	термін служби	характер участі у виробничій діяльності	змінність натурально-речової форми	спосіб перенесення вартості на продукт, що створюється
Н.В. Скрипник [10]	матеріально-речові цінності	тривалий час	не визначається		
В.М. Бойко [11]	засоби праці	тривалий час	не визначається багато циклів	незмінна	вартість переноситься частинами
Ю. Неміш [12]	засоби праці	не визначається	не визначається	не визначається	вартість переноситься частинами
Ф.Ф. Бутинець [8]	матеріальні активи	> 1 року	перевищує 1 рік	не визначається	не визначається
А.Г. Загородній [13]	матеріальні активи	тривалий час	не визначається	незмінна	не визначається
М.Я. Дем'яненко [14]	матеріальні активи	не менше 1 року	не визначається	не визначається	поступово
Чинне законодавство [15,16]	основні засоби	більше ніж 1 рік	багато виробничих циклів або один, що триває більше одного року	не змінює	поступово, в міру відрахування амортизації

Щодо терміну служби більшість надає перевагу тривалому часу користування основних засобів, деякі з них конкретизують його, говорячи про період, що більше одного року. Лише деякі з авторів розглядають таку ознаку, як характер участі у виробничий діяльності, наголошуючи на багатьох циклах. Окремі науковці виділяють змінність натуральної форми, говорячи, що вона є незмінною протягом одного виробничого циклу. Спосіб перенесення вартості розглядає більшість авторів, зазначаючи, що вона переноситься поступово, частинами [17].

Аналізуючи визначення основних засобів та вивчивши підходи економістів, можемо звести їх до загального твердження, що основні засоби – це матеріальні активи різного роду, що становлять основу для створення капіталу, функціонуючи тривалий час. На основі аналізу нормативних документів та сучасних наукових розробок економічними ознаками основних засобів слід уважати: вартісність; матеріальне вираження; функціональне призначення (сфера використання у виробництві, торгівлі чи наданні послуг); тривалість використання (не менше одного року); амортизаційність (здатність до зменшення вартості у зв’язку з використанням).

Отже, основні засоби – це вартісно виражені ресурси, які формуються та використовуються суб’єктом господарювання для застосування для виробничих, збутових процесів, надання в оренду чи заставу, для здійснення адміністративних чи соціально-культурних функцій, очікуваний строк експлуатації яких становить не менше одного року чи визначається межами операційного циклу понад один рік; вартість яких зменшується в процесі використання [18].

Дані активи включають в себе такі структурні елементи:

− основні нематеріальні активи (земельні ділянки, капітальні затрати на поліпшення земель, будинки, споруди, передавальні пристрої, машини та обладнання, транспортні засоби, інструменти, прилади, інвентар, робоча і продуктивна худоба, багаторічні насадження та інші основні засоби);

− необоротні матеріальні активи (бібліотечні фонди, малоцінні необоротні матеріальні активи, тимчасові споруди, природні ресурси, інвентарна тара, предмети прокату тощо);

− незавершені капітальні інвестиції.

Як підвид та складова необоротних активів відповідають всім законодавчо визначеним ознакам необоротних активів, проте від інших складових їх відрізняє матеріально форма, стан, що характеризується придатністю до експлуатації, відсутністю біологічних перевезень [19].

Це довгострокові матеріальні цінності, які підприємства використовують у своїй повсякденній діяльності для отримання прибутку. Важливим моментом та їх особливістю являється те, що вони не конвертуються в готівкові кошти впродовж першого року, після того як їх придбали. Активами вони стають лише з моменту введення підприємством їх в експлуатацію.

Компанії, як правило, інвестують свої кошти в основні засоби з метою оновлення їх складу та структури, отримання орендної плати за їх експлуатацію, використовувати в звичайній виробничій діяльності та розширення виробництватоварів або надання послуг. Оновлення основних засобів здійснюється у формі їх заміни більш досконалими і ефективними, реконструкції і модернізації окремих груп і видів [20]. Як результат це сприятиме підвищенню рівня конкурентоспроможності підприємства, а також наявність та використання більш сучасних засобів праці, що вплине на сам процес відтворення.

Економічна ефективність виробництва існує на різних рівнях та може визначатися як на міжнародному, так і на галузевому рівні, а також на рівні окремого підприємства. Результатом економічної ефективності є співвідношення між ресурсами та результатами виробництва. При цьому слід розрізняти таки види співвідношення, як:

а) ресурси і результати, виражені у вартісній формі;

б) ресурси – у вартісній, а результати – у натуральній формі;

в) ресурси – у натуральній, а результати – у вартісній формі [21].

Раціональне використання основних засобів підприємства сприяє покращенню всіх техніко-економічних показників, у тому числі – збільшенню випуску продукції, зниженню її собівартості, трудомісткості виготовлення [22].

Відповідно до п. 7 П(С)БО 7, одиницею обліку ОЗ є об'єкт основних засобів. До об'єктів основних засобів належать (рис.1.1):

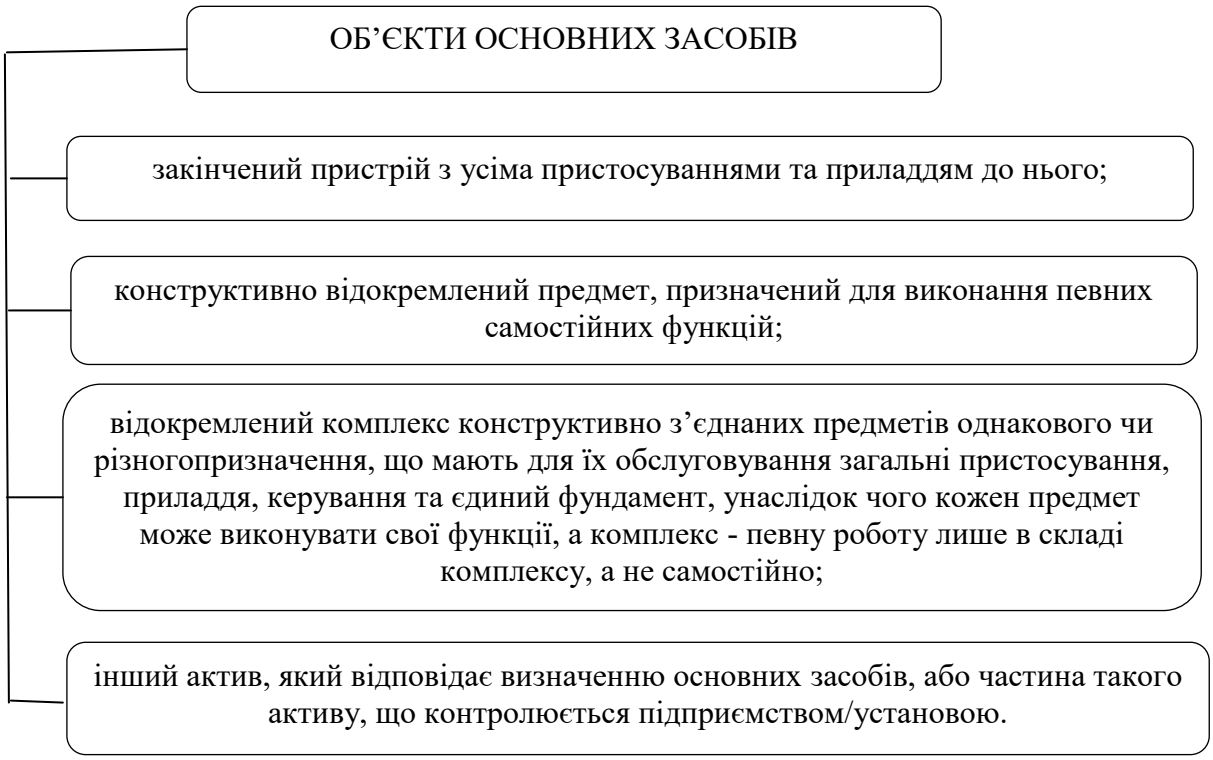

Рисунок 1.1 – Об'єкти основних засобів [21]

Ключовими критеріями визнання основних засобів є [22]:

– матеріальність (наявність матеріально-речової форми);

– призначення (утримуються з метою використання в процесі виробництва, постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних чи соціально-культурних функцій, функцій реалізації кінцевої продукції тощо);

– строк корисного використання (більше року або операційного циклу, якщо він більше року);

– незмінність (постійність) їх натурально-речової форми у процесі виробництва;

– здатність в процесі експлуатації поступово переносити вартість на результат діяльності підприємства;

– контрольованість;

– можливість їх достовірної оцінки;

– отримання в майбутньому економічних вигід від їх використання тощо.

Для чіткого обліку та оцінки ефективності використання, основні засоби необхідно правильно класифікувати. Залежно від участі у процесі виробництва продукції виокремлюють такі види основних засобів:

– виробничі основні засоби, що є їх частиною, яка приймає безпосередню участь у процесі виробництва впродовж тривалого періоду, зберігаючи при цьому натуральну форму і переносячи вартість на вироблену кінцеву продукцію поступово, частинами, у міру використання;

– невиробничі основні засоби, що не беруть участі у виробничих процесах і не створюють вартості (наприклад, житлові будинки та інші об’єкти соціально-культурного й побутового обслуговування, які не використовуються у господарській діяльності, але перебувають на балансі підприємства).

Згідно з видовою (технологічною) класифікацією основні засоби підприємства за функціональним призначенням поділяються на такі різновиди:

1) будівлі — виробничі об’єкти, а також ті, що служать місцем для виконання адміністративно-господарських функцій і зберігання матеріальних цінностей (цехи, склади, адміністративно-господарські приміщення та ін.);

2) споруди — інженерно-будівельні об’єкти, призначенням яких є створення умов, необхідних для здійснення процесу виробництва, що не пов’язані зі зміною предмета праці (мости, тунелі, очисні споруди, нафтові та газові свердловини, димові труби на окремих фундаментах, автомобільні шляхи, підземні й наземні переходи, насосні станції, водонапірні башти тощо);

3) передавальні пристрої — засоби, за допомогою яких проводиться передача електричної, теплової і механічної енергії (електро- та тепломережі, газо-, паро-, водо- і нафтопроводи й ін.);

4) машини та обладнання:

– силові машини й обладнання — призначені для вироблення, перетворення та розподілу енергії (генератори, електродвигуни, турбіни, трансформатори);

– робочі машини й обладнання, призначені для механічної та хімічної дії на предмети праці (верстати, преси, молоти);

– вимірювальні та регулюючі прилади, лабораторне обладнання;

– обчислювальна техніка;

– інші обладнання і машини (пожежні машини й спецобладнання);

5) транспортні засоби — це засоби внутріцехового, міжцехового та міжзаводського транспорту: автомобілі, тягачі, автонавантажувачі, електрокари, тепловози, вагони та ін.;

6) інструмент – це засоби, що беруть участь у якості безпосереднього формоутворювача предметів праці (ручні та механізовані інструменти усіх видів, вимірювальні та ріжучі інструменти, пристосування);

7) виробничий інвентар – це засоби, призначені для полегшення виробничих операцій під час роботи (інвентарна тара, робочі столи, робочі стелажі, різні місткості);

8) господарський інвентар – це предмети канцелярського і господарського призначення, функціями яких є обслуговування виробництва (меблі, канцтовари тощо).

Згідно з Національними стандартами бухгалтерського обліку в Україні, зокрема відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», основні засоби класифікуються за такими групами:

1) земельні ділянки;
2) капітальні витрати на поліпшення земель, не пов’язані з будівництвом;
3) будинки, споруди та передавальні пристрої;

4) машини та обладнання;

5) транспортні засоби;

6) інструменти, прилади, інвентар (меблі);

7) тварини, які не пов’язані з сільськогосподарською діяльністю;

8) багаторічні насадження, які не пов’язані з сільськогосподарською діяльністю, а також плодоносні рослини;

9) інші основні засоби.

За належністю до підприємства, основні засоби поділяються на власні та орендовані, а за джерелами фінансування – на основні засоби, що занесені до статутного фонду, придбані підприємством і безоплатно отримані.

Окрім розгляду основних засобів в розрізі класифікаційних ознак, важливо розглядати їх структуру, як співвідношення окремих різновидів.

Розрізняють такі види структури основних засобів [23,24]:

1) видову (технологічну) структуру основних засобів – це співвідношення різних груп основних засобів у їх загальній вартості. Також часто цю структуру розглядають як співвідношення активної і пасивної частин основних засобів. До активної частини належить основні засоби, що беруть безпосередню участь у виробничому процесі та прямо впливають на обсяги випуску продукції (робочі машини та обладнання, устаткування, інструменти, прилади, пристрої вимірювання, обчислювальна техніка тощо). До пасивної частини (будівлі, споруди, господарський інвентар) належить основні засоби, що забезпечують нормальні умови для здійснення процесу виробництва та опосередковано впливають на обсяги виробництва продукції. Прогресивною є така структура основних засобів, за якої частка активної частини зростає;

2) вікову структуру основних засобів – це співвідношення основних засобів різних вікових груп у їх загальній вартості.

На структуру основних засобів може впливати, перш за все, технічний рівень підприємства. Механізація виробничих процесів, оснащення підприємств передовою технікою не лише збільшує кількість засобів праці, але

й підвищує питому вагу робочих машин і устаткування в загальній вартості основних засобів.

Процес зміни співвідношення за групами основних засобів із метою приведення їх у відповідність до запитів споживачів продукції є структурними змінами основних засобів. Він повинен відбуватися постійно для своєчасного врахування зміни попиту для задоволення потреб споживачів у повному обсязі.

Виробнича потужність підприємства визначається переважно виробничим обладнанням. Механізація виробничих процесів також визначається, головним чином, упровадженням машин. Більша частина робочих машин у загальній масі основних засобів означає, звичайно, й більш високу техніку виробництва. Впровадження машин активно реагує на зміну характеру виробництва. В різних виробництвах застосовуються різні види робочих машин. У зв’язку з цим підвищення питомої ваги машин у загальній вартості основних засобів вигідне для виробництва. Проте довільно встановлювати та змінювати структуру основних засобів неможливо. Цьому перешкоджають об’єктивні вимоги того чи іншого виробництва [25].

Для здійснення виробничої діяльності необхідне приміщення, різноманітні джерела енергії, транспортні засоби – тому довести частку активної частини основних засобів до 100 % на практиці неможливо.

Зростання активної частини основних засобів має прямий ефект – збільшення продукції та покращення показників економічної діяльності підприємства. З прискоренням науково-технічного прогресу посилюється загальна тенденція до збільшення активної частини основних засобів як у цілому в промисловості, так і в окремих галузях [26]. Це зумовлено тим, що зменшуються як розміри основних засобів, так і спрощуються технологічні процеси, внаслідок чого окремі операції вилучаються з технологічного процесу.

В окремих випадках пасивна частина може зростати. Це можливо при переході на випуск такої продукції, яка вимагає особливих умов виробництва

(наприклад, по чистоті, вологості, температурі повітря), що різко збільшує затрати на створення нових виробничих споруд. Зростання пасивної частини основних засобів іноді відбувається за рахунок значних капіталовкладень у реконструкцію діючих підприємств для створення умов праці, які б відповідали сучасним соціальним вимогам. Проте за рівних умов необхідно намагатися підвищувати активну частину основних засобів шляхом встановлення найпрогресивнішого устаткування, покращення організації будівельно-монтажних робіт, раціональнішого проектування тощо [27].

Зростання активної частини основних засобів – важливий резерв підвищення продуктивності праці й ефективності виробництва.

1.2 Особливості відтворення основних засобів підприємства

Основні засоби, як уже зазначалося, характеризуються тим, що функціонують протягом тривалого часу і багатьох виробничих циклів. Проте з роками в зв’язку з багаторазовою участю в процесі виготовлення продукції засоби праці значно змінюються, ці зміни знижують продуктивність машини, погіршують якість її роботи та в кінцевому результаті роблять її зовсім непридатною.

В сучасних умовах господарювання у підприємств існує гостра потреба в оновленні основних засобів, які є однією з головних складових покращення якості виробленої продукції. Постійне відновлення основних засобів необхідне всім підприємствам, але головна проблема сьогодення – фінансові джерела капітальних інвестицій.

У процесі господарської діяльності колообіг основних засобів проходить три стадії [28].

На першій стадії відбувається продуктивне використання основних засобів та нарахування амортизаційних відрахувань. На цій стадії основні засоби в процесі експлуатації зношуються й нараховується сума зносу. Вона є підставою для списання суми амортизаційних відрахувань на витрати після

завершення процесу виробництва. На першій стадії колообігу основних засобів втрачається споживча вартість засобів праці, їхня вартість переноситься на вартість готової продукції.

На другій стадії відбувається перетворення частини основних засобів, які перебували в продуктивній формі, на грошові кошти через нарахування амортизаційних відрахувань.

На третій стадії в процесі виробництва відбувається поновлення споживчої вартості частини основних засобів. Це поновлення здійснюється заміною зношених основних засобів на нові за рахунок нарахованого зносу основних засобів.

Обіг основних засобів схематично можна представити таким чином (рис. 1.2).

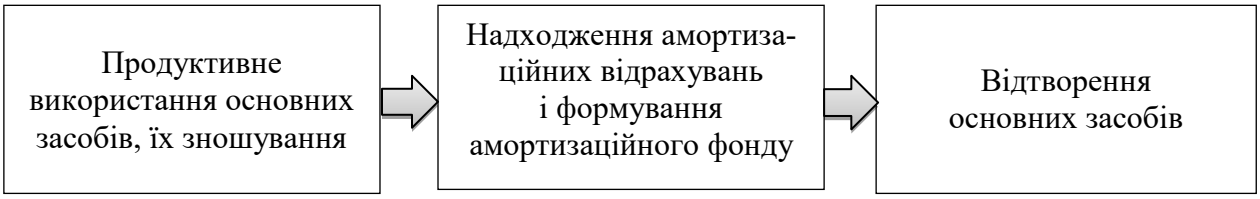

Рисунок 1.2 – Оборот основних засобів на підприємстві [29]

У процесі експлуатації (свого обороту) основні засоби піддаються зношенню (спрацюванню). Зношення – це втрата основними засобами своєї первинної вартості. Тобто зношення характеризує процес старіння основних засобів. Розрізняють два види зношення основних засобів – фізичне і моральне.

Фізичне зношення – це втрата основними засобами своїх споживчих властивостей у результаті зміни механічних, фізичних, хімічних чи інших їх властивостей під впливом процесів праці, сил природи та інших факторів, внаслідок чого вони перестають задовольняти вимоги, які до них початково ставились.

Фізичне зношення може мати місце внаслідок безпосередньої експлуатації основних засобів у результаті зносу їх окремих деталей, вузлів,

блоків, а також може настати у процесі бездіяльності основних засобів і тривалого їх зберігання під впливом дії зовнішнього середовища (атмосферні явища, корозія).

На фізичне зношення основних засобів впливають дві групи чинників:

1) якість основних засобів (досконалість конструкції об’єкта основних засобів, дотримання технологічної дисципліни у процесі його виготовлення, якість використовуваних для виробництва об’єкта основних засобів комплектуючих та матеріалів);

2) умови експлуатації основних засобів (рівень завантаження об’єкта основних засобів, якість і своєчасність технічного догляду та ремонтів, режим роботи, захищеність від впливу вологості, тиску і т.п.).

Фізичне спрацювання основних засобів може бути усувне, яке ліквідовується шляхом проведення ремонтів різної складності, в т.ч. капітальних, та неусувне, яке призводить до повного руйнування основних засобів і їх ліквідації.

Несвоєчасна заміна фізично спрацьованих об’єктів основних засобів призводять до випуску більш дорогої та менш якісної кінцевої продукції, що зумовлює зменшення її конкурентоспроможності та стає на перепоні подальшого розвитку підприємства.

Моральне зношення – це передчасне знецінення об’єктів основ-них засобів і втрата ними економічної ефективності та доцільності використання до закінчення терміну фізичної служби, викликані або здешевленням відтворення або появою більш продуктивних таких основних засобів [30].

Моральне зношення основних засобів характеризує зменшення їх вартості незалежно від фізичного зношення.

Виокремлюють моральне зношення І-го і ІІ-го роду.

Моральне зношення І роду – це зменшення вартості об’єктів основних засобів унаслідок здешевлення їх відтворення в сучасних умовах. Такий вид морального зношення пов’язаний із появою на ринку об’єктів основних засобів

з аналогічними споживчими властивостями (експлуатаційними характеристиками, функціями, продуктивністю) за нижчою ціною. Це є результатом підвищенням продуктивності праці у тих видах економічної діяльності, які виготовляють об’єкти основних засобів, а тому їх виробництво відбувається з меншими затратами й вони дешевшають.

Моральне зношення ІІ роду – це часткова втрата об’єктами основних засобів своєї вартості в результаті появи нових, більш досконалих і продуктивніших їх аналогів. В такому випадку старі об’єкти основних засобів перестають задовольняти потреби споживачів, їх використання стає економічно невигідним і недоцільним. Проте, величина такого зношення буде різною у різних категорій споживачів даного виду основних засобів.

Грошова компенсація фізичного зношення основних засобів здійснюється шляхом амортизації.

Процес відшкодовування вартості основних засобів та інших необоротних активів здійснюється шляхом амортизації.

Амортизація – це процес перенесення вартості основних засобів на вартість новоствореної продукції впродовж терміну їх корисного використання з метою повного відновлення.

Амортизація передбачає систематичний розподіл вартості необоротних активів, яка амортизується, протягом строку їх корисного використання (експлуатації). Тобто фактично амортизація означає списання протягом кількох років експлуатації первісної вартості необоротних активів. Сума амортизації об’єкта основних засобів з початку його корисного використання характеризує величину зносу основних засобів [29-31].

Для здійснення процесу амортизації, розрахунку норм амортизаційних відрахувань і амортизаційних сум основні засоби та інші необоротні активи згідно Податкового Кодексу України поділяються на 16 груп (табл. 1.3).

Відповідно до кожної з груп основних засобів та інших необротних активів, встановлено мінімально допустимі строки їх амортизації.

Таблиця 1.3 – Класифікація груп основних засобів та інших необоротних активів відповідно до мінімально допустимих строків їх амортизації [29-31]

Групи	Мінімально допустимі строки корисного використання, років
група 1 — земельні ділянки	-
група 2 — капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом	15
група 3 — будівлі	20
споруди	15
передавальні пристрої	10
група 4 — машини та обладнання	5
з них:	
електронно-обчислювальні машини, інші машини для автоматичної обробки інформації, пов'язані з ними засоби зчитування або друку інформації, пов'язані з ними комп'ютерні програми (крім програм, витрати на придбання яких визнаються роялті, та/або програм, які визнаються нематеріальним активом), інші інформаційні системи, комутатори, маршрутизатори, модулі, модеми, джерела безперебійного живлення та засоби їх підключення до телекомунікаційних мереж, телефони (в тому числі стільникові), мікрофони і рації, вартість яких перевищує 20000 гривень	2
група 5 — транспортні засоби	5
група 6 — інструменти, прилади, інвентар, меблі	4
група 7 — тварини	6
група 8 — багаторічні насадження	10
група 9 — інші основні засоби	12
група 10 — бібліотечні засоби, збереження Національного архівного фонду України	-
група 11 — малоцінні необоротні матеріальні активи	-
група 12 — тимчасові (нетитульні) споруди	5
група 13 — природні ресурси	-
група 14 — інвентарна тара	6
група 15 — предмети прокату	5
група 16 — довгострокові біологічні активи	7

Для здійснення економічно вигідного процесу нарахування амортизації важливо правильно вибрати метод амортизації.

Згідно з Податковим Кодексом України та П(С)БО 7 «Основні засоби», амортизація основних засобів нараховується із застосуванням таких методів:

– прямолінійного;

– зменшення залишкової вартості;

– прискореного зменшення залишкової вартості (подвійного залишку, що зменшується);

– виробничого;

– кумулятивного.

Відтворення основних засобів – це процес постійного їх оновлення через придбання нових, реконструкцію, технічне переозброєння, модернізацію та капітальний ремонт вже діючих. Головна мета даного процесу – відшкодування вартості спрацьованих основних засобів, збільшення виробничої потужності, забезпечення основними засобами підприємства відповідно до виробничої програми та підтримання їх в робочому стані.

Відтворення основних засобів, як економічний процес, має характерні ознаки:

– основні засоби поступово переносять свою вартість на вартість виготовленої продукції;

– у процесі відтворення основних засобів одночасно відбувається збільшення їх первісної та залишкової вартості;

– через амортизаційні відрахування здійснюється накопичення в грошовій формі частково перенесеної вартості основних засобів на готову продукцію – таким чином формується амортизаційний фонд підприємства;

– основні засоби відновлюютьс в натуральній формі протягом певного часу, що дає змогу маневрувати коштами амортизаційного фонду [29,32].

Існує два шляхи відтворення основних засобів: інтенсивний та екстенсивний.

Інтенсивний шлях розширеного відтворення свідчить про впровадження у виробництво сучасного новітнього обладнання та устаткування, яке підвищує ефективність виробництва. Екстенсивний шлях – це оновлення основних засобів базової технічної основи, але в більшій кількості.

На рис. 1.3 зображено класифікацію чинників, що впливають на відтворення основних засобів підприємств.

Рисунок 1.3 – Чинники, які впливають на процес відтворення основних засобів на підприємстві [33]

В економічній літературі розрізняють просте та розширене відтворення.

Просте відтворення основних засобів здійснюється в тому самому обсязі, коли відбувається заміна окремих зношених частин основних засобів або заміна старого устаткування на аналогічне, тобто тоді, коли постійно відновлюється попередня виробнича потужність.

Розширене відтворення передбачає кількісне та якісне збільшення діючих основних засобів або придбання нових основних засобів, які забезпечують вищий рівень продуктивності устаткування [34].

Тобто, за простого відтворення у кожному наступному циклі відбувається створення основних засобів у попередніх обсягах та з однаковою якістю.

Джерелом фінансування заміни зношених основних засобів є нарахована сума амортизації. За розширеного відтворення кожного наступного циклу здійснюється кількісне та якісне зростання основних засобів. Джерелом фінансування таких змін є використання частини створеного додаткового продукту [34].

Ремонт основних засобів – це процес часткового відновлення окремих їх об’єктів для підтримання у робочому стані. Ремонт стосується окремого об’єкта основних засобів чи його складової.

Своєчасний ремонт основних засобів запобігає передчасному їх зносу та вибуттю, продовжує термін служби, підвищує виробничу потужність та скорочує потребу в нових капітальних вкладеннях.

Ремонт буває: поточний, середній і капітальний.

Поточний ремонт – це роботи, спрямовані на забезпечення роботи об’єктів основних виробничих засобів і відновлення їх працездатності шляхом усунення окремих дрібних пошкоджень і несправностей, заміни або оновлення окремих частин об’єктів основних засобів.

Середній ремонт – це роботи, спрямовані на часткове оновлення об’єктів основних засобів із заміною їх окремих частин (деталей, вузлів), що визначається технічною документацією.

Капітальний ремонт – це роботи, спрямовані на повне відновлення об’єктів основних засобів і їх характеристик шляхом заміни або оновлення основних частин таких основних засобів. Під час капітального ремонту, як правило, проводиться повне розбирання об’єктів основних засобів, виявлення дефектів, контроль технічного стану, власне ремонт, складання об’єктів основних засобів після ремонту, його налаштування та випробування.

Витрати на всі види ремонтів визначаються підприємствами самостійно, виходячи з технічного рівня, фізичного зносу основних виробничих засобів та забезпечення ремонтних робіт матеріально-технічними ресурсами.

Економічна доцільність капітального ремонту основних виробничих засобів визначається порівнянням витрат на капітальний ремонт об’єкта з вартістю аналогічного нового устаткування. Якщо вартість капітального ремонту цього об’єкта перевищує вартість аналогічного нового устаткування, то такий ремонт робити недоцільно.

Фінансування капітального ремонту на підприємстві здійснюється згідно з планом капітального ремонту. Його складають на підставі кошторисно-фінансових розрахунків щодо ремонту окремих об’єктів з урахуванням чинних норм, цін, тарифів. Затверджує план керівник підприємства.

До складу витрат на капітальний ремонт включають проєктно-кошторисні витрати; оплату ремонтних робіт; вартість придбання нових деталей, вузлів, агрегатів; вартість заміни зношених конструкцій і деталей у будівлях та спорудах.

Порядок фінансування капітального ремонту залежить від способу його проведення. У разі здійснення капітального ремонту машин, устаткування, транспортних засобів підрядним способом на основі договорів, розрахунки проводяться за актами приймання повністю відремонтованих вузлів, агрегатів тощо. Розрахунки стосовно ремонту, який здійснюється господарським способом, проводяться, зазвичай, за окремими елементами витрат: виплата заробітної плати, оплата рахунків за матеріальні цінності, деталі, які використані в період проведення ремонту основних засобів.

Розширене відтворення основних засобів є складнішою та масштабнішою формою їх відтворення.

Розширене відтворення може здійснюватися у вигляді [35]:

– нового будівництва (передбачає будівництво комплексу об’єктів основного, підсобного та обслуговуючого призначення, яке здійснюється на нових площах із метою створення нової виробничої потужності). Воно є економічно доцільним в умовах неможливості нарощення потужності на діючому підприємстві, чи організації виробництва принципово нових видів продукції, диверсифікації виробництва тощо;

– реконструкції підприємства або його виробничих підрозділів – цехів, дільниць (передбачає цілковите або часткове переобладнання виробництва на основі реалізації комплексу заходів щодо збільшення виробничих потужностей, підвищення продуктивності праці, технічного рівня виробництва з метою збільшення випуску продукції, зниження її собівартості при найменших затратах матеріальних і грошових ресурсів на одиницю введеної потужності);

– розширення виробництва (передбачає спорудження додаткових виробничих комплексів, цехів, дільниць, допоміжних та обслуговуючих виробництв на території підприємства);

– технічного переоснащення (передбачає комплекс заходів щодо підвищення техніко-економічного рівня окремих виробництв, цехів та дільниць на основі впровадження передової техніки та технології, механізації й автоматизації виробництва, модернізації та заміни застарілого і фізично зношеного устаткування новим, більш продуктивним, а також щодо удосконалення загальнозаводського господарства та допоміжних служб підприємства без розширення виробничих площ);

– модернізації машин, обладнання (передбачає удосконалення окремої конструкції, яке забезпечує підвищення продуктивності об’єкта, що модернізується, сприяє розширенню його технологічних можливостей до рівня сучасних технічних і технологічних вимог, досягненню економії ресурсів, поліпшенню умов праці) або їх придбання.

Основним джерелом фінансування розширеного відтворення основних засобів в умовах ринкових відносин є нерозподілений прибуток підприємства. У випадку його недостатності можуть залучатись довгострокові банківські кредити, кошти отримані від випуску цінних паперів тощо.

Фінансове забезпечення відтворення основних засобів – це процес акумулювання основних засобів суб’єктами господарювання, його наступний перерозподіл та цільове використання для забезпечення рентабельної роботи підприємства та своєчасного та повного задоволення потреб суспільства.

1.3 Методичні підходи до оцінки ефективності використання основних засобів підприємства

Безперечно для того, щоб відбувалося нормальне функціонування підприємства, необхідна наявність відповідних ресурсів та їх джерел. В умовах сучасної економіки вивчення питання основних засобів підприємства є важливим аспектом, оскільки саме вони складаюсь основу матеріально-технічної бази. Також від цієї економічної категорії залежить рівень продуктивних сил, які, в свою чергу, визначають економічний потенціал підприємства та суспільства в цілому.

На успішне управління цими активами впливає багато чинників як внутрішнього, так і зовнішнього характеру, серед яких основними є: особливості умов виробництва, специфіка господарської діяльності та кінцевий результат [36]. В залежності від цього на структуру, динаміку та обсяг основних засобів впливають фактори, наведені на рис. 1.4. Від них залежать якість, повнота та своєчасність виконання робіт, обсяг виробництва продукції і фінансовий стан підприємства в цілому.

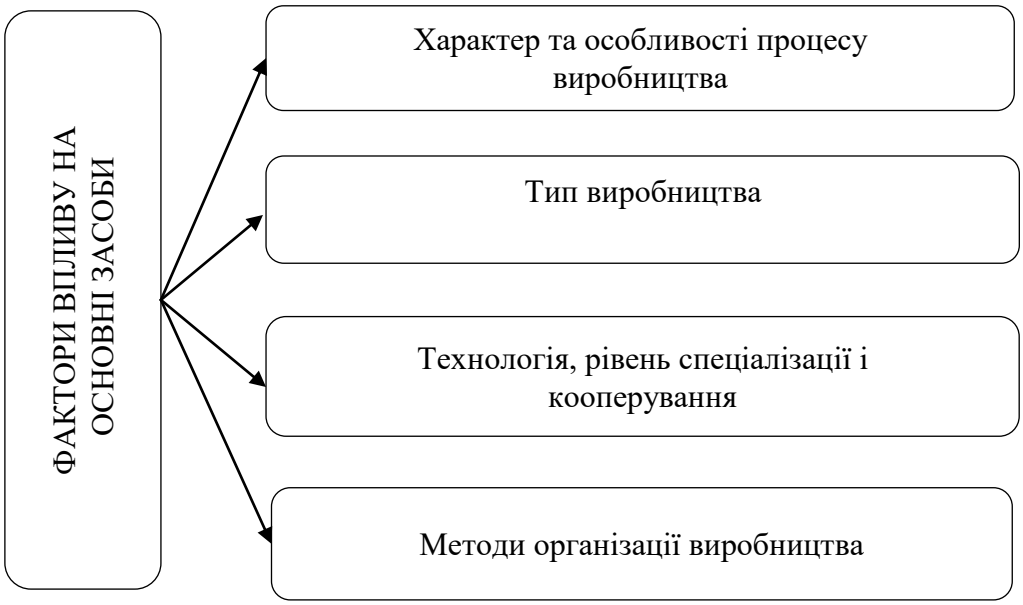

Рисунок 1.4 – Фактори, які впливають на основні засоби

Виходячи з рис. 1.4, можна стверджувати, що в залежності від першої категорії виробництво основними засобами буває неперервне та дискретне.

За типом виробництва основні засоби поділяються на масове, серійне та одиничне. Зміна структури відбувається під впливом механізації чи автоматизації виробництва та впровадження нових технологій.

При управлінні однією з головних умов, для підвищення ефективності відтворювальних процесів необхідно звертати увагу на оптимальність строків та умови експлуатації основних фондів (перед усім активної частини) відповідно до їх первинного технологічного призначення. При цьому як скорочення, так і збільшення періоду експлуатації по-різному впливає на ефективність відтворення і використання знарядь праці. Чим менший термін експлуатації, тим швидше відбувається їх оновлення. Це впливає на зменшення рівня техніко-економічного старіння, підвищення загального технічного рівня і як результат – забезпечення зростання продуктивності праці та зниження ремонтно-експлуатаційних витрат. Проте, збільшення строку експлуатації дає змогу зменшити обсяг витрати на щорічну заміну устаткування та збільшити використання інвестиційних ресурсів для розширеного відтворення [37,38].

Через те, що основні фонди експлуатуються тривалий час, вони поступово втрачають свою вартість за рахунок фізичного зносу. Тому перенесення вартості основних фондів на продукцію, що виготовляється, виконувані роботи, надавані послуги відбувається за рахунок нарахування амортизації. Тут слід звернути увагу на цільове використання амортизаційних потоків, які формуються в результаті виробничої діяльності [39].

Підприємство може контролювати актив лише в разі володіння правами на отримання майбутніх економічних вигід від його використання та здатності обмежувати доступ інших суб’єктів господарювання до цих економічних благ.

З метою визначення стану основних засобів на підприємстві необхідно перш за все розробити алгоритм аналізу, який має велике значення оскільки за допомогою нього можливо досліджувати та робити висновки про стан і ефективність їх використання. Алгоритм аналізу основних засобів на підприємств складається з таких пунктів [40]:

1. Аналіз складу та структури основних засобів.

2. Аналіз потужності підприємства, відповідність її виробничій програмі підприємства.

3. Аналіз технічного стану основних засобів.

4. Аналіз руху основних виробничих засобів.

5. Аналіз економічної ефективності функціонування основних засобів.

6. Факторний аналіз ефективності використання основних засобів.

7. Підготовка висновків та проектів рішень керівництва щодо збільшення випуску продукції і фондовіддачі.

Успішне функціонування основних фондів і виробничих потужностей залежить від інтенсивних та екстенсивних факторів поліпшення їх використання [41].

Під інтенсивним фактором мається на увазі оновлення обладнання та встановлення оптимального рівня навантаження на нього. Тобто, удосконалення самої структури основних засобів, раціональне управління та організація виробництва, зниження фондомісткості, підвищення фондовіддачі та продуктивності праці (як з моральної сторони так і з матеріальної).

Екстенсивний фактор полягає в збільшенні часу експлуатації обладнання та підвищення питомої ваги в загальному складі усього виробничого устаткування.

Головною особливістю підприємства – є наявність власного майна, економічного чи оперативного управління даними основними засобами [42]. Завдяки їм створюються необхідні умови для економічної незалежності та ефективного управління бізнесом, що в подальшому забезпечить надійність і безперебійність роботи підприємства.

Раціонально побудований облік основних засобів дає можливість забезпечення режиму економії, зменшення та ліквідації невиробничих витрат.

Для визначення ефективності використання основних засобів, застосовують систему натуральних і вартісних показників, а також співвідносні оцінки темпів зростання випуску продукції і темпів зростання обсягу фондоозброєності праці та її продуктивності.

Це справляє позитивний вплив на діяльність підприємства у такому прояві, як: збільшується економічний потенціал підприємства і виробничі можливості його галузі, підвищується технічний рівень виробництва, розширюються можливості для прискорення переорієнтації підприємств на випуск нової продукції, яка користується більш високим попитом серед споживачів, зростають темпи продуктивності та якість продукції поліпшується.

З метою оцінювання стану та ефективності експлуатації основних засобів використовуються показники, які характеризують обсяг основних засобів, темпи їх зростання за відповідні періоди, співвідношення окремих груп у загальній вартості фондів (їх структуру), визначають активну частину фондів, причини зміни їх обсягів і структури, шляхи її поліпшення [21,43].

Забезпеченню максимізації прибутку як основної мети діяльності підприємства передує ефективне витрачання ресурсів, що спрямову-ються на виробництво та реалізацію продукції.

Оцінити рівень ефективності використання основних засобів на підприємстві можливо за допомогою певних економічних показників, які доцільно об’єднати у чотири групи [44-45]:

1) показники екстенсивного використання основних засобів, що характеризують рівень їх експлуатації за часом;

2) показники інтенсивного використання основних засобів, що характеризують рівень їх експлуатації за продуктивністю (потужністю) за одиницю часу;

3) показники інтегрального використання основних засобів, що враховують сукупний вплив інтенсивних й екстенсивних факторів;

4) узагальнюючі показники ефективності використання основних засобів, що комплексно характеризують різні аспекти результативності їх використання.

В основі розрахунку показників першої групи лежить визначення фонду часу використання обладнання. Вирізняють такі види засобів часу використання обладнання:

– календарний фонд часу (Fк) – визначається добутком кількості календарних днів у розрахунковому періоді на кількість годин на добу;

– режимний (номінальний) фонд часу (Fр) – визначається як добуток кількості робочих днів у розрахунковому періоді на кількість робочих годин на добу відповідно до прийнятого режиму роботи на підприємстві;

– ефективний фонд часу (Fеф) – це режимний (номінальний) фонд часу скоригований на простої обладнання в ремонті протягом розрахункового періоду.

До першої групи показників – показників екстенсивного використання основних засобів підприємства – належать такі:

1) коефіцієнт екстенсивного використання обладнання ($К_{екст}$):

$$К_{екст} = \frac{t_{факт}}{t_{пл}}, \quad (1.1)$$

де $t_{факт}$ – фактична кількість годин роботи обладнання;

$t_{пл}$ – планова (нормативна) кількість годин роботи обладнання (визначається відповідно до режиму роботи підприємства з урахуванням часу, необхідного для планово-попереджувального ремонту);

2) коефіцієнт змінності роботи обладнання ($К_{зм}$):

$$К_{зм} = \frac{h_1 + h_2 + h_3}{n}, \quad (1.2)$$

де h_1, h_2, h_3, – кількість фактично відпрацьованих верстато-змін в I, II та III зміни, верстато-змін;

n – кількість одиниць встановленого на підприємстві обладнання, од.

3) коефіцієнт завантаження обладнання ($К_{зав}$):

$$К_{зав} = \frac{Т_С}{F_{еф}}, \quad (1.3)$$

де $Т_с$ – сумарна трудомісткість виготовлення всіх виробів на обладнанні даного виду, нормо-годин;

$F_{еф}$ – ефективний фонд часу роботи обладнання даного виду, годин;

4) рівень залучення обладнання, тобто питома вага:

а) встановленого обладнання в наявному ($W_{вн}$):

$$W_{вн} = \frac{n}{n_н} * 100\%, \quad (1.4)$$

де n – кількість одиниць встановленого на підприємстві обладнання із сукупності наявного, од.;

$n_н$ – кількість одиниць наявного на підприємстві обладнання, од.;

б) працюючого обладнання у встановленому ($W_{пв}$):

$$W_{пв} = \frac{n_п}{n} *100\%, \quad (1.5)$$

де $п_п$ – кількість одиниць працюючого на підприємстві обладнання із сукупності встановленого, од.;

в) працюючого обладнання в наявному ($W_{пн}$):

$$W_{пн} = \frac{п_п}{п_н} *100\% \quad (1.6)$$

До другої групи показників – показників інтенсивного використання основних засобів підприємства – належить один показник – коефіцієнт інтенсивного використання обладнання ($К_{інт}$), який відображає рівень використання активної частини основних засобів за потужністю або продуктивністю:

$$К_{інт} = \frac{П_ф}{П_н}, \quad (1.7)$$

де $П_ф$ – фактична продуктивність обладнання за одиницю часу, од./год.;

$П_н$ – нормативна продуктивність обладнання (за паспортними даними), од./год.

Коефіцієнт інтенсивного використання обладнання може бути визначений також відносно часу, витраченого обладнанням на виготовлення одиниці продукції:

$$К_{інт} = \frac{Н_{техн}}{Н_{факт}}, \quad (1.8)$$

де $Н_{техн}$ – технічно обґрунтована норма часу використання обладнання на виготовлення одиниці продукції, год./од.;

$Н_{факт}$ – фактично використаний час на виробництво одиниці продукції, год./од.

До третьої групи показників – інтегрального використання основних засобів, що враховують сукупний вплив інтенсивних й екстенсивних факторів узагальнюючих показників ефективності використання основних засобів – належить один показник – інтегральний коефіцієнт використання обладнання (Кінтегр), що розраховується за формулою:

$$К_{інтегр} = К_{екст} \times К_{інт} = \frac{t_{факт}}{t_{пл}} \times \frac{H_{техн}}{H_{факт}} \quad (1.9)$$

До четвертої групи показників – узагальнюючих показників ефективності використання основних засобів – належать такі:

1) фондовіддача (Фв) — основний узагальнюючий показник ефективності використання основних засобів, який показує обсяг випуску продукції, що припадає на одиницю вкладеного в основні засоби капіталу:

$$Ф_в = \frac{Q}{В_{с.р.}}, \quad (1.10)$$

де Q – обсяг випуску продукції у звітному періоді, грн;

$В_{с.р.}$ – середньорічна вартість основних засобів, грн;

2) фондомісткість ($Ф_м$) – це показник, обернений до фондовіддачі і показує вартість основних засобів, що припадають на кожну гривню виготовленої продукції:

$$Ф_м = \frac{1}{Ф_В} = \frac{В_{с.р.}}{Q}; \quad (1.11)$$

3) рентабельність основних засобів ($R_{оз}$):

$$R_{оз} = \frac{П}{В_{с.р.}} * 100\% , \quad (1.12)$$

де П – прибуток (валовий, чистий), одержаний у відповідному періоді, грн.

Важливе значення для оцінки наявності на підприємстві основних засобів має показник фондоозброєності праці (Фо), який не є показником ефективності використання основних засобів, однак характеризує рівень інтенсифікації праці, оснащеність працівників основними засобами та обчислюється за формулою:

$$Ф_о = \frac{В_{с.р.}}{Ч_{пвп}}, \quad (1.13)$$

де $Ч_{пвп}$ – чисельність промислово-виробничого персоналу підприємства, осіб.

Ефективне використання основних засобів залежить, переважно, від дії екстенсивних та інтенсивних факторів поліпшення їх використання.

Екстенсивні фактори спрямовані на збільшення часу використання обладнання за певний період та підвищення питомої ваги працюючого обладнання у наявному на підприємстві. Основними з них є:

– зменшення (ліквідація) внутрішньозмінних простоїв обладнання;

– зменшення (ліквідація) цілодобових простоїв обладнання;

– збільшення коефіцієнта змінності роботи обладнання;

– збільшення кількості працюючого обладнання;

– оптимізація часу роботи обладнання;

– зменшення кількості надлишкового обладнання;

– покращення структури основних засобів за рахунок підвищення питомої ваги машин і обладнання;

– залучення до виробничого процесу наявного на підприємстві обладнання.

Інтенсивні фактори поліпшення використання основних засобів спрямовані на підвищення рівня продуктивності обладнання за одиницю часу. Основними з них є [29,46]:

– впровадження прогресивних техніки та технологій у виробничий процес;

– технічне вдосконалення і модернізація обладнання;

– удосконалення технології виробництва;

– підвищення кваліфікації працівників;

– інтенсифікація виробничих процесів;

– зростання рівня придатності основних засобів;

– організація економічного стимулювання за ефективне використання основних засобів.

Від ефективності використання основних засобів залежить збільшення кількості виготовленої продукції, поліпшення її якості, зниження собівартості й нарощування конкурентних позицій підприємства в цілому. Також ефективне використання основних засобів обумовлює зменшення потреби введення нових виробничих потужностей із зміною обсягу виробництва та позитивно впливає на скорочення розриву в термінах фізичного й морального зносу об’єктів основних засобів.

Тому визначення та активізація позитивного впливу екстенсивних та інтенсивних факторів підвищення ефективності використання основних засобів належать до одних із основних завдань управління виробничими процесами на підприємстві.

Висновки до розділу 1

Діяльність будь-якого виробничого підприємства напряму залежить від засобів виробництва, які воно використовує. Але однією з рис основних фондів підприємства є їх поступове зношення, що безпосередньо впливає на продуктивність діяльності.

Спрацювання та старіння основних фондів підприємства вимагає не просто заміни основних фондів підприємств, а якісного їх поліпшення, що стає можливим за інтенсивного розширеного відтворення основних фондів.

Процес відновлення потребує відповідного матеріального забезпечення. Сучасний економічний стан більшості підприємств не дозволяє їм здійснювати відтворення основних фондів на належному рівні через нестачу вільних коштів, але й використання зовнішніх джерел не є оптимальним варіантом, адже ризик їх залучення досить високий. Саме тому підприємства мають переглянути свої внутрішні джерела фінансування та оптимізувати їх належним чином для забезпечення процесу відтворення основних фондів.

Основні фонди будь-якого підприємства є матеріально-технічною основою, базисом ефективної та успішної діяльності, забезпечують підвищення технічної оснащеності та продуктивності праці виробничого персоналу, визначають потужність та конкурентоспроможність підприємства у ринковому середовищі.

Основною метою, з якою основні фонди утримуються на підприємствах, є забезпечення процесу виробництва. Саме тому, дуже важливим є ефективне їх використання та відновлення, адже під час експлуатації вони втрачають свої функціональні властивості, що безпосередньо впливає на показники їх діяльності. Таким чином, можна сказати, що ефективність використання основних фондів напряму залежить від стану та процесу їх відновлення.

Відновлення основних фондів – це безперервний процес їх відтворення шляхом придбання нових, реконструкції, технічного переозброєння, модернізації та капітального ремонту вже діючих. Основні цілі цього процесу – відшкодування зношених основних фондів, збільшення маси основних фондів, забезпечення ними підприємств в відповідності з виробничою програмою і підтримання їх в робочому стані.

Основною проблемою, з якою стикаються підприємства під час відновлення основних фондів – недостатність матеріальних ресурсів для його фінансування. Коштів, спрямованих на відновлення матеріало-технічного забезпечення підприємства досить часто не вистачає не лише на розширене, а й на просте відтворення. Тож, на сьогодні, досить гостро постає питання пошуку джерел розширеного відтворення.

Процес пошуку фінансових коштів для відтворення основних фондів досить тісно переплітається з усім процесом їх відновлення: кожен з етапів відновлення може містити необхідні резерви, які дозволять максимізувати результати його здійснення.

2 АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТ «ІНТЕРПАЙП НИЖНЬОДНІПРОВСЬКИЙТРУБОПРОКАТНИЙ ЗАВОД»

2.1 Організаційно-економічна характеристика ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод»

ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровский трубопрокатний завод» – багатопрофільне підприємство, основним видом діяльності якого є виробництво та реалізація сталевих труб, суцільно-катаних коліс, бандажів та осей.

Основними видами продукції є:

- труби сталеві безшовні гарячодеформовані;
- труби обсадні та муфти до них;
- труби сталеві безшовні холоднодеформовані загального призначення, а також високої та особливо високої точності;
- труби підшипникові;
- суцільнокатані залізничні колеса;
- залізничні бандажі;
- залізничні осі;
- колісні пари.

Товариство є найбільшим в південно-східній частині Європи виробником і постачальником залізничної продукції, понад 100 типорозмірів цільнокатаних залізничних коліс різної конфігурації для грузових та пасажирських вагонів, швидкісних експресів, електропоїздів в розмірному ряду зовнішніх діаметрів від 650 до 1225 мм, бандажів для локомотивів, вагонів метрополітену, трамваїв та ін.

Окрім того, завод виготовляє заготовки тягових шестерень для електровозів, колісні центри та іншу продукцію для залізничного і муніципального транспорту.

Аналіз фінансового стану підприємства за даними активу розпочинають з його загальної оцінки на основі вивчення структури і динаміки майна підприємства (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Аналіз складу та динаміки майна ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2020 – 2022 рр., тис. грн.

Показники	2020	2021	2022	Відношення,%	
				2021 р. до 2020 р.	2022 р. до 2021 р.
Майно – всього	19611459,5	18148192	18829075	92,5	103,8
1. Необоротні активи	4162970,5	3892972,5	3499436	93,5	89,9
1.1. Основні засоби	3727564	3663382	3189273	98,3	87,1
2. Оборотні активи	15448489	14255219,5	15329639	92,3	107,5
2.1. Оборотні виробничі фонди	830686,5	714792	517726	86,05	72,4
2.1.1. Виробничі запаси	499402,5	410808	297548	82,3	72,4
2.2. Фонди обігу	14617802,5	13540427,5	14811913	92,6	109,4
2.2.1. Готова продукція і товари	847381	444304,5	321809	52,4	72,4
2.2.2. Поточна дебіторська заборгованість	12696384	12299039,5	14065356	96,9	114,4
2.2.3. Грошові кошти і поточні фінансові інвестиції	1070244	782999	409016	73,2	52,2
2.2.4. Інші оборотні активи	3793,5	14084,5	15732	371,3	111,7
3. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	-	-	-	-	-

Результати горизонтального аналізу майна ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод», наведені у табл. 2.1, свідчать про наявність як позитивних, так і негативних ознак і тенденцій у майновому стані підприємства за інформацією активу балансу. До позитивних характеристик майнового стану досліджуваного підприємства належать такі:

– у 2022 р. порівняно з попередніми роками збільшилась вартість майна – на 3,8% у 2022 р. порівняно з 2021 р. і на 7,5% зменшилась у 2021 р. порівняно

з 2020 р., що свідчить про певне нарощування майного потенціалу підприємства;

– зростання оборотних активів пояснюється збільшення вартості фондів обігу – на 9,4% у 2022 р. порівняно з 2021 р. і зменшення на 7,4% у 2021 р. порівняно з 2020 р. Темп зниження виробничих запасів у 2022 р. порівняно з 2021 р. склав 27,6%, що не спричинило зниження темпів приросту майна в цілому, что свідчить про певне нарощування виробничого потенціалу ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод».

Водночас є і негативні тенденції майнового стану підприємства, а саме:

– вартість необоротних активів знизилась на 10,1% у 2022 р. порівняно з 2021 р. і на 6,5% у 2021 р. порівняно з 2020 р., а вартість оборотних активів дещо зросла – на 7,5% у 2022 р. порівняно з 2021 р. і зменшилась на 7,7% у 2021 р. порівняно з 2020 р., така динаміка свідчить про зростання показника співвідношення оборотних і необоротних активів, а також про створення умов для прискорення оборотності активів;

– необоротні активи представлені насамперед основними засобами, вартість яких у 2022 р. порівняно з 2021 р. склала 87,1%, у 2021 р. порівняно з 2020 р. – 98,3%;

– серед видів оборотних активів найбільший темп приросту має поточна дебіторська заборгованість – 14,4% у 2022 р. порівняно з 2021 р. і зниження на 3,1% у 2021 р. порівняно з 2020 р., що створює умови для підвищення рівня платоспроможності підприємств;

– вартість готової продукції і товарів у майні підприємства має тенденцію до зменшення – у 2022 р. порівняно з 2021 р. – на 27,6% і у 2021 р. порівняно з 2020 р. – на 47,6%., що свідчить про неефективну маркетингову політику підприємства;

– серед фондів обігу зросла вартість інших оборотних активів – на 271,3% у 2021 р. порівняно з 2020 р. і на 11,7% у 2022 р. порівняно з 2021 р., що свідчить про погіршення стану розрахунків підприємства з дебіторами.

На рис. 2.1 зображено динаміку необоротних та оборотних активів

підприємства.

Рис. 2.1 ілюструє стійку тенденцію зменшення вартості необоротних активів (з 4162970,5 тис. грн. у 2020 р. до 3892972,5 тис. грн. у 2020 р. і 3499436 тис. грн. у 2022 р.), що свідчить про відсутність створення матеріальних умов для розширення основної діяльності підприємства і майже незмінну вартість оборотних активів (з 15448489 тис. грн. у 2020 р. до 14255219,5 тис. грн. у 2021 р. та до 15329639 тис. грн. у 2022 р.), що є позитивною тенденцією.

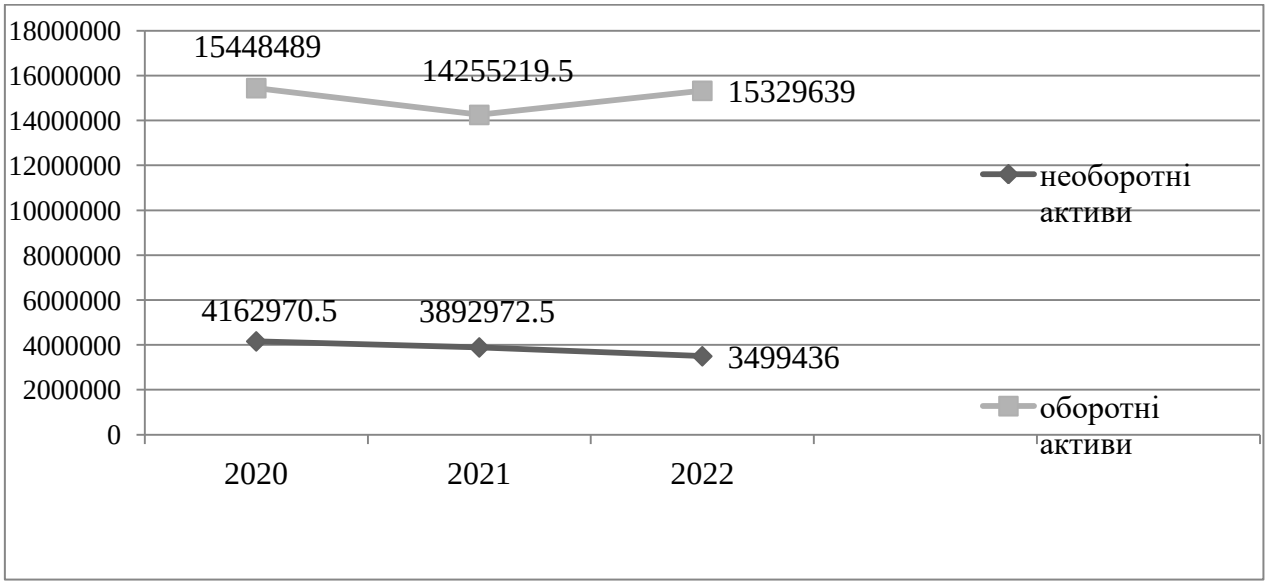

Рисунок 2.1 – Динаміка активів ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2020 – 2022 рр., тис. грн.

За системою структурних показників здійснимо аналіз структури майна підприємства (табл. 2.2). Аналіз даних табл. 2.2 показав, що частка необоротних активів у майні підприємства має тенденцію до зменшення – з 21,23% у 2020 р. до 15,58% у 2022 р. Відповідно зросла частка оборотних активів – з 78,77% у 2020 р. до 81,42% у 2022 р., що є позитивною тенденцією. Частка основних засобів у майні підприємства у 2021 р. становить 20,19%, що на 1,18 відсоткових пунктів більше ніж у 2020 р. У 2022 р. цей показник становить 16,94%, що на 3,25 відсоткових пункта менше, ніж у 2021 р., що є негативною тенденцією.

Таблиця 2.2 – Показники структури майна ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2020 – 2022 рр., %

Показники	2020	2021	2022	Відхилення (+,-), пунктів	
				2021 р. від 2020 р.	2022 р. від 2021 р.
Частка:					
необоротних активів у майні	21,23	21,45	18,58	+0,22	-2,87
оборотних активів у майні	78,77	78,55	81,42	-0,22	+2,87
основних засобів у майні	19,01	20,19	16,94	+1,18	-3,25
основних засобів у необоротних активах	89,54	94,10	91,14	+4,56	-2,96
оборотних виробничих фондів в оборотних активах	5,38	5,01	3,38	-0,37	-1,63
фондів обігу в оборотних активах	94,62	94,99	96,62	+0,37	+1,63
готової продукції та товарів у майні	4,32	2,45	1,71	-1,87	-0,74
готової продукції та товарів в оборотних активах	5,49	3,12	2,09	-2,37	-1,03
дебіторської заборгованості в майні	64,74	67,77	74,70	+3,03	+6,93
поточної дебіторської заборгованості в оборотних активах	82,19	86,28	91,75	+4,09	+5,47
грошових коштів і поточних фінансових інвестицій у майні	5,46	4,31	2,17	-1,15	-2,14
грошових коштів і поточних фінансових інвестицій в оборотних активах	6,93	5,49	2,67	-1,44	-2,82

Частка основних засобів у необоротних активах підприємства є досить високою і становить 94,10% у 2021 р., що на 4,56 відсоткових пункта більше ніж у 2020 р. Загалом, цей показник за період, що досліджується, суттєво не змінився.

До негативних тенденцій можна віднести зменшення частки оборотних

виробничих фондів в оборотних активах з 5,38% у 2020 р. до 3,38% у 2022 р.

До негативних тенденцій можна віднести значну частку фондів обігу в оборотних активах підприємства (94,62% у 2020 р.; 94,99% у 2021 р.; 96,62% у 2022 р.), проте, цей показник поступово збільшується. До негативних тенденцій можна віднести значну частку поточної дебіторської заборгованості, яка поступово збільшується – 82,19% у 2020 р.; 86,28% у 2021 р.; 91,75% у 2022 р.

До негативних тенденцій також можна віднести незначну частку грошових коштів і поточних фінансових інвестицій як високоліквідних активів у майні і в оборотних активах підприємства, яка поступово зменшуються (з 5,46% у 2020 р. до 2,17 % у 2022 р. та з 6,93% у 2020 р. до 2,67% у 2022 р. відповідно).

На рис. 2.2 наочно зображено зміни у структурі активів підприємства.

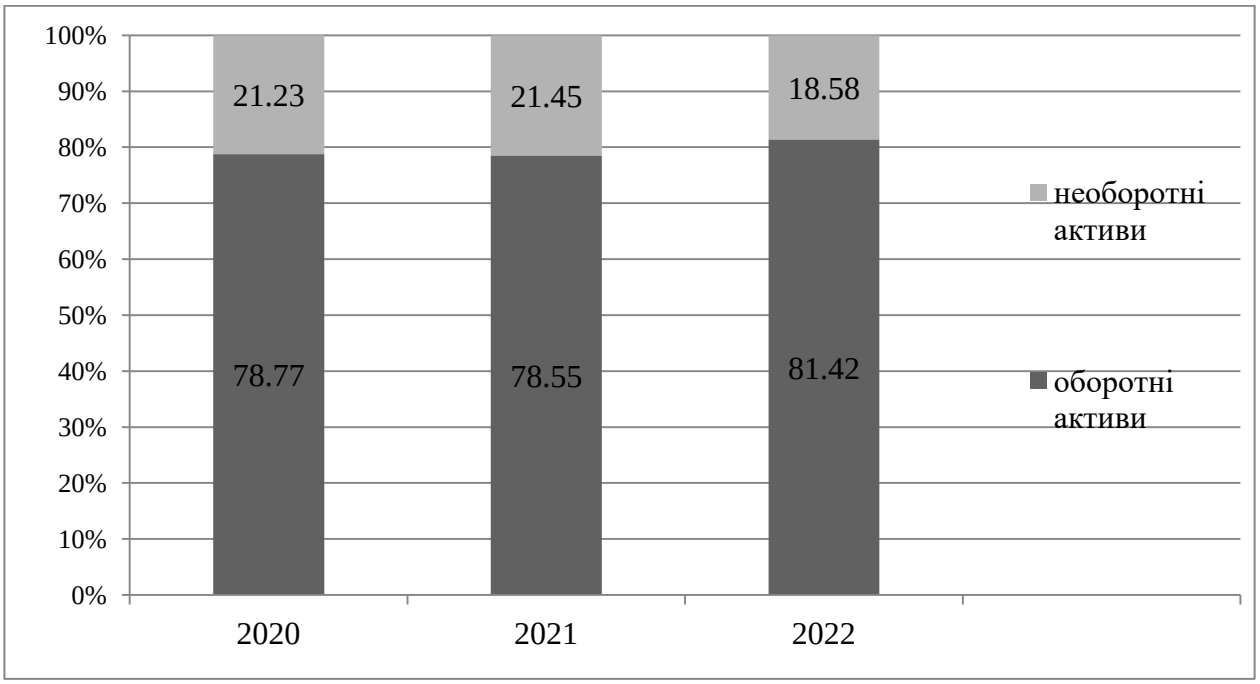

Рисунок 2.2 – Структура майна «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» у динаміці, %

Дані, наведені на рис. 2.2 свідчать, що за досліджуваний період дещо зросла частка оборотних активів підприємства – з 78,77% у 2020 р. до 81,42% у 2022 р., що можна вважати позитивною тенденцією.

Поряд з дослідженням структури і динаміки майна при оцінці фінансового стану підприємства необхідно здійснювати аналіз фінансових ресурсів, тобто капіталу, вкладеного в активи.

Використовуючи дані балансу підприємства, можна дати характеристику [47,48]:

- величини і динаміки капіталу, який розміщений в активах;
- структури капіталу за окремими елементами;
- складу і величини структурних змін власного капіталу і зобов'язань;
- резервів поліпшення динаміки і структури джерел формування капіталу.

Горизонтальний аналіз дозволяє переглянути капітал за горизонтальною динамікою, оцінити тенденції змін окремих елементів джерел фінансових ресурсів, визначити, як вони змінюються в абсолютному і відносному значеннях. Оцінку формування фінансових ресурсів в динаміці здійснимо шляхом горизонтального аналізу статей балансу підприємства (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Аналіз складу та динаміки джерел формування капіталу ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2020-2022 рр.

Види пасивів	2020	2021	2022	Відношення,%	
				2021 р. до 2020 р.	2022 р. до 2021 р.
Джерела формування капіталу – всього	19611459,5	18148192	18829075	92,54	103,8
1. Власний капітал	4676785,5	4996353,5	4831584,5	106,83	96,70
1.1. Статутний (пайовий) капітал	100000	100000	100000	100,00	100,00
2. Зобов'язання	14934674	13151838,5	13997490,5	88,06	106,43
2.1. Забезпечення наступних виплат і платежів	-	-	-	-	-
2.2. Довгострокові зобов'язання	2870683,5	3289074,5	3380182,5	114,58	102,77
2.3. Поточні зобов'язання	12063990,5	9862764	10617308	81,75	107,65
2.3.1. Кредиторська заборгованість	8859606,5	6098741	5947700,5	68,84	97,52

Результати аналізу джерел формування капіталу ПАТ «Інтерпайп

Нижньодніпровський трубопрокатний завод» свідчать про наявність як позитивних, так і негативних ознак і тенденцій у майновому стані підприємства за інформацією пасиву балансу, а саме:

– у 2022 р. порівняно з попередніми роками – 2020-2021 рр. вартість джерел формування капіталу збільшилась на 3,8% відповідно. Власний капітал підприємства збільшився у 2021 р. порівняно з 2020 р. на 6,83% і зменшився на 3,3% у 2022 р. порівняно з 2021 р. Проте, дещо зменшились зобов'язання підприємства – на 11,94% у 2021 р. порівняно з 2020 р. і зросли на 6,43% у 2022 р. порівняно з 2021 р. Отже, у підприємства знизився рівень фінансової стійкості за критерієм забезпеченості власним капіталом;

– збільшилась залежність підприємства від довгострокових зобов'язань (на 14,58% у 2021 р. порівняно з 2020 р. і на 2,77% у 2022 р. порівняно з 2021 р.) і короткострокових зобов'язань (на 7,65% відповідно);

– серед джерел формування капіталу дещо зменшилась кредиторська заборгованість – на 31,16% у 2021 р. порівняно з 2020 р., і на 2,48% у 2022 р. порівняно з 2021 р. Підвищення рівня цього показника свідчить про погіршення стану розрахунків підприємства з кредиторами;

– немає рівноваги між сумами і динамікою дебіторської (табл. 2.1) і кредиторської заборгованості. Так, зменшення дебіторської заборгованості у 2021 р. порівняно з 2020 р. становить 3,1%, збільшення у 2022 р. порівняно з 2021 р. – 14,4%; зменшення кредиторської заборгованості становило 31,16% і 2,48% відповідно. Отже, шляхи зміцнення майнового стану підприємства мають бути пов'язані насамперед з удосконаленням управління дебіторською і кредиторською заборгованістю.

У підприємства можуть бути непередбачені зобов'язання, які вимагають витрачання ресурсів (але повної впевненості щодо цього зобов'язання немає) в сумі очікуваних збитків або вартості прийнятих на себе зобов'язань за договорами поруки.

На рис. 2.3 зображено динаміку фінансових зобов'язань підприємства. За наведеними даними спостерігається така тенденція: незначне зменшення

показників власного капіталу – з 4996353,5 тис. грн. у 2021 р. до 4831584,5 тис. грн. у 2022 р. Водночас відбувається збільшення довгострокових зобов’язань підприємства – з 2870683,5 тис. грн. у 2020 р. до 3380182,5 тис. грн. у 2022 р. Величина поточних зобов’язань підприємства – зменшується з 12063990,5 тис. грн. у 2020 р. до 10617308 тис. грн. у 2022 р.

Дану тенденцію можна вважати негативною, оскільки відбувається зменшення величини власного капіталу, з одночасним збільшенням величини позикового капіталу підприємства.

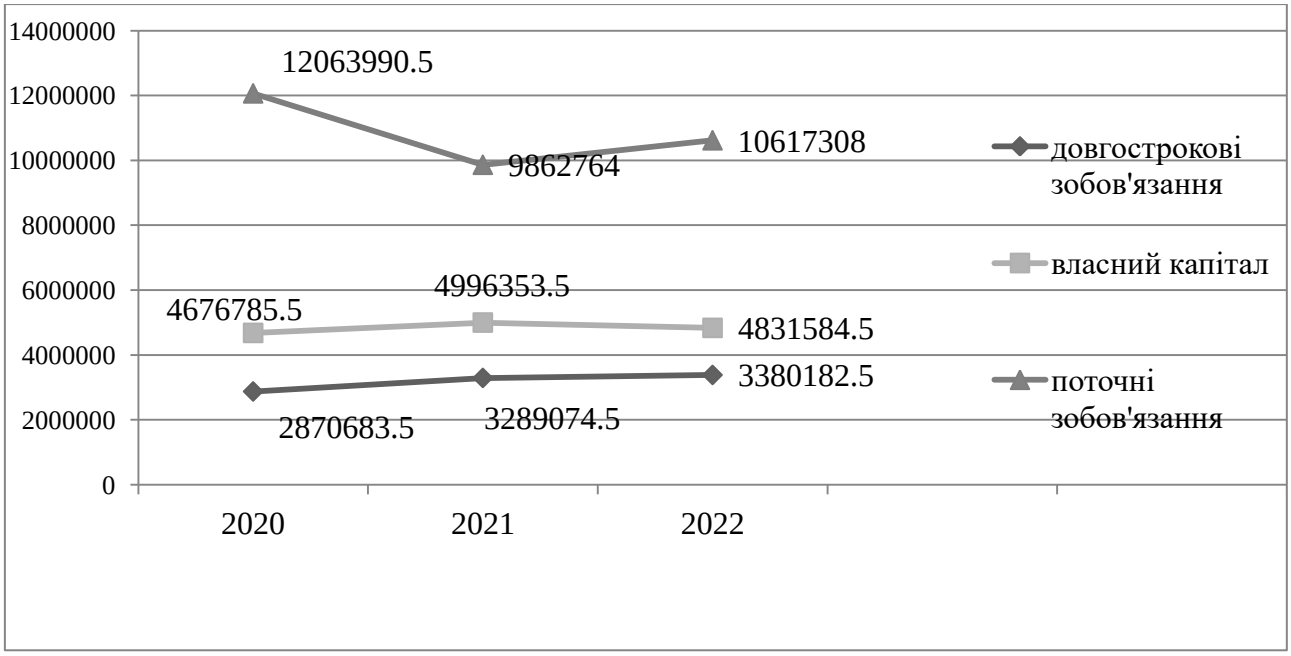

Рис. 2.3 – Динаміка фінансових ресурсів ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод», тис. грн.

Поряд з чітким уявленням про кожний елемент майна підприємства важливе значення мають джерела фінансових ресурсів, які забезпечують формування окремих об’єктів матеріальних і нематеріальних активів. За джерелами формування фінансових ресурсів, що розміщуються в майні підприємства, їх поділяють на внутрішні зобов’язання (власний капітал) і зовнішні зобов’язання (залучений капітал).

Наявний капітал підприємство розміщує (вкладає) у різноманітні активи,

сукупна вартість яких дорівнює величині капіталу. Власний капітал визначається вартістю чистих активів, що залишаються після вирахування із вартості майна підприємства його зобов'язань. Сума власного капіталу може зменшуватись внаслідок збиткової господарської діяльності, уцінки вартості активів, надання безповоротної фінансової допомоги, виплати частки активів учасникам, що виходять із складу власників [49].

В цілому, власний капітал можна поділити на фінансові ресурси, що підприємство одержало від власників на створення статутного капіталу, як безповоротну допомогу та які формувались у процесі господарської діяльності внаслідок капіталізації чистого прибутку та процедур зміни вартості активів.

За системою структурних показників, проведемо аналіз структури джерел формування капіталу підприємства (табл. 2.4).

Таблиця 2.4 – Показники структури джерел формування капіталу ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2020-2022 рр., %

Показники	2020	2021	2022	Відхилення, (+.-)	
				2021 р. від 2020 р.	2022 р. від 2021 р.
Частка:					
власного капіталу в джерелах формування капіталу	23,85	27,53	25,66	+3,68	-1,87
зобов'язань у джерелах формування капіталу	76,15	72,47	74,34	-3,68	+1,87
довгострокових зобов'язань у зобов'язаннях	19,22	25,01	24,15	+5,79	-0,86
поточних зобов'язань у зобов'язаннях	80,78	74,99	75,85	-5,79	+0,86
кредиторської заборгованості у джерелах формування капіталу	45,18	33,61	31,59	-11,57	-2,02
кредиторської заборгованості у зобов'язаннях	59,32	46,37	42,49	-12,95	-3,88
кредиторської заборгованості у поточних зобов'язаннях	73,44	61,84	56,02	-11,60	-5,82

Аналіз даних, наведених у табл. 2.4 свідчить про наявність як позитивних так і негативних тенденцій у майновому стані досліджуваного підприємства. Так, частка власного капіталу у джерелах формування капіталу становить 25,66%, позикового – 74,34% у 2022 р., зменшення частки довгострокових зобов'язань у зобов'язаннях на 0,86%, вагома частка поточних зобов'язань у зобов'язаннях – 75,85% у 2022 р., значна частка кредиторської заборгованості у поточних зобов'язаннях – 56,02%. Зважаючи на таку динаміку, можна стверджувати про високу залежність підприємства від позикових коштів.

На рис. 2.4 зображено структуру фінансових ресурсів підприємства за основними складовими.

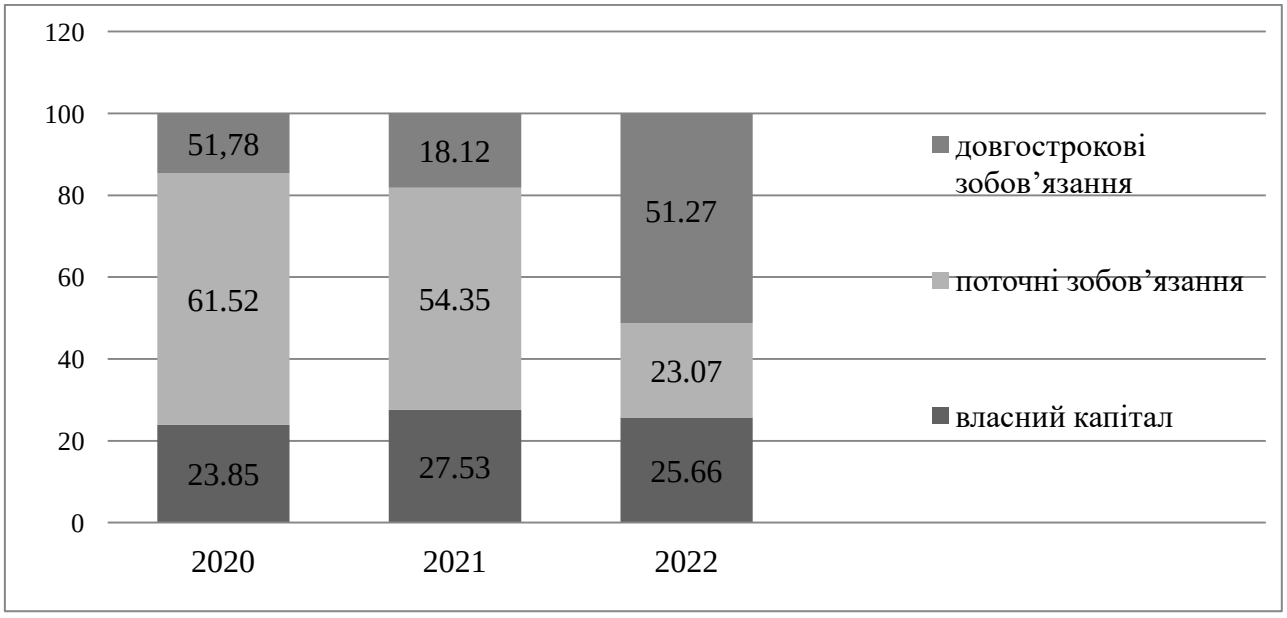

Рис. 2.4 – Структура фінансових ресурсів ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод», %

Результати горизонтального та вертикального аналізу джерел формування капіталу підприємства свідчать про наявність негативних тенденцій у майновому стані підприємства.

У структурі фінансових ресурсів підприємства питома вага власного капіталу займає 23,85% у 2020 р.; 27,53% у 2021 р. і 25,66% у 2022 р., тобто спостерігається тенденція до зменшення.

Питома вага довгострокових зобов’язань підприємства значна – 51,78% у 2020 р.; 18,12% у 2021 р. і 51,27% у 2022 р., тобто спостерігається тенденція до збільшення.

Питома вага поточних зобов’язань достатньо висока: у 2020 р. – 61,52%; у 2021 р. – 54,35%; у 2022 р. – 23,07%. За 2020-2022 рр. у структурі фінансових ресурсів підприємства суттєві зміни відбулись щодо співвідношення довгострокових та поточних зобов’язань. Загалом, збільшилась частка довгострокових і поточних зобов’язань і зменшилась – власного капіталу. Підвищення частки заборгованості підприємства свідчить про зниження фінансової стійкості підприємства та про погіршення стану розрахунків з кредиторами.

Аналіз руху грошових коштів підприємства починається з вивчення динаміки надходжень, видатків і формування чистого грошового потоку. Це дає змогу розкрити і охарактеризувати тенденції розвитку обсягів господарської діяльності в цілому і за окремими об’єктами щодо доходів, витрат та фінансових результатів, а також їх збалансованості в часі.

Паралельно оцінюють динамічні зміни показників у просторі за джерелами грошових потоків. Зокрема, це можуть бути окремі постачальники, покупці, податкові платежі, витрати на соціальні потреби, види оплати праці, банківські установи, сегменти ринку, структурні підрозділи.

Господарські операції підприємств супроводжуються грошовими потоками, що забезпечують оцінку надходження, витрат та переміщення фінансових ресурсів і активів. Процес руху коштів відбувається у часі і просторі під час обслуговування всіх видів господарської діяльності. Від повноти і вчасності забезпечення процесів постачання, виробництва і збуту грошовими ресурсами залежить рівень ефективності господарювання. Грошові потоки підприємства характеризується сукупними доходами і витратами, що забезпечуються надходженнями і виплатами грошових коштів і відповідно позитивним та негативним їх рухом [50].

У кожному випадку грошовий потік означає фактичну величину

розподілених у просторі і часі надходжень і виплат грошових коштів, що формуються в процесі діяльності господарюючих систем.

Ефективне формування грошових потоків означає таке надходження і витрачання грошових коштів, яке створює чистий грошовий потік та дає віддачу у вигляді чистого прибутку. Тому варто виявити збалансованість позитивного (надходження) і негативного (витрачання) грошових потоків у загальному обсязі, вивчити динаміку показника чистого потоку.

У процесі аналізу визначається роль і місце чистого прибутку підприємства у формуванні його чистого грошового потоку, виявляється рівень достатності амортизаційних відрахувань з позицій необхідного відновлення необоротних активів [51].

Оцінку ефективності формування грошових потоків, насамперед, здійснюють за розрахунком чистого грошового потоку (ЧГ), який характеризується різницею між надходженням (НГ) і витрачанням (ВГ) грошових коштів у певному інтервальному періоді:

$$ЧГ = НГ – ВГ, \tag{2.1}$$

де ЧГ – чистий грошовий потік;

НГ – надходження грошей;

ВГ – витрачання грошей.

Як показує розрахунок, в залежності від співвідношення позитивного і негативного грошового потоку, величина чистого грошового потоку може бути позитивною (+ЧГ) і негативною (–ЧГ).

Позитивна величина чистого грошового потоку свідчить про наявність у підприємства вільного залишку грошових коштів, одержаних від об’єктів господарювання в окремих періодах. У протилежному випадку можна говорити про те, що поточних надходжень недостатньо для здійснення платежів, і підприємству для розрахунків необхідно використовувати залишки грошових коштів минулих періодів, користуватися позиками, або тимчасово збільшувати

кредиторську заборгованість, тобто бути неплатоспроможним.

За відношенням позитивного і негативного грошових потоків визначають рівні окупності (РО) і завантаження (РЗ) грошових витрат:

$$РО = НГ/ ВГ;\ \ РЗ = ВГ/НГ;\ РО < 1 < РЗ, \qquad (2.2)$$

де РО – рівень окупності грошових витрат;

РЗ – рівень завантаження грошових витрат.

Якщо рівень показника РО ≤ 1, грошовий потік підприємства вважається окупним, тобто формується певна величина чистого грошового потоку, а на 1 гривню грошових надходжень використовується менше однієї гривні грошових витрат.

Рівень завантаження грошових витрат повинен бути більше 1,0 і показує скільки грошових надходжень формує кожна гривня грошових витрат.

Показники рівня доходності грошових потоків визначають за відношенням чистого грошового потоку до величини грошових надходжень (ДН) та суми грошових витрат (ДВ):

$$ДН = ЧГ/НГ;\ ДВ = ЧГ/ВГ, \qquad (2.3)$$

де ДН – доходність грошових надходжень;

ДВ – доходність грошових витрат.

Показник доходності грошових надходжень (ДН) показує яка сума чистого грошового потоку надходить з кожною гривнею позитивного грошового потоку. Рівень доходності грошових витрат (ДВ) свідчить про чисті грошові потоки, що формує кожна гривня негативного грошового потоку підприємства [52]. Господарська діяльність підприємства нерозривно пов’язана з рухом коштів, які обслуговують всі аспекти його операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Розрахунок показників грошових потоків та оцінку їх рівня наведено в табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Аналіз показників грошових потоків ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2020 – 2022 рр.

Показники	2020	2021	2022	Відхилення, (+,-)	
				2021 р. від 2020 р.	2022 р. від 2021 р.
Позитивний грошовий потік (НГ), тис. грн.	17105428	17160768	11091106	+55340	-6069662
Негативний грошовий потік (ВГ), тис. грн.	17555117	24289517	11425828	+6734400	-12863689
Чистий грошовий потік (ЧГ), тис. грн.	-449689	-7128749	-334722	-6679060	+6794027
Окупність грошових витрат (РО), грн.	0,97	0,71	0,97	-0,26	+0,26
Завантаження грошових витрат (РЗ), грн.	1,03	1,41	1,03	+0,38	-0,38
Доходність (збитковість) грошових надходжень (ДН), коп.	-0,03	-0,42	-0,03	-0,39	+0,39
Доходність (збитковість) грошових витрат (ДВ), коп.	-0,02	-0,29	-0,03	-0,27	+0,27

Дані табл. 2.5 свідчать, що господарська діяльність підприємства має стійку негативну тенденцію, оскільки грошові потоки – і позитивний і негативний змінюються рівномірно за тенденцією зниження. Чистий грошовий потік за період, що аналізується, має від’ємне значення, що свідчить про недостачу поточних надходжень для здійснення платежів і підприємство має залучати позиковий капітал і знижувати свою платоспроможність. Показники ефективності формування грошових потоків підприємства у динаміці свідчать, що у 2020 - 2022 рр. виникла збитковість грошових надходжень і грошових витрат, внаслідок від’ємного показника чистого грошового потоку. Так, у 2020 р. чистий грошовий потік становив -449689 тис. грн., у 2021 р. – -7128749 тис. грн., у 2022 р. – -334722 тис. грн. Показник окупності грошових витрат менше 1, тому грошовий потік підприємства не можна вважати окупним.

2.2 Аналіз ділової активності ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод»

З метою поглибленого аналізу фінансового стану підприємства та оцінки ефективності його діяльності, необхідно зробити аналіз виробничо-господарської діяльності підприїмства за основними техніко-економічними показниками (табл. 2.6).

Таблиця 2.6 – Динаміка показників виробничо-господарської діяльності підприємства ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2020 – 2022 рр.

Показники	2020	2021	2022	Відношення,%	
				2021 р. до 2020 р.	2022 р. до 2021 р.
1	2	3	4	5	6
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робот, послуг), тис. грн.	9470237	8225588	8183093	86,86	99,48
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робот, послуг), тис. грн.	6803259	7486179	6141754	110,04	82,04
Валовий прибуток, тис. грн.	2666978	739409	2041339	27,72	276,08
Інші операційні доходи	2628322	4390045	2467827	167,03	56,21
Адміністративні витрати	287846	311666	228644	108,28	73,36
Витрати на збут	638686	631535	866300	98,88	137,17
Інші операційні витрати	2129250	4423560	1641640	207,75	37,11
Фінансовий результат від операційної діяльності - прибуток, тис. грн.	2239518	-	1772582	-	-
збиток, тис. грн.	-	237307	-	-	-
Інші фінансові доходи, тис. грн.	-	-	-	-	-
Інші доходи, тис. грн.	673765	741127	191333	109,99	25,82
Фінансові витрати, тис. грн.	534869	464085	537662	86,77	115,85

Продовження таблиці 2.6

1	2	3	4	5	6
Інші витрати, тис. грн.	2315370	416969	2906733	18,01	697,11
Фінансовий результат до оподаткування - прибуток, тис. грн.	63044	-	-	-	-
збиток, тис. грн.	-	377234	1480480	-	392,46
Витрати (дохід) з податку на прибуток, тис. грн.	40139	109178	246536	271,99	225,81
Чистий прибуток, тис. грн.	22905	-	-	-	-
Збиток, тис. грн.	-	486412	1233944	-	253,68

Дані табл. 2.6 свідчать про пропорційне зменшення показників чистого доходу від реалізації продукції та собівартості реалізованої продукції у 2021 р. порівняно з 2020 р. – на 13,14%, у 2022 р. порівняно з 2021 р. – на 0,52%. Показники валового прибутку суттєво знизилися у 2021 р. порівняно з 2020 рр. – на 72,28% та зріс на 176,08% у 2022 р. порівняно з 2021 р. За цей період адміністративні витрати зросли (на 8,28%), інші операційні витрати зросли на 107,75%, витрати на збут дещо знизились у 2021 р. порівняно з 2020 р., але знизились у 2022 р. порівняно з 2021 р. на 26,64% та 62,89% відповідно. Як наслідок, фінансовий результат від операційної діяльності підприємства у 2020 р. – прибуток у розмірі 2239518 тис. грн., у 2021 р. збиток склав 237307 тис. грн., у 2022 р. – прибуток у розмірі 1772582 тис. грн.

Показник фінансових витрат за період, що аналізується, дещо зріс і становить у 2020 р. – 534869 тис. грн., у 2021 р. – 464085 тис. грн., у 2022 р. – 537662 тис. грн. Фінансовим результатом діяльності підприємства до оподаткування у 2020 рр. є прибуток – 63044 тис. грн., у 2021-2022 рр. – збиток у розмірі 377234 тис. грн. та 1480480 тис. грн. відповідно. Чистий прибуток підприємство отримало у 2020 р. – 22905 тис. грн., у 2021 р. – збиток становить 486412 тис. грн., у 2022 р. – 1233944 тис. грн. Це відбулось внаслідок перевищення фінансових витрат над фінансовими доходами підприємства.

У ринковій економіці, коли можлива ліквідація підприємства внаслідок його банкрутства, дуже важливими характеристиками фінансового стану є

ліквідність і платоспроможність.

Сутність економічних категорій «ліквідність» і «платоспроможність» обумовлюється тим, що перша передбачає спроможність поточних активів підприємства, визначених об'єктами платіжних засобів, перетворюватись в грошову форму або безпосередньо бути майном для виконання всіх необхідних розрахунків у міру настання їх строку, а друга – здатність господарюючої системи вчасно і повністю виконувати свої зобов'язання.

Фінансовий аналіз платоспроможності підприємства полягає у абсолютному і відносному порівнянні активів як платіжних засобів з фінансовими ресурсами (зобов'язаннями), за рахунок яких відбулося їх формування.

В залежності від ступеня ліквідності, тобто швидкості перетворення в грошові засоби, активи підприємства поділяються на такі групи [53]:

Перша група (A_1) – абсолютно ліквідні активи – грошові засоби підприємства і короткострокові фінансові вкладення (цінні папери);

Друга група (A_2) – швидко ліквідні активи – поточна дебіторська заборгованість;

Третя група (A_3) – повільно ліквідні активи – запаси і витрати, інші оборотні активи;

Четверта група (A_4) – умовні ліквідні активи – необоротні активи.

Для оцінки платоспроможності фінансові ресурси підприємства групуються таким чином:

Перша група ($З_1$) – поточні зобов'язання (найбільш строкові зобов'язання), які слід погасити протягом поточного місяця (кредиторська заборгованість і суми кредитів банків, терміни повернення яких наступили);

Друга група ($З_2$) – короткострокові зобов'язання з терміном погашення до одного року (суми кредитів банків, поточної заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями, забезпечень наступних витрат і платежів та векселів виданих, терміни повернення яких настануть у майбутньому, протягом року);

Третя група ($З_3$) – довгострокові зобов'язання з терміном погашення більше одного року (довгострокові кредити банків і позики);

Четверта група ($З_4$) – постійні зобов'язання, що формуються фінансовими ресурсами з елементів власного капіталу.

Підприємство вважається платоспроможним, якщо при порівнянні абсолютних величин його активів і фінансових ресурсів виконуються такі умови:

$$A1 \geq З1; A2 \geq З2; A3 \geq З3; A4 \leq З4 \qquad (2.4)$$

Якщо на підприємстві виконуються перші три умови, тобто поточні активи перевищують зовнішні зобов'язання підприємства, то обов'язково виконується й остання умова, оскільки це свідчить про наявність у підприємства власних оборотних активів, які забезпечують його фінансову стійкість. Невиконання однієї з перших трьох умов указує на те, що фактична платоспроможність відрізняється від нормативної.

Розрахунок оцінки платоспроможності підприємства ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» шляхом порівняння його активів і пасивів наведемо в табл. 2.7.

Таблиця 2.7 – Аналіз ліквідності балансу ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2020-2022 рр., тис. грн.

Активи	2020	2021	2022	Пасиви	2020	2021	2022	Платіжний надлишок (+), нестача (-)		
								2020	2021	2022
А1	1070244	782999	409016	З1	7752531,5	7206724	7611038	-6682287,5	-6423725	-7202022
А2	12700409	12313124	14081088	З2	3979869	2332675	2681262	+8720540	+9980449	+11399826
А3	1677836	1159096,5	839535	З3	2870683,5	3289074,5	3380182	-1192847,5	-2129978	-2540647
А4	4162970,5	3892972,5	3499436	З4	5008375,5	5319718,5	5156593	-845405	-49226746	-1657157
Баланс	19611459,5	18148192	18829075	Баланс	19611459,5	18148192	18829075	0,00	0,00	0,00

Аналізуючи дані табл. 2.7, бачимо, що баланс ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» не можна вважати ліквідним, оскільки за період, що аналізується, перше, друге, третє та четверте співвідношення груп активів і пасивів не відповідають умовам ліквідності. Дослідження співвідношень активів і зобов'язань свідчить про те, що підприємство не виконує нормативні умови платоспроможності. При цьому нестача платіжних засобів по одній групі компенсується їх надлишком по іншій групі лише вартісною величиною. Однак менш ліквідні платіжні засоби не можуть замінити більш ліквідні.

Поряд з абсолютними показниками для оцінювання платоспроможності розраховують відносні показники (табл. 2.8).

Таблиця 2.8 – Відносні показники оцінювання ліквідності і платоспроможності ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2020 – 2022 рр.

Показники	2020	2021	2022	Нормативне значення	Відхилення, (+,-)	
					2021 р. від 2020 р.	2022 р. від 2021 р.
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,089	0,079	0,038	≥0,2-0,3	-0,01	-0,041
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,141	1,326	1,365	≥0,7	+0,185	+0,039
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,281	1,445	1,444	≥1,5	+0,164	-0,001
Коефіцієнт платоспроможності	0,089	0,079	0,039	≥0,1	-0,01	-0,040
Коефіцієнт критичної ліквідності	1,214	1,373	1,371	≥0,8	+0,159	-0,002
Коефіцієнт покриття запасів	7,403	9,282	12,655	≥1,0	+1,879	+3,373

Аналіз табл. 2.8 показав, що більшість показників ліквідності підприємства мають значення, менше нормативного, за весь період дослідження. Це означає, що підприємство не має повної можливості розраховуватись за своїми поточними зобов'язаннями за допомогою готівки і

грошових коштів на рахунках в банку. Отже, підприємство не можна вважати абсолютно платоспроможним і в найближчій перспективі є загроза погіршення фінансового стану.

За даними табл. 2.8, значення коефіцієнта абсолютної ліквідності знизилось з 0,089 у 2020 р. до 0,038 у 2022 р. Це означає, що рівень покриття поточних зобов'язань високоліквідними оборотними активами знизився з 8,9% до 3,8%. Порівняння цього показника з нормативним значенням свідчить про недостатню грошову платоспроможність підприємства. Фактичні значення коефіцієнта швидкої ліквідності та коефіцієнта загальної ліквідності збільшились відповідно з 1,141 у 2020 р. до 1,365 у 2022 р. та з 1,281 до 1,444 відповідно. Вони наближені до нормативних значень, що свідчить про достатній рівень і позитивну динаміку розрахункової та майнової платоспроможності підприємства. Тобто, у 2020 р. оборотні активи перевищували поточні зобов'язання у 1,281 рази, у 2021 р. – у 1,445 рази, у 2022 р. – у 1,444 рази.

Серед допоміжних відносних показників оцінювання ліквідності та платоспроможності підприємства лише коефіцієнт платоспроможності не відповідає нормативному значенню – 0,089 у 2020 р., 0,079 у 2021 р., 0,039 у 2022 р. при нормативному значенні 0,1, що підтверджує попередній висновок про недостатню забезпеченість грошовими коштами.

Зростання у динаміці значень основних і допоміжних коефіцієнтів ліквідності свідчить про підвищення рівня платіжних можливостей підприємства щодо виконання поточних зобов'язань.

Поняття фінансової стійкості підприємства є багатостороннім. Воно характеризується фінансовою незалежністю, здатністю маневрувати власними коштами, достатньою фінансовою забезпеченістю, безперервністю основних видів діяльності. Щоб оцінити це і зробити висновок про стан і використання фінансових ресурсів підприємства, необхідно проаналізувати відносні показники фінансової стійкості. Оцінку фінансової стійкості підприємства доцільно здійснювати поетапно, на основі комплексу показників (табл. 2.9).

Таблиця 2.9 – Відносні показники оцінювання фінансової стійкості ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2020 – 2022 рр.

Показники	2020	2021	2022	Нормативне значення	Відхилення, (+,-)	
					2021 р. від 2020 р.	2022 р. від 2021 р.
1	2	3	4	5	6	7
Показники структури джерел формування капіталу						
Коефіцієнт автономії	0,24	0,28	0,26	>0,5	+0,04	-0,02
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	0,76	0,72	0,74	<0,5	-0,04	+0,02
Коефіцієнт фінансового ризику	3,19	2,63	2,89	<1,0	-0,56	+0,26
Коефіцієнт фінансової стабільності	0,31	0,38	0,35	>1,0	+0,07	-0,03
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,38	0,40	0,41	зниження	+0,02	+0,01
Коефіцієнт довгострокових зобов'язань	0,19	0,25	0,24	зниження	+0,06	-0,01
Коефіцієнт поточних зобов'язань	0,81	0,75	0,76	підвищення	-0,06	+0,01
Коефіцієнт страхування бізнесу	0,001	0,001	0,001	підвищення	0,00	0,00
Коефіцієнт страхування власного капіталу	0,004	0,004	0,004	підвищення	0,00	0,00
Коефіцієнт страхування статутного (пайового) капіталу	0,20	0,20	0,20	підвищення	0,00	0,00
Показники стану оборотних активів						
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,11	0,22	0,28	≥0,50	+0,11	+0,06
Коефіцієнтзабезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами	0,03	0,08	0,09	>0,1	+0,05	+0,01
Коефіцієнтзабезпеченості запасів власними оборотними коштами	0,31	0,95	1,59	≥0,50	+0,64	+0,64
Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	2,08	0,71	0,31	підвищення	-1,37	-0,40
Показники стану основного капіталу						
Коефіцієнт майна виробничого призначення	0,23	0,24	0,21	підвищення	+0,01	-0,03

Продовження таблиці 2.9

1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів	0,19	0,20	0,17	підвищення	+0,01	-0,03
Коефіцієнт нагромадження амортизації	0,40	0,26	0,09	зниження	-0,14	-0,17
Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	3,71	3,66	4,38	підвищення	-0,05	+0,72

За даними табл. 2.9, коефіцієнт автономії має значення значно менше нормативного – 0,24 у 2020 р., 0,28 у 2021 р., 0,26 – 2022 р. Коефіцієнт концентрації залученого капіталу значно перевищує нормативне значення – 0,76 у 2020 р., 0,72 у 2021 р., 0,74 – у 2022 р. Отримані значення показників автономії і концентрації залученого капіталу свідчать про те, що дане підприємство має високу залежність від зовнішніх джерел фінансування, тобто не має можливості працювати на власному капіталі, а здійснює залучення позикового капіталу.

Коефіцієнт фінансового ризику означає, скільки позикових коштів припадає на одну гривню власних коштів, вкладених в активи підприємства. У 2020 р. на одну гривню власних коштів припадало 3,19 грн. позикових, у 2021 р. – 2,63 грн., у 2022 р. – 2,89 грн. Зниження цього показника в динаміці свідчить про певне зменшення залежності підприємства від інвесторів і кредиторів, проте перевищення фактичного значення в декілька разів нормативного має викликати сумніви щодо фінансової стійкості підприємства.

Коефіцієнт фінансової стабільності, який показує співвідношення власних і залучених коштів і характеризує здатність підприємства залучати зовнішні джерела фінансування значно менший нормативного значення і свідчить про труднощі підприємства.

Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами має низьке значення у 2020-2022 рр. і свідчить про неможливість

покриття оборотних активів власними джерелами. Коефіцієнт майна виробничого призначення майже не змінився (зменшився з 0,23 у 2020 р. до 0,21 у 2022 р.), тому з погляду забезпеченості активами основної виробничо-господарської діяльності підприємство зберігає фінансову стійкість.

На даний час в економіці спостерігаються складні кризові процеси. В таких умовах вкрай важливо шукати доступні резерви підвищення рентабельності, які дозволи б суб'єктам господарювання проводити безперебійну діяльність, здійснювати просте та розширене відтворення.

Ділова активність підприємства виявляється в динаміці його розвитку, досягнення ним цілей, які відображають натуральні та вартісні показники, в ефективному використанні економічного потенціалу та розширенні ринків збуту. Ділова активність підприємства у фінансовому аспекті перш за все проявляється в швидкості обороту його засобів та ефективності їх використання.

З метою уникнення кризових явищ у господарській діяльності та для забезпечення стійкого економічного зростання треба розвивати ділову активність підприємства, яка охоплює всі аспекти його роботи і мінімізує ризик щодо успіху в умовах економічної нестабільності ринкового середовища та конкуренції. Розвиток ділової активності підприємства формується за рахунок внутрішньої і зовнішньої ефективності [54].

Ділова активність підприємства – це комплексна характеристика, що охоплює різні аспекти діяльності підприємства. У широкому розумінні, ділова активність означає весь спектр зусиль, спрямованих на просування підприємства на ринках продукції, праці, капіталу. Критеріми ділової активності є рівень ефективності виробничо-фінансової діяльності підприємства, стійкість економічного зростання, розширення ринків збуту продукції, ступінь виконання планів за основними показниками господарської діяльності, забезпечення заданих темпів їх зростання.

До показників ділової активності належать різні коефіцієнти оборотності та показники тривалості обороту в днях (табл. 2.10).

Таблиця 2.10 – Показники ділової активності ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2020 – 2022 рр.

Показники	Алгоритм розрахунку	2020	2021	2022	Відхилення, (+,-)	
					2021 р. від 2020	2022 р. від 2021
1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт оборотності активів	Чистий дохід від реалізації продукції / Активи	0,48	0,45	0,43	-0,03	-0,02
Тривалість одного обороту активів, днів	360 / Коефіцієнт оборотності активів	750	800	837	+50	+37
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	Чистий дохід від реалізації продукції / Оборотні активи	0,61	0,58	0,53	-0,03	-0,05
Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	360 / Коефіцієнт оборотності оборотних активів	590	621	679	+31	+58
Коефіцієнт оборотності запасів	Собівартість реалізованої продукції / Запаси	4,05	6,46	7,32	+2,41	+0,86
Тривалість одного обороту запасів, днів	360 / Коефіцієнт оборотності запасів	89	58	49	-31	-9
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	Чистий дохід від реалізації продукції / Власний капітал	2,02	1,65	1,69	-0,37	+0,04
Тривалість одного обороту власного капіталу, днів	360 / Коефіцієнт оборотності власного капіталу	178	218	213	+40	-5
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Чистий дохід від реалізації продукції / Дебіторська заборгованість	0,75	0,67	0,58	-0,08	-0,09

Продовження таблиці 2.10

1	2	3	4	5	6	7
Тривалість одного обороту дебіторської заборгованості, днів	360 / Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	480	537	619	+57	+82
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Собівартість реалізованої продукції / Кредиторська заборгованість	0,77	1,23	1,03	+0,46	+0,2
Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості, днів	360 / Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	468	293	348	-175	+55

Аналізуючи показники, наведені в табл. 2.10, можна стверджувати наступне. Оборотність активів невисока, порівняно з минулими роками спостерігається її повільне зниження. Відповідно відбувається збільшення тривалості обороту активів. Оборотність всіх активів головним чином залежить від оборотності поточних активів. Оборотність останніх сповільнилась, що характеризується негативно.

Сповільнення оборотності власного капіталу негативно відображається на динаміці його рентабельності. Відповідно відбулось зростання тривалості обороту власного капіталу на 40 днів у порівнянні 2021 р. з 2020 р. і зменшення на 5 днів у порівнянні 2022 р. з 2021 р. Тривалість обороту запасів також зменшилась – на 31 день у 2021 р. порівняно з 2020 р. і на 9 днів у 2022 р. порівняно з 2021 р.

Значення коефіцієнтів оборотності дебіторської заборгованості свідчить про те, що дебітори в середньому 0,58-0,75 разів в рік повертають свої борги. Що стосується оборотності кредиторської заборгованості, то термін її погашення збільшився і становить у 2022 р. – 348 дня, що на 55 днів більше ніж у 2021 р.

Аналіз показників оборотності свідчить про те, що рівень ділової активності підприємства має тенденцію до зниження у 2022 р. порівняно з

2020-2021 рр. Оборотність активів підприємства залежить від оборотності оборотних активів. Прискорення оборотності оборотних активів зменшує потребу в них, дозволяє підприємству вивільняти частину запасів і використовувати їх для додаткового випуску продукції. В результаті прискорення обороту вивільняються речові елементи оборотних засобів, менше потрібно запасів сировини, матеріалів, палива, відповідно, вивільняються і грошові кошти, раніше вкладені в ці запаси. Вивільнені грошові ресурси зміцнюють платоспроможність підприємства, покращують його фінансовий стан.

Зростання ринкової активності є важливим завданням кожного суб'єкта підприємницької діяльності та його власників. Ринкова активність підприємства забезпечується надійними і стабільними прибутками для власників та нарощуванням величини власного капіталу.

Головне, у чому зацікавлені власники, – це прибуток на вкладений ними капітал для забезпечення ефективної діяльності підприємства, а також те, яка частка прибутку спрямовується на виплату дивідендів і яка – на реінвестування в активи. Власники підприємства також ураховують вплив, який результати господарської діяльності справляють на ринкову вартість інвестицій. Сукупна ринкова активність підприємства для власників – це сума дивідендів і зміна вартості його власного капіталу за звітний період [55].

Важливість показників оцінювання ринкової активності підприємств визначається тим, що вони сигналізують усім учасникам економічної діяльності про спроможність суб'єктів господарювання одержувати чистий прибуток, збільшувати доходи працівників, дивіденди власників, сплачені податки, а також величину своїх активів. Найвища ринкова активність підприємства – та, що приваблює інвесторів і максимізує вартість активів.

Залежно від поставленої мети та визначених завдань аналізу, може використовуватись різна вихідна інформація для розрахунку відповідних показників оцінки ринкової активності підприємства (табл. 2.11).

Таблиця 2.11 – Показники оцінювання ринкової активності ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2020 – 2022 рр.

Показники	2020	2021	2022	Відхилення (+,-) 2022 від	
				2020	2021
Показники, що характеризують ефективність використання капіталу власників					
Зареєстрований (пайовий) капітал, тис. грн	100000	100000	100000	0,00	0,00
Додатковий капітал, тис. грн	160469,5	159511	158713	-1756,5	-798
Резервний капітал, тис. грн	19993	19993	19993	0,00	0,00
Нерозподілений прибуток, тис. грн	3837983	3786984	3348895,5	-489087,5	-438088,5
Рентабельність зареєстрованого (пайового) капіталу, %	22,91	-4,86	-12,34	-35,25	-7,48
Вартість коштів зареєстрованого (пайового) капіталу (балансової вартості акцій), грн	49,77	49,96	48,32	-1,45	-1,64
Рентабельність власного капіталу, %	0,49	-0,09	-25,54	-26,03	-25,45
Показники, що відображають положення підприємства на фондовому ринку					
Номінальна вартість однієї акції, грн	0,00025	0,00025	0,00025	0,00	0,00
Балансова вартість однієї акції, грн	0,012	0,012	0,012	0,00	0,00
Чистий фінансовий результат, який припадає на одну акцію, грн	0,00006	-0,00121	-0,00308	-0,00314	-0,00187

Аналіз даних табл. 2.11 свідчить, що величина пайового та резервного капіталів підприємства протягом періоду, що досліджується, не змінилась. Величина додаткового каіталу має тенденцію до зменшення. Внаслідок того, що підприємство у 2021-2022 рр. отримувало збитки, збитковість пайового капіталу у 2021 р. становила 4,86%, у 2022 р. – 12,34%; збитковість власного капіталу – 0,09% та 25,54% відповідно.

Номінальна та балансова вартість однієї акції підприємства протягом досліджуваного періоду також не змінилась і складає 0,00025 грн. та 0,012 грн. відповідно.

Основним критерієм успішної роботи підприємства є його прибутковість. Підприємство зобов'язано одержувати такі доходи, які не тільки покривають витрати, але й у достатній мірі їх перевищують (табл. 2.12).

Таблиця 2.12 – Аналіз складу та динаміки доходів ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2020 – 2022 рр., тис. грн

Вид доходів	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення (+,-) 2022 р. від	
				2020 р.	2021 р.
Доходи від основної операційної діяльності (реалізації продукції, товарів, робіт, послуг)	9470237	8225588	8183093	-1287144	-42495
Доходи (збитки) від іншої операційної діяльності	2628322	4390045	2467827	-160495	-1922218
Доходи від операційної діяльності - разом	12098559	12615633	10650920	-1447639	-1964713
Доходи (збитки) від фінансової діяльності (дохід від участі в капіталі, інші фінансові доходи)	-1164053	-54244	-114471	+1049582	-60227
Доходи (збитки) від інвестиційної діяльності	-109516	-128736	-11577	-97939	+117159
Всього доходів (збитків)	10824990	12432653	10524872	-300118	-1907781

За даними табл. 2.12 підприємство ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» формує доходи тільки в процесі операційної діяльності. Так, у 2022 р. цей показник склав 10650920 тис. грн., що на 1447639 тис. грн. менше 2020 р., і на 1964713 тис. грн. менше 2021 р. Доходи від іншої операційної діяльності (доходи від оприбуткування запасів, від реалізації надлишкових запасів, пені та штрафи отримані, повернення надмірно сплаченого ввізного мита, доходи від операційних курсових різниць та інше) мають тенденцію до зниження. У 2022 р. цей показник склав 2467827 тис. грн., що на 160495 тис. грн. менше 2020 р., і на 1922218 тис. грн. менше показника 2021р. За результатами від фінансової та інвестиційної діяльності підприємство має збитки за весь період, що аналізується. Збиток від фінансової діяльності та збиток від інвестиційної діяльності мають стрибкоподібну тенденцію.

Дану динаміку більш наочно ілюструє рис. 2.5.

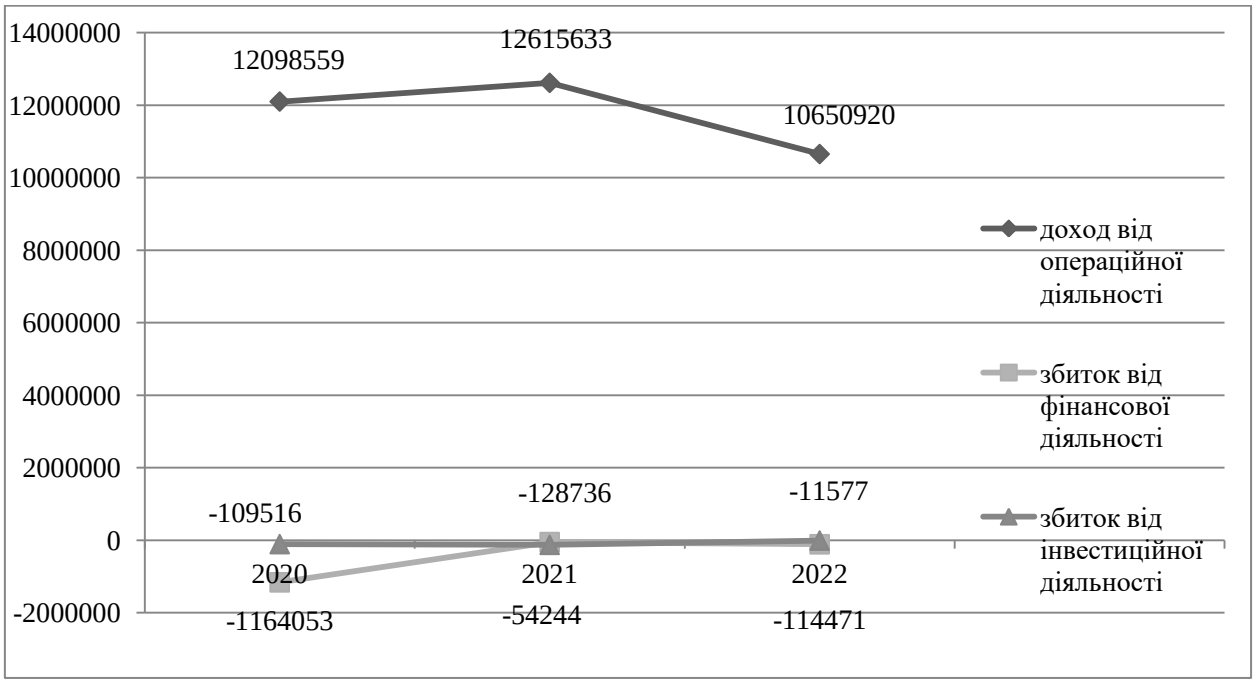

Рис. 2.5 – Динаміка доходів (збитків) ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод», тис. грн.

У процесі своєї виробничої діяльності підприємство проводить безліч фінансово-господарських операцій і постійно несе витрати, пов’язані з їх проведенням. Одні групи витрат безпосередньо пов’язані зі здійсненням конкретної операції (із конкретним об’єктом витрат), інші – мають загальний характер і необхідні для забезпечення функціонування підприємства в цілому.

За економічною сутністю витрати є грошовим вираженням витрачених за певний період чинників виробництва, необхідних для здійснення підприємництвом своєї виробничої і реалізаційної діяльності, тобто витрат різних ресурсів (праці, сировини, матеріалів, основних засобів, фінансових ресурсів) у процесі виробництва, обігу і розподілу продукції, також до витрат варто відносити втрачені економічні вигоди, пов’язані з упущеною можливістю найоптимальнішого застосування своїх ресурсів.

Усі витрати – і матеріальні, і трудові, і фінансові – підприємство здійснює для забезпечення своєї виробничої діяльності (табл. 2.13).

Таблиця 2.13 – Аналіз складу та структури витрат ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» у динаміці

Елементи витрат	2020		2021		2022		Темп приросту (зниження) % 2022 р. до	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	2020 р.	2021р.
Собівартість реалізованої продукції	6803259	53,53	7486179	54,51	6141754	49,84	-9,72	-17,96
Адміністративні витрати	287846	2,26	311666	2,27	228644	1,86	-20,57	-26,64
Витрати на збут	638686	5,03	631535	4,60	866300	7,03	+35,64	+37,17
Інші операційні витрати	2129250	16,75	4423560	32,21	1641640	13,32	-22,90	-62,89
Операційні витрати - всього	9859223	77,57	12852940	93,59	8878338	72,05	-9,95	-30,92
Витрати від фінансової діяльності	534989	4,21	464271	3,38	537662	4,36	+0,50	+15,81
Витрати від інвестиційної діяльності	2315250	18,22	416783	3,03	2906673	23,59	+25,54	+597,41
Всього	12709280	100,0	13733994	100,0	12322673	100,0	-3,04	-10,28

За даними табл. 2.13, у структурі операційних витрат підприємства ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» переважає собівартість реалізованої продукції, питома вага якої у 2020 р. складає 53,53%, у 2021 р. – 54,51%, у 2022 р. – 49,84%; найменшу питому вагу займають адміністративні витрати – 2,26%, 2,27%, 1.86% відповідно по роках та витрати на збут – 5,03%, 4,60%, 7,03% відповідно.

Загалом питома вага операційних витрат в структурі витрат підприємства складає у 2020 р. – 77,57%, у 2021 р. – 93,59%, у 2022 р. – 72,05%.

Питома вага витрат від фінансової діяльності складає у 2020 р. 4,21%, у 2021 р. – 3,38%, у 2018 р. – 4,36%.

У 2022 р. порівняно з попередніми роками збільшилась величина всіх видів витрат, за винятком витрат від операційної діяльності. Цей показник має тенденцію до зниження: у 2022 р. порівняно з 2020 р. зниження склало 9,95%, з 2021р. – 30,92%. Найбільший темп приросту має показник витрат від

інвестиційної діяльності. Його величина у 2022 р. склала 2906673 тис. грн., що на 597,41% більше 2021 р. і на 25,54% більше 2020 р.

Загальна величина витрат склала у 2022 р. 12322673 тис. грн., що на 3,04% менше 2020 р. (12709280 тис. грн.), на 10,28% менше 2021 р. (13733994 тис. грн.).

Структуру витрат підприємства ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» більш наочно ілюструє рис. 2.6.

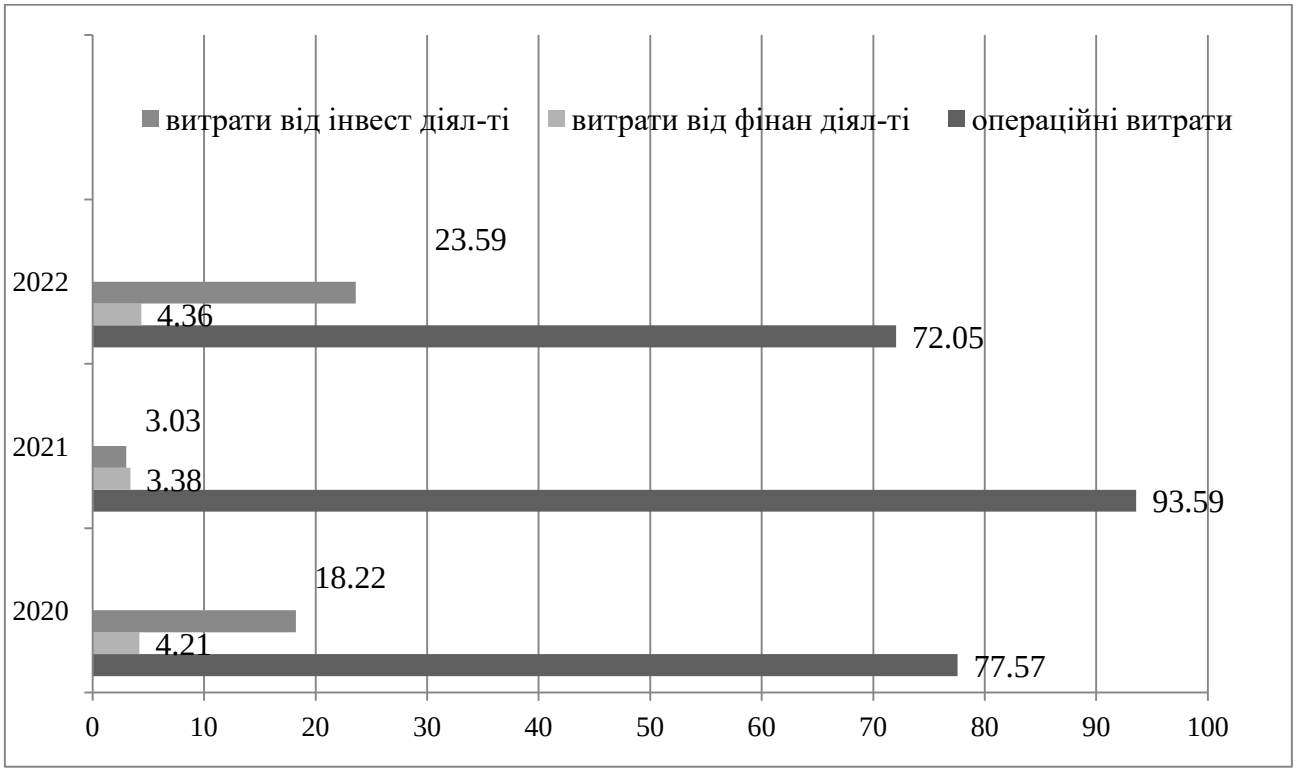

Рис. 2.6 – Структура витрат ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2020-2022 рр., %

Прибуток є основним джерелом фінансування розвитку підприємства, удосконалення матеріально-технічної бази, забезпечення всіх форм фінансування та джерелом доходів. Для оцінки ефективності господарської діяльності використовують показники рентабельності – прибутковості чи дохідності капіталу, ресурсів, продукції (табл. 2.14 та рис. 2.7).

Таблиця 2.14 – Аналіз основних показників рентабельності ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2020 – 2022 рр., %

Показники	2020	2021	2022	Відхилення (+,-) 2022 р. від	
				2020	2021
Рентабельність виробничих витрат	39,2	9,88	33,24	-5,96	+23,36
Рентабельність операційних витрат	22,72	-1,85	19,97	-2,75	+21,82
Рентабельність продажу	28,16	8,99	24,95	-3,21	+15,96
Рентабельність доходу від операційної діяльності	18,51	-1,88	16,64	-1,87	+18,52
Загальна рентабельність сукупного капіталу	0,32	-2,08	-7,86	-8,18	-5,78
Чиста рентабельність сукупного капіталу	0,12	-2,68	-6,55	-6,67	-3,87
Загальна рентабельність власного капіталу	1,35	-7,55	-30,64	-31,99	-23,09
Чиста рентабельність власного капіталу	0,49	-9,74	-25,54	-26,03	-15,80
Загальна рентабельність виробничих фондів	1,39	-8,62	-36,75	-38,14	-28,13
Чиста рентабельність виробничих фондів	0,51	-11,11	-30,63	-31,14	-19,52

Дані табл. 2.14 свідчать, що підприємство має рентабельність за основними показниками тільки за результатами 2020 р. За 2021 і 2022 рр., оскільки у підприємства показник чистого прибутку мав від’ємне значення, підприємство мало збитковість. Слід відзначити, що показники збитковості підприємства у 2022 р. порівняно з 2021 р. мають тенденцію до збільшення.

Так, показники, що характеризують рентабельність сукупного, власного капіталу та виробничих фондів, демонструють різке зниження у 2022 р. порівняно з 2020-2021 рр. Такі зміни пояснюються випереджальним зростанням витрат порівняно зі зростанням (за деякими видами і зменшення) фінансових результатів.

У 2022 р. показники рентабельності виробничих, операційних витрат, продажу, доходу від операційної діяльності ілюструють позитивну тенденцію у

порівнянні з 2021 р, але відбувається зниження порівняно з аналогічними показниками 2020 р.

На рис. 2.7 наочно ілюструє зміну показників рентабельності ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2020 – 2022 рр.

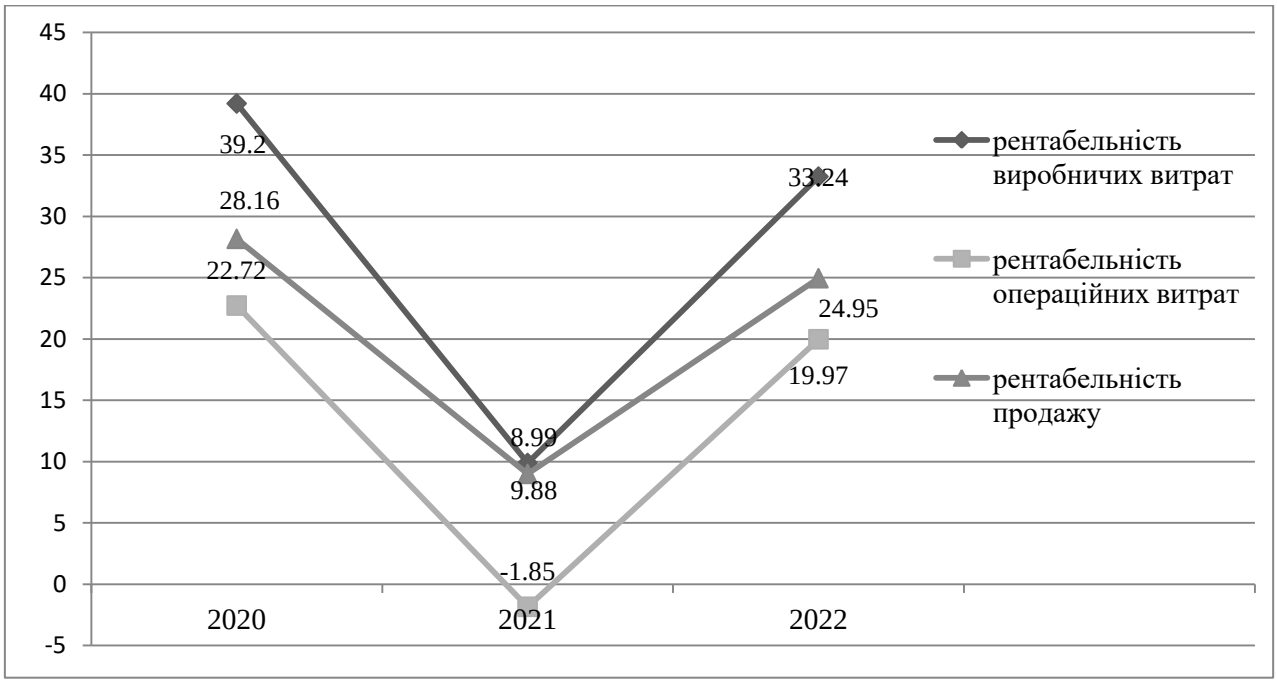

Рисунок 2.7 – Динаміка показників рентабельності ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2020 – 2022 рр., %

Дані рис. 2.7 ілюструють, що у 2021 р. відбулось зниження всіх представлених показників рентабельності – продажу, виробничих витрат, операційних витрат. У 2022 р. ці показники дещо підвищились порівняно з 2021 р., проте рівень 2020 р. свідчить про значне погіршення ситуації.

Основною умовою позитивної динаміки значень показників рентабельності є випереджальне зростання результативних показників доходів і фінансових результатів порівняно зі зростанням витрат і капіталу підприємства.

Оскільки основні засоби становлять значну частину капіталу та відіграють важливу роль у виробничій діяльності будь-якого вітчизняного підприємства, виникає необхідність постійного моніторингу їхнього стану та ефективності використання.

2.3 Аналіз стану основних засобів ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод»

Матеріальною основою виробничого процесу є засоби праці, що набувають економічної форми основних засобів. Вони розрізняються за складом, призначенням, роллю в процесі виробництва.

Основними завданнями аналізу основних засобів щодо загального оцінювання фінансового стану підприємства є:

– визначення інтенсивності процесу оновлення (за коефіцієнтами надходження, вибуття, заміни, розширення та іншими показниками);

– характеристика функціонального (технічного) стану (за часткою активної частини основних засобів, коефіцієнтами зносу і придатності).

Для аналітичної оцінки тенденцій розвитку, складу і структури основних засобів досліджується їхня наявність в динаміці (табл. 2.15).

Таблиця 2.15 – Аналіз динаміки наявності та структури основних засобів ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» на кінець року

Групи основних засобів	2020		2021		2022	
	вартість, тис. грн	питома вага, %	вартість, тис. грн	питома вага, %	вартість, тис. грн	питома вага, %
Будинки та споруди	1075881	26,84	970795	29,26	927702	30,31
Машини та обладнання	2817935	70,29	2030199	61,20	1845871	60,31
Транспортні засоби	77169	1,92	279239	8,42	247261	8,08
Інструмент, прилади, інвентар	2308	0,06	3266	0,09	2786	0,09
Інші основні засоби	35688	0,89	34284	1,03	27143	1,21
Разом	4008981	100,00	3317783	100,00	3060763	100,00

Вартість основних засобів, як видно з табл. 2.15, зменшилась протягом досліджуваного періоду на 948218 тис. грн. у 2022 р. порівняно з 2020 р. та на 257020 тис. грн. порівняно з 2021 р. Ця негативна тенденція спостерігається і

для динаміки активної частини основних засобів (машин та обладнання та транспортних засобів), вартість яких, у частини машин та обладнання, зменшилась на 972064 тис. грн. у 2022 р. порівняно з 2020 р. і на 184328 тис. грн. порівняно з 2021 р., у частині транспортних засобів відбулось збільшення – на 170092 тис. грн. і зменшення на 31978 тис. грн. відповідно по роках.

На рис. 2.8 зображено зміни у структурі основних засобів ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2020-2022 рр.

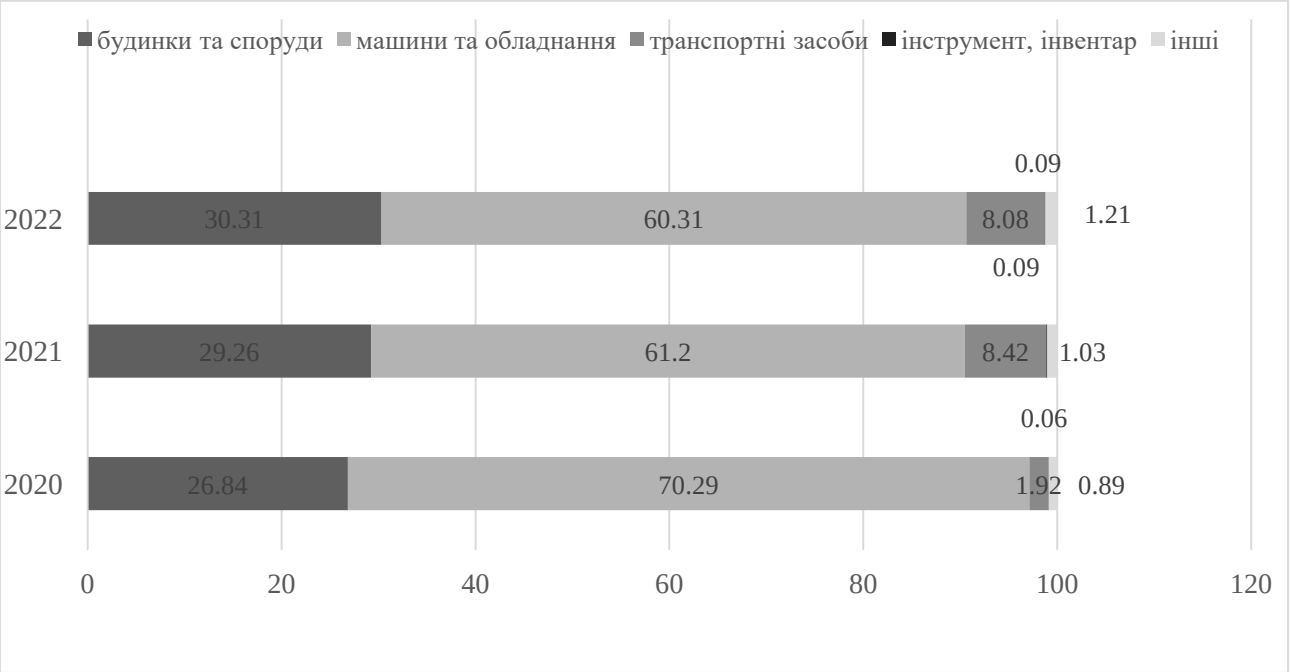

Рисунок 2.8 – Структура основних засобів ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2020-2022 рр., %

Дані, зображені на рис. 2.8 свідчать про певні зміни у структурі основних засобів підприємства, а саме, у 2020 р. питома вага активної частини основних засобів становила 72,21%, у 2021 р. – 69,62%, у 2022 р. – 68,39%. Тобто, спостерігається негативна тенденція повільного зменшення питомої ваги активної частини основних засобів у структурі основних засобів підприємства. Відповідно, відбувається збільшення пасивної частини.

Для поглибленого аналізу стану та структури основних засобів

підприємства, досліджемо показники динаміки на початок та кінець кожного досліджуваного року (табл. 2.16, табл. 2.17, табл. 2.18).

Таблиця 2.16 – Аналіз наявності та структури основних засобів ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2020 рік

Групи основних засобів	на початок року		на кінець року		відхилення, (+,-)		
	вартість, тис. грн	питома вага, %	вартість, тис. грн	питома вага, %	абсолютне, тис. грн	відносне, %	питомої ваги, %
Будинки та споруди	1147501	33,30	1075881	26,84	-71620	-6,24	-6,46
Машини та обладнання	2179056	63,23	2817935	70,29	+638879	+29,32	+7,06
Транспортні засоби	87015	2,52	77169	1,92	-9846	-11,32	-0,6
Інструмент, прилади, інвентар	2754	0,08	2308	0,06	-446	-16,19	-0,02
Інші основні засоби	29811	0,87	35688	0,89	+5877	+19,71	+0,02
Разом	3446147	100,00	4008981	100,00	+562834	+16,33	0,00

Аналіз даних табл. 2.16 свідчить, що протягом 2020 р. відбулось збільшення вартості основних засобів підприємства на 562834 тис. грн., або на 16,33%. Вартість будинків та споруд зменшилась протягом року на 71620 тис. грн, або на 6,24%. Вартість машин та обладнання збільшилась на 638879 тис. грн., або на 29,32%. Вартість транспортних засобів зменшилась протягом 2020 року на 9846 тис. грн., або на 11,32%. Вартість інструментів, приладів, інвентаря зменшилась на протязі досліджуваного періоду на 446 тис. грн., або на 16,19%. Вартість інших основних засобів збільшилась на 5877 тис. грн., або на 19,71%.

У структурі основних засобів підприємства протягом 2020 року спостерігаються такі зміни: зменшилась питома вага будинків та споруд на 6,46%, збільшилась питома вага машин та обладнання на 7,06%, що є позитивною тенденцією, зменшилась питома вага транспортних засобів на 0,6%, інструментів та обладнання – на 0,02%, збільшилась питома вага інших основних засобів на 0,02%.

Таблиця 2.17 – Аналіз наявності та структури основних засобів ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2021 рік

Групи основних засобів	на початок року		на кінець року		відхилення, (+,-)		
	вартість, тис. грн	питома вага, %	вартість, тис. грн	питома вага, %	абсолютне, тис. грн	відносне, %	питомої ваги, %
Будинки та споруди	1075881	26,84	970795	29,26	-105086	-9,77	+2,42
Машини та обладнання	2817935	70,29	2030199	61,20	-787736	-27,95	-9,09
Транспортні засоби	77169	1,92	279239	8,42	+202070	+261,85	+6,5
Інструмент, прилади, інвентар	2308	0,06	3266	0,09	+958	+41,51	+0,03
Інші основні засоби	35688	0,89	34284	1,03	-1404	-3,93	+0,14
Разом	4008981	100,00	3317783	100,00	-691198	-17,24	0,00

Аналіз даних табл. 2.17 свідчить, що протягом 2021 р. відбулось зменшення вартості основних засобів підприємства на 691198 тис. грн., або на 17,24%, що є негативною тенденцією. Вартість будинків та споруд зменшилась протягом року на 105086 тис. грн, або на 9,77%. Вартість машин та обладнання зменшилась на 787736 тис. грн., або на 27,95%, що є негативною тенденцією. Вартість транспортних засобів збільшилась протягом 2021 року на 202070 тис. грн., або на 261,85%, що є позитивною тенденцією, оскільки ця група основних засобів є активною. Вартість інструментів, приладів, інвентаря збільшилась на протязі досліджуваного періоду на 958 тис. грн., або на 41,51%. Вартість інших основних засобів зменшилась на 1404 тис. грн., або на 3,93%.

У структурі основних засобів підприємства протягом 2021 року спостерігаються такі зміни: збільшилась питома вага будинків та споруд на 2,42%, зменшилась питома вага машин та обладнання на 9,09%, що є негативною тенденцією, збільшилась питома вага транспортних засобів на 6,5%, що є позитивною тенденцією, питома вага інструментів та обладнання збільшилась на 0,03%, збільшилась питома вага інших основних засобів на 0,14%. В цілому, активна частина основних засобів займає у структурі 72,21% на початок року і 69,62% на кінець року.

Таблиця 2.18 – Аналіз наявності та структури основних засобів ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2022 рік

Групи основних засобів	на початок року		на кінець року		відхилення, (+,-)		
	вартість, тис. грн	питома вага, %	вартість, тис. грн	питома вага, %	абсолютне, тис. грн	відносне, %	питомої ваги, %
Будинки та споруди	970795	29,26	927702	30,31	-43093	-4,44	+1,05
Машини та обладнання	2030199	61,20	1845871	60,31	-184328	-9,08	-0,89
Транспортні засоби	279239	8,42	247261	8,08	-31978	-11,45	-0,34
Інструмент, прилади, інвентар	3266	0,09	2786	0,09	-480	-14,70	0,00
Інші основні засоби	34284	1,03	37143	1,21	+2859	+8,34	+0,18
Разом	3317783	100,00	3060763	100,00	-257020	-7,75	0,00

Аналіз даних табл. 2.18 свідчить, що протягом 2022 р. відбулось зменшення вартості основних засобів підприємства на 257020 тис. грн., або на 7,75%, що є негативною тенденцією. Вартість будинків та споруд зменшилась протягом року на 43093 тис. грн, або на 4,44%. Вартість машин та обладнання зменшилась на 184328 тис. грн., або на 9,08%, що є негативною тенденцією. Вартість транспортних засобів зменшилась протягом 2022 року на 31978 тис. грн., або на 11,45%, що є негативною тенденцією, оскільки ця група основних засобів є активною. Вартість інструментів, приладів, інвентаря зменшилась на протязі досліджуваного періоду на 480 тис. грн., або на 14,70%. Вартість інших основних засобів збільшилась на 2859 тис. грн., або на 8,34%.

У структурі основних засобів підприємства протягом 2022 року спостерігаються такі зміни: збільшилась питома вага будинків та споруд на 1,05%, зменшилась питома вага машин та обладнання на 0,89%, що є негативною тенденцією, зменшилась питома вага транспортних засобів на 0,34%, що є негативною тенденцією, питома вага інструментів та обладнання залишилась без змін, збільшилась питома вага інших основних засобів на 0,18%. В цілому, активна частина основних засобів займає у структурі 69,62% на початок року і 68,39% на кінець року.

У табл. 2.19-2.21 представлено рух основних засобів досліджуваного підприємства у динаміці за 2020-2022 рр.

Таблиця 2.19 – Рух основних засобів ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2020 рік, тис. грн.

	Будинки та споруди	Машини та обладнання	Транспортні засоби	Інструмент, прилади, інвентар	Інші основні засоби	Разом
Первісна вартість						
Залишок на 31.12.2019	2064155	3535123	187252	6422	89316	5882268
Надходження	81550	979824	5202	116	22042	1088734
Вибуття	-4487	-11957	-7293	0	-1143	-24880
Інші зміни	-485783	-4018	469	130	1250	-479916
Залишок на 31.12.2020	1655435	4507008	185630	6668	111465	6466206
Накопичена амортизація						
Залишок на 31.12.2019	-916654	-1356057	-100237	-3668	-59505	-2436121
Надходження	-68853	-340137	-12157	-692	-16846	-438745
Вибуття	4386	6321	4117	0	1121	15945
Інші зміни	401567	-860	-184	0	547	-401696
Залишок на 31.12.2020	-579554	-1689073	-108461	-4360	-75777	-2457225
Залишкова вартість						
Залишок на 31.12.2019	1147501	2179066	87015	2754	29811	3446147
Залишок на 31.12.2020	1075881	2817935	77169	2308	35688	4008981

Аналіз даних табл. 2.19 свідчить, що на початок 2020 р. залишкова вартість основних засобів підприємства становить 3446147 тис. грн., на кінець року – 4008981 тис. грн. Протягом року надходження первісної вартості основних засобів становили 1088734 тис. грн. Вибуття – 24880 тис. грн. Залишок первісної вартості основних засобів на кінець 2020 року становить 6466206 тис. грн.

Накопичена амортизація на початок 2020 року становить 2436121 тис. грн., надходження – 438745 тис. грн., вибуття – 15945 тис. грн, інші зміни – 401696 тис. грн. Залишок на кінець року – 2457225 тис. грн.

Таблиця 2.20 – Рух основних засобів ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2021 рік, тис. грн.

	Будинки та споруди	Машини та обладнання	Транспортні засоби	Інструмент, прилади, інвентар	Інші основні засоби	Разом
Первісна вартість						
Залишок на 31.12.2020	1655435	4507008	185630	6668	111465	6466206
Надходження	68583	199907	4742	409	11085	284726
Вибуття	697399	2091378	5111	3204	34568	2831660
Інші зміни	-11509	-530481	96234	154	-20426	-466028
Залишок на 31.12.2021	1015110	2085056	281495	4027	67556	3453244
Накопичена амортизація						
Залишок на 31.12.2020	579554	1689073	108461	4360	75777	2457225
Надходження	42177	223612	12037	455	15842	294123
Вибуття	103417	847105	1987	2418	24328	979255
Інші зміни	-473999	-1010723	-116255	-1636	-34019	-1636632
Залишок на 31.12.2021	44315	54857	2256	761	33272	135461
Залишкова вартість						
Залишок на 31.12.2020	1075881	2817935	77169	2308	35688	4008981
Залишок на 31.12.2021	970795	2030199	279239	3266	34284	3317783

Аналіз даних табл. 2.20 свідчить, що на початок 2021 року первісна вартість основних засобів підприємства становить 6466206 тис. грн., надходження – 284726 тис. грн., вибуття – 2831660 тис. грн., інші зміни – 466028 тис. грн. Залишок на кінець року – 3453244 тис. грн.

Величина накопиченої амортизації основних засобів на початок 2021 року становить 2457225 тис.грн., надходження – 294123 тис. грн., вибуття – 979255 тис. грн., інші зміни – 1636632 тис. грн., на кінець року – 135461 тис. грн.

Залишкова вартість основних засобів на початок 2021 року становить 4008981 тис. грн, на кінець року – 3317783 тис. грн. Стосовно груп основних засобів, то протягом досліджуваного року, залишкова вартість будинків та споруд зменшилась на 105086 тис. грн., машин та обладнання – на 787736 тис. грн., транспортних засобів збільшилась на 202070 тис. грн., інструментів та інвентаря – на 958 тис. грн.

Таблиця 2.21 – Рух основних засобів ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2022 рік, тис. грн.

	Будинки та споруди	Машини та обладнання	Транспортні засоби	Інструмент, прилади, інвентар	Інші основні засоби	Разом
Первісна вартість						
Залишок на 31.12.2021	1015110	2085056	281495	4027	67556	3453244
Надходження	19374	36170	408	-	1501	57453
Вибуття	371	38944	440	27	1698	41480
Інші зміни	27	-	-	-	-27	-
Залишок на 31.12.2022	1034140	2082282	281463	4000	67332	3469217
Накопичена амортизація						
Залишок на 31.12.2021	44315	54857	2256	761	33272	135461
Надходження	62458	194183	32324	464	12013	301442
Вибуття	335	27179	378	11	546	28449
Інші зміни	-	14550	-	-	-14550	-
Залишок на 31.12.2022	106438	236411	34202	1214	30189	408454
Залишкова вартість						
Залишок на 31.12.2021	970795	2030199	279239	3266	34284	3317783
Залишок на 31.12.2022	927702	1845871	247261	2786	37143	3060763

Аналіз даних табл. 2.21 свідчить, що на початок 2022 року первісна вартість основних засобів підприємства становить 3453244 тис. грн., надходження – 57453 тис. грн., вибуття – 41480 тис. грн., інші зміни – без змін. Залишок на кінець року – 3469217 тис. грн.

Величина накопиченої амортизації основних засобів на початок 2022 року становить 135461 тис.грн., надходження – 301442 тис. грн., вибуття – 28449 тис. грн., інші зміни – без змін, на кінець року – 408454 тис. грн.

Залишкова вартість основних засобів на початок 2022 року становить 3317783 тис. грн, на кінець року – 3060763 тис. грн. Стосовно груп основних засобів, то протягом досліджуваного року, залишкова вартість будинків та споруд зменшилась на 43093 тис. грн., машин та обладнання – на 184328 тис. грн., транспортних засобів – на 31978 тис. грн., інструментів та інвентаря – на 480 тис. грн., інших основних засобів збільшилась на 2859 тис. грн.

Для аналізу майнового стану підприємства з погляду характеристики руху і функціонального стану основних засобів використовується система показників, наведених у табл. 2.22.

Таблиця 2.22 – Аналіз показників руху основних засобів ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2020-2022 рр.

Показники	2020	2021	2022	Відхилення (+,-) 2022 р. від	
				2020	2021
Річний приріст (+) або зменшення (-), тис. грн	+583938	-3012962	-257020	-840958	+2755942
Темп зростання (зниження), %	109,93	53,40	92,25	-17,68	+38,85
Темп приросту (зменшення), %	+9,93	-46,60	-7,75	-17,68	+38,85
Коефіцієнт надходження,%	16,84	8,25	1,66	-15,18	-6,59
Коефіцієнт вибуття, %	8,58	50,99	1,20	-7,38	-49,79
Період оновлення, років	12	х	21,7	+9,7	х
Коефіцієнт заміни (простого відтворення), %	46,37	11,58	72,20	+25,83	-1086
Коефіцієнт розширення (розширеного відтворення), %	53,63	х	27,80	-25,83	+1086
Період обороту, років	18,25	27,53	23,15	+4,90	-4,38
Середня норма амортизації, %	5,48	3,63	4,32	+1,16	+0,69

Аналіз даних табл. 2.22 показав, що впродовж досліджуваного періоду, у 2022 р. порівняно з 2020 р. відбулось зменшення вартості основних засобів на 840958 тис. грн., порівняно з 2021 р. – зростання на 2755942 тис. грн. Темп зниження склав відповідно 17,68%, а темп зростання – 38,85%.

Значення коефіцієнта надходження (16,84%) у 2020 р. значно перевищує значення коефіцієнту вибуття (8,58%), тому період оновлення основних засобів становить 12 років. Значення коефіцієнтів заміни і розширення показують, що 46,37% від річного надходження основних засобів було спрямовано на просту заміну тих, які вибули, а 53,63% – на їх розширене відтворення. Показник періоду обороту свідчить про те, що в середньому протягом 18,25 року первісна вартість основних засобів буде перенесена на вироблену продукцію у вигляді амортизації. Відповідно, коефіцієнт амортизації становить 5,48%.

У 2022 році значення коефіцієнта надходження (1,66%) незначно

перевищив коефіцієнт вибуття (1,20%), тому період оновлення основних асобів становить 21,7 роки. Значення коефіцієнту заміни показує, що 72,20% від річного надходження основних засобів було спрямовано на просту заміну тих, які вибули, а 27,80% – на їх розширене відтворення. Показник періоду обороту свідчить про те, що в середньому протягом 23,15 років первісна вартість основних засобів буде перенесена на вироблену продукцію у вигляді амортизації. Відповідно, коефіцієнт амортизації становить 4,32%.

У табл. 2.23 представлено аналіз показників стану основних засобів підприємства.

Таблиця 2.23 – Аналіз показників функціонального стану основних засобів ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2020-2022 рр.

Показники	2020	2021	2022	Відхилення (+,-) 2022 р. від	
				2020	2021
Коефіцієнт зносу основних засобів, %:					
а) на початок року	41,41	38,00	3,92	-37,49	-34,08
б) на кінець року	38,00	3,92	11,77	-26,23	+7,85
Коефіцієнт придатності основних засобів, %:					
а) на початок року	58,59	62	96,08	+37,49	+34,08
б) на кінець року	62	96,08	88,23	+26,23	-7,85
Частка активної частини основних засобів, %:					
а) на початок року	63,28	72,57	68,53	+5,25	-4,04
б) на кінець року	72,57	68,53	68,13	-4,44	-0,40
Коефіцієнт зносу активної частини основних засобів, %:					
а) на початок року	39,12	38,31	2,41	-36,71	-35,90
б) на кінець року	38,31	2,41	11,45	-26,86	+9,04

Як свідчать результати розрахунку показників функціонального стану основних засобів ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за досліджуваний період, коефіцієнт зносу основних засобів має позитивну тенденцію, адже його значення зменшилось на з 3,41% у 2020 р., на 34,08% у

2021 р., але збільшилось на 7,85% у 2022 р. Відповідно, відбулось зростання коефіцієнта придатності основних засобів на 3,41% у 2020 р., на 34,08% у 2021 р., але зменшення на 7,85%. У 2022 р. Наведена динаміка свідчить про певне погіршення функціонального стану основних засобів підприємства, хоча рівень їх зношеності у 2022 р. є низьким. Частка активної частини основних засобів у 2020-2022 рр. залишається високою на рівні 63-73%. Коефіцієнт зносу активної частини основних засобів у 2020 р. становить 38,31%, у 2021 р. – 2,41%, у 2022 р. – 11,45.

На рис. 2.9 зображено зміни коефіцієнтів зносу та придатності основних засобів у динаміці.

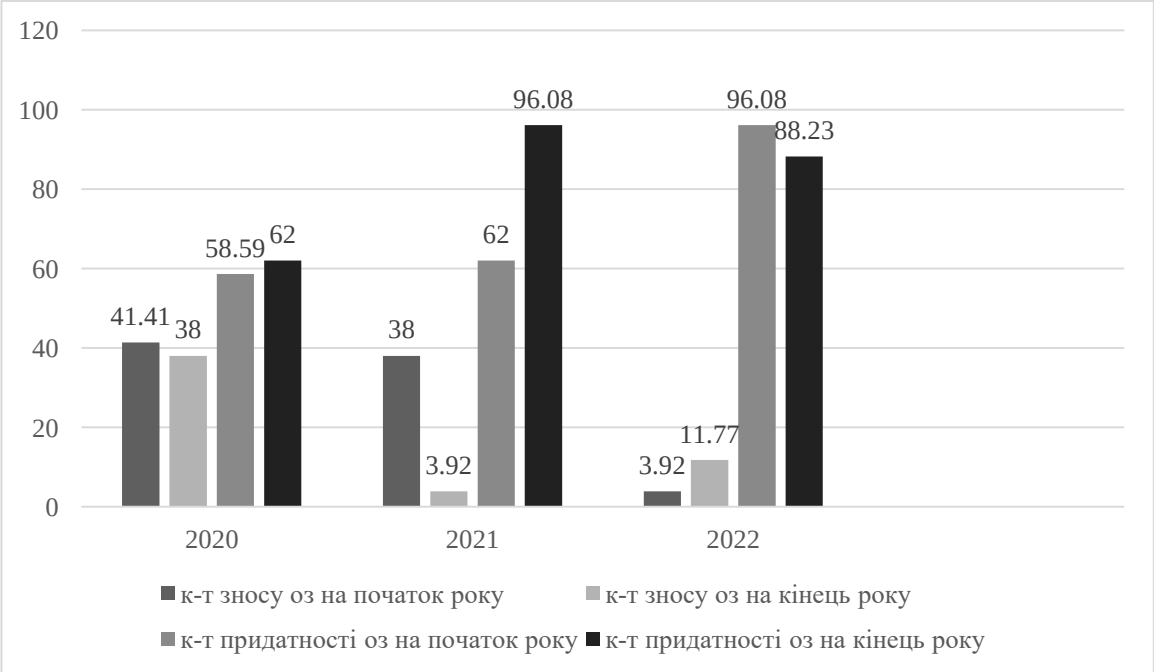

Рисунок 2.9 – Динаміка коефіцієнтів зносу та придатності основних засобів ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод», %

Як свідчать дані, наведені на рис. 2.9, динаміка коефіцієнтів зносу та придатності основних засобів ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» є позитивною, оскільки спостерігається зниження коефіцієнту зносу основних засобів з 38% у 2020 р. до 11,77% у 2022 р. і

зростання коефіцієнту придатності з 62% у 2020 р. до 88,23% у 2022 р.

Для оцінки використання основних засобів підприємства, використовують узагальнюючі показники: фондорентабельність, фондовіддача, фондоємність, фондоозброєність та ін. (табл. 2.24).

Таблиця 2.24 – Показники ефективності використання основних засобів ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2020-2022 рр.

Показники	2020	2021	2022	Відхилення (+,-) 2022 р. від	
				2020	2021
Вартість реалізованої продукції, тис. грн.	9470237	8225588	8183093	-1287144	-42495
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	3727564	3663382	3189273	-538291	-474109
Прибуток від реалізації продукції, тис. грн.	2239518	-237307	1772582	-466936	+2009889
Сума амортизаційних відрахувань, тис. грн.	338380	180132	272993	-65387	+92861
Чисельність працівників, осіб	4090	2179	2123	-1967	-56
Фондовіддача	2,54	2,25	2,57	+0,03	+0,32
Фондоємність	0,39	0,45	0,39	0,00	-0,06
Фондооозброєність	911,38	1681,22	1502,25	+590,87	-178,97
Фондорентабельність	0,60	-0,06	0,56	-0,04	+0,62
Коефіцієнт амортизаційної віддачі	27,99	45,66	33,36	+5,37	-12,30

За даними наведеними у табл. 2.24, можна стверджувати, що показники ефективності використання основних засобів досліджуваного підприємства за 2020-2022 рр. змінюються стрібкоподібно. Показник фондовіддачі ілюструє незначне зростання з 2,54 у 2020 р. до 2,57 у 2022 р., оскільки темп падіння вартості реалізованої продукції значно менше, ніж темп падіння вартості основних засобів. Відповідно, показник фондоємності має тенденцію до зменшення та у 2020 р. і 2022 р. становить 0,39. Показник фондоозброєності збільшився у 2021 р. порівняно з 2020 р. на 769,84 грн./чол., але зменшився на 178,97 грн/чол. у 2022 р. порівняно з 2021 р. Це пов’язано з переважаючими темпами падіння вартості основних засобів порівнянно з темпами падіння чисельності працівників. Показник фондорентабельності у 2021 р. має від’ємне

значення, оскільки підприємство в цьому році мало збиток від основної діяльності. У 2022 р. цей показник зріс на 0,62 пункти і становить 0,56. Коефіцієнт амортизаційної віддачі у 2022 р. зменшився на 12,3 пункти порівняно з 2021 р.

На рис. 2.10 представлено динаміку показників ефективності використання основних засобів ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2020-2022 рр.

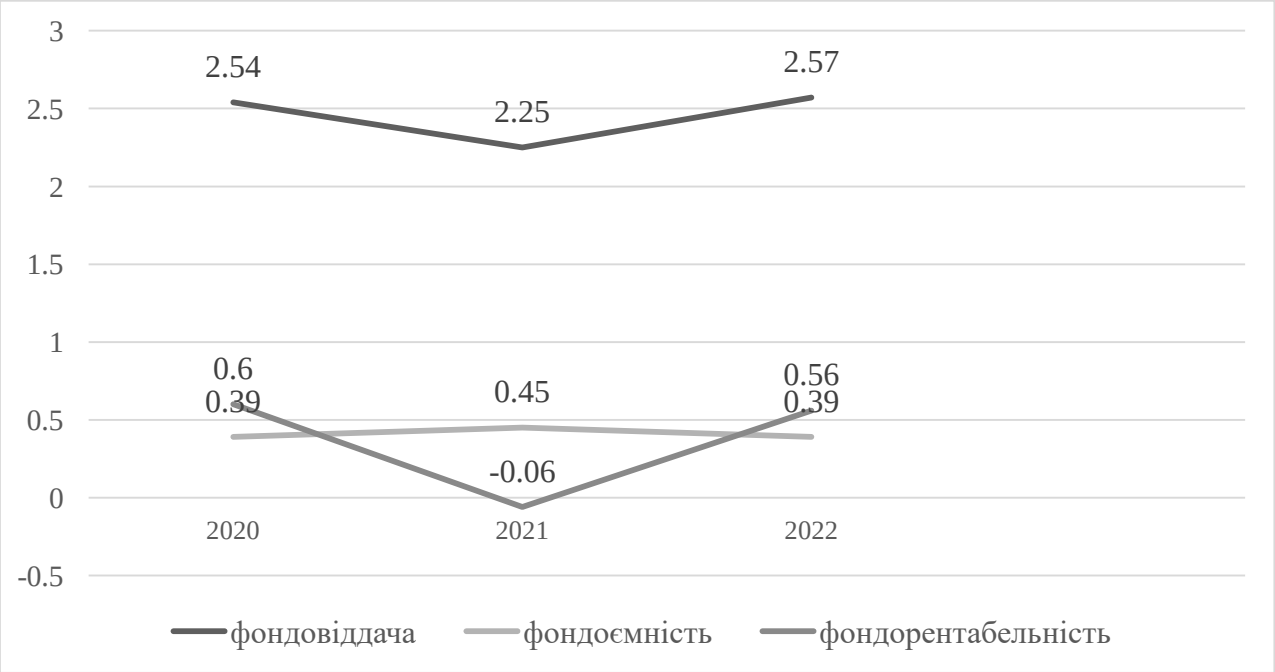

Рисунок 2.10 – Динаміка показників ефективності використання основних засобів ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2020-2022 рр.

Дані, наведені на рис. 2.10 свідчать про те, що показники ефективності використання основних засобів ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2020-2022 рр. змінюються стрибкоподібно. Ці зміни пов’язані зі стрібкоподібними змінами у вартості реалізованої продукції підприємства, середньорічної вартості основних засобів, прибутку від реалізації, чисельності працівників тощо.

Основні засоби підприємства — це сукупність матеріально-речових цінностей, що діють у натуральній формі протягом тривалого часу як у сфері матеріального виробництва, так і в невиробничій сфері, і вартість яких поступово зменшується у зв'язку з фізичним та моральним зносом; це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва чи поставки товарів, надання послуг, здачі в оренду іншим особам чи для виконання адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких більше одного року, або одного оборотного періоду [56].

В процесі аналізу відносних показників ефективності діяльності підприємства, важливим завданням є дослідження впливу факторів на зміну їх рівня. Результати факторного аналізу показників рентабельності дають можливість оптимізувати виробництво різних видів продукції та витрати, узгоджуючи це з кон’юнктурою ринку.

Модель факторного аналізу загальної рентабельності (збитковості) виробничих фондів має наступний вигляд:

$$\text{РВФ} = \frac{\text{П}}{\text{ОЗ} + \text{ОВФ}} \times 100 = \frac{\text{П} \div \text{ЧД}}{\text{ОЗ} \div \text{ЧД} + \text{ОВФ} \div \text{ЧД}} \times 100 = \frac{\text{РР}}{\text{КФ} + \text{КЗ}}, \qquad (2.5)$$

де РВФ – загальна рентабельність (збитковість) виробничих фондів,%;

РР – рентабельність (збитковість) реалізації, %;

КФ – коефіцієнт фондомісткості продукції;

КЗ – коефіцієнт завантаженості оборотних виробничих фондів.

Отже, на зміну показника загальної рентабельності (збитковості) виробничих фондів впливають три фактори:

1) рентабельність (збитковість) реалізації;

2) коефіцієнт фондомісткості продукції;

3) коефіцієнт завантаженості оборотних виробничих фондів.

Вплив факторів на зміну загальної рентабельності (збитковості)

виробничих фондів розраховують за допомогою способу ланцюгових підстановок.

1. Показник базового періоду:

$$РВФ_о = \frac{РР_0}{КФ_0 + КЗ_0} \quad (2.6)$$

2. Показник умовний 1:

$$РВФ_{ум1} = \frac{РР_1}{КФ_0 + КЗ_0} \quad (2.7)$$

3. Показник умовний 2:

$$РВФ_{ум2} = \frac{РР_1}{КФ_1 + КЗ_0} \quad (2.8)$$

4. Показник звітного періоду:

$$РВФ_1 = \frac{РР_1}{КФ_1 + КЗ_1} \quad (2.9)$$

Тоді загальна зміна (+,-) загальної рентабельності (збитковості) виробничих фондів, відсоткових пунктів визначається таким чином:

$$\Delta РВФ = РВФ_1 – РВФ_0, \quad (2.10)$$

у тому числі за рахунок факторів:

1) рентабельності (збитковості) реалізації:

$$\Delta РВФ_{РР} = РВФ_{ум1} – РВФ_0, \quad (2.11)$$

2) коефіцієнта фондомісткості продукції:

$$\Delta РВФ_{КФ} = РВФ_{ум2} – РВФ_{ум1}, \quad (2.12)$$

3) коефіцієнта завантаженості оборотних виробничих фондів:

$$\Delta РВФ_{КЗ} = РВФ_1 – РВФ_{ум2}. \quad (2.13)$$

У табл. 2.25 наведена вихідна інформація для факторного аналізу

загальної рентабельності (збитковості) виробничих фондів ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод».

Таблиця 2.25 – Вихідна інформація для факторного аналізу загальної рентабельності (збитковості) виробничих фондів ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод»

Показник	Базовий 2020 рік	Звітний 2021 рік	Відхилення(+,-)	
			абсолютне	відносне, %
1.Прибуток (збиток) від господарської діяльності, тис. грн.	2239518	-237307	-2476825	х
2.Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	9470237	8225588	-1244649	-13,14
3. Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	3727564	3663382	-64182	-1,72
4. Середньорічна вартість оборотних виробничих фондів, тис. грн.	803455	714592	-88863	-11,06
5.Загальна рентабельність (збитковість) виробничих фондів,% (п.1:(п.3+п.4)*100)	49,43	-5,42	-54,85	х
6.Рентабельність (збитковість) реалізації,% (п.1:п.2) *100	23,65	-2,88	-26,53	х
7.Коефіцієнт фондомісткості продукції (п.3:п.2)	0,394	0,445	+0,051	х
8.Коефіцієнт завантаженості оборотних виробничих фондів (п.4:п.2)	0,085	0,087	+0,002	х

За даними табл. 2.25 розрахуємо умовні показники загальної рентабельності (збитковості) виробничих фондів підприємства,%:

$$РВФ_{ум1} = \frac{РР_1}{КФ_0 + КЗ_0} = \frac{-2,88}{0,394 + 0,085} = -6,01$$

$$РВФ_{ум2} = \frac{РР_1}{КФ_1 + КЗ_0} = \frac{-2,88}{0,445 + 0,085} = -5,43$$

Загальна зміна (+,-) загальної рентабельності (збитковості) виробничих фондів підприємства, відсоткових пунктів:

$$\Delta РВФ = -5,42-49,43 = -54,85$$

у тому числі за рахунок факторів:

1) рентабельності (збитковості) реалізації:

$$\Delta РВФ_{РР} = -6{,}01-49{,}43 = -55{,}44$$

2) коефіцієнта фондомісткості продукції:

$$\Delta РВФ_{КФ} = -5{,}43 – (-6{,}01) = 0{,}58$$

3) коефіцієнта завантаженості оборотних виробничих фондів:

$$\Delta РВФ_{КЗ} = -5{,}42 – (-5{,}43) = 0{,}01$$

Перевірка розрахунку:

$\Delta РВФ = \Delta РВФ_{РР} + \Delta РВФ_{КФ} + \Delta РВФ_{КЗ} = -55{,}44+(-11{,}44)+0{,}01=-54{,}85.$

Загальна рентабельність виробничих фондів знизилась з 49,43% у 2020 р. до -5,42% у 2021 р., тобто на 54,85 відсоткових пункта. Негативний вплив на динаміку результативного показника мав один фактор. Внаслідок зниження рентабельності реалізації на 26,53 відсоткових пункта, загальна рентабельність виробничих фондів знизилась на 55,44 відсоткових пункта. За рахунок збільшення коефіцієнта фондомісткості продукції на 0,051 пункта, рентабельність виробничих фондів зросла на 0,58 пункти. За рахунок збільшення коефіцієнта завантаженості оборотних виробничих фондів, рентабельність виробничих фондів зросла на0,01 пункти. Отже, основним фактором зниження ефективності використання виробничих фондів підприємства стало зниження рентабельності реалізації.

Висновки до розділу 2

У даному розділі здійснено аналіз результатів господарської діяльності підприємства ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод». Зокрема, визначено динаміку показників виробничо-господарської діяльності підприємства, проведено горизонтальний та вертикальний аналіз активів та фінансових ресурсів, поглиблений аналіз ефективності використання власного капіталу та позикових коштів підприємства, досліджено динаміку руху грошових коштів, проаналізовано показники ділової активності підприємства,

ліквідності, фінансової стійкості, проаналізовано стан, рух та показники ефективності використання основних засобів підприємства.

Аналіз проведений на основі фінансової звітності підприємства за 2020-2022 роки. У процесі аналізу показники порівнювалися з нормативними значеннями та значеннями попередніх років, за результатами якого визначалося наскільки ефективно підприємство здійснює господарську діяльність та використовує власні можливості.

Проведений аналіз результатів господарської діяльності підприємства дозволяє виділити наступне:

– дані аналізу свідчать про пропорційне зменшення показників чистого доходу від реалізації продукції та собівартості реалізованої продукції у 2021 р. порівняно з 2020 р. – на 13,14%, у 2022 р. порівняно з 2021 р. – на 0,52%. Показники валового прибутку суттєво знизилися у 2021 р. порівняно з 2020 рр. – на 72,28% та зріс на 176,08% у 2022 р. порівняно з 2021 р. За цей період адміністративні витрати зросли (на 8,28%), інші операційні витрати зросли на 107,75%, витрати на збут дещо знизились у 2021 р. порівняно з 2020 р., але знизились у 2022 р. порівняно з 2021 р. на 26,64% та 62,89% відповідно. Як наслідок, фінансовий результат від операційної діяльності підприємства у 2020 р. – прибуток у розмірі 2239518 тис. грн., у 2021 р. збиток склав 237307 тис. грн., у 2022 р. – прибуток у розмірі 1772582 тис. грн.;

– баланс ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» не можна вважати ліквідним, оскільки за період, що аналізується, перше, друге, третє та четверте співвідношення груп активів і пасивів не відповідають умовам ліквідності. Дослідження співвідношень активів і зобов’язань свідчить про те, що підприємство не виконує нормативні умови платоспроможності;

– отримані значення показників автономії і концентрації залученого капіталу свідчать про те, що дане підприємство має високу залежність від зовнішніх джерел фінансування, тобто не має можливості працювати на власному капіталі, а здійснює залучення позикового капіталу. Коефіцієнт фінансового ризику означає, скільки позикових коштів припадає на одну

гривню власних коштів, вкладених в активи підприємства. У 2020 р. на одну гривню власних коштів припадало 3,19 грн. позикових, у 2021 р. – 2,63 грн., у 2022 р. – 2,89 грн. Зниження цього показника в динаміці свідчить про певне зменшення залежності підприємства від інвесторів і кредиторів, проте перевищення фактичного значення в декілька разів нормативного має викликати сумніви щодо фінансової стійкості підприємства. Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами має низьке значення у 2020-2022 рр. і свідчить про неможливість покриття оборотних активів власними джерелами. Коефіцієнт майна виробничого призначення майже не змінився (зменшився з 0,23 у 2020 р. до 0,21 у 2022 р.), тому з погляду забезпеченості активами основної виробничо-господарської діяльності підприємство зберігає фінансову стійкість;

– підприємство має рентабельність за основними показниками тільки за результатами 2020 р. За 2021 і 2022 рр., оскільки у підприємства показник чистого прибутку мав від'ємне значення, підприємство мало збитковість. Слід відзначити, що показники збитковості підприємства у 2022 р. порівняно з 2021 р. мають тенденцію до збільшення. Так, показники, що характеризують рентабельність сукупного, власного капіталу та виробничих фондів, демонструють різке зниження у 2022 р. порівняно з 2020-2021 рр. Такі зміни пояснюються випереджальним зростанням витрат порівняно зі зростанням (за деякими видами і зменшення) фінансових результатів. У 2022 р. показники рентабельності виробничих, операційних витрат, продажу, доходу від операційної діяльності ілюструють позитивну тенденцію у порівнянні з 2021 р, але відбувається зниження порівняно з аналогічними показниками 2020 р.;

– вартість основних засобів зменшилась протягом досліджуваного періоду на 948218 тис. грн. у 2022 р. порівняно з 2020 р. та на 257020 тис. грн. порівняно з 2021 р. Ця негативна тенденція спостерігається і для динаміки активної частини основних засобів (машин та обладнання та транспортних засобів), вартість яких, у частини машин та обладнання, зменшилась на 972064 тис. грн. у 2022 р. порівняно з 2020 р. і на 184328 тис. грн. порівняно з 2021 р., у

частині транспортних засобів відбулось збільшення – на 170092 тис. грн. і зменшення на 31978 тис. грн. відповідно по роках;

– відбулись певні зміни у структурі основних засобів підприємства, а саме, у 2020 р. питома вага активної частини основних засобів становила 72,21%, у 2021 р. – 69,62%, у 2022 р. – 68,39%. Тобто, спостерігається негативна тенденція повільного зменшення питомої ваги активної частини основних засобів у структурі основних засобів підприємства. Відповідно, відбувається збільшення пасивної частини;

– значення коефіцієнта надходження (16,84%) у 2020 р. значно перевищує значення коефіцієнту вибуття (8,58%), тому період оновлення основних засобів становить 12 років. Значення коефіцієнтів заміни і розширення показують, що 46,37% від річного надходження основних засобів було спрямовано на просту заміну тих, які вибули, а 53,63% – на їх розширене відтворення. Показник періоду обороту свідчить про те, що в середньому протягом 18,25 року первісна вартість основних засобів буде перенесена на вироблену продукцію у вигляді амортизації. Відповідно, коефіцієнт амортизації становить 5,48%. У 2022 році значення коефіцієнта надходження (1,66%) незначно перевищив коефіцієнт вибуття (1,20%), тому період оновлення основних засобів становить 21,7 роки. Значення коефіцієнту заміни показує, що 72,20% від річного надходження основних засобів було спрямовано на просту заміну тих, які вибули, а 27,80% – на їх розширене відтворення. Показник періоду обороту свідчить про те, що в середньому протягом 23,15 років первісна вартість основних засобів буде перенесена на вироблену продукцію у вигляді амортизації. Відповідно, коефіцієнт амортизації становить 4,32%;

– як свідчать результати розрахунку показників функціонального стану основних засобів ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за досліджуваний період, коефіцієнт зносу основних засобів має позитивну тенденцію, адже його значення зменшилось на з 3,41% у 2020 р., на 34,08% у 2021 р., але збільшилось на 7,85% у 2022 р. Відповідно, відбулось зростання коефіцієнта придатності основних засобів на 3,41% у 2020 р., на 34,08% у 2021

р., але зменшення на 7,85%. У 2022 р. Наведена динаміка свідчить про певне погіршення функціонального стану основних засобів підприємства, хоча рівень їх зношеності у 2022 р. є низьким. Частка активної частини основних засобів у 2020-2022 рр. залишається високою на рівні 63-73%. Коефіцієнт зносу активної частини основних засобів у 2020 р. становить 38,31%, у 2021 р. – 2,41%, у 2022 р. – 11,45;

– показники ефективності використання основних засобів досліджуваного підприємства за 2020-2022 рр. змінюються стрібкоподібно. Показник фондовіддачі ілюструє незначне зростання з 2,54 у 2020 р. до 2,57 у 2022 р., оскільки темп падіння вартості реалізованої продукції значно менше, ніж темп падіння вартості основних засобів. Відповідно, показник фондоємності має тенденцію до зменшення та у 2020 р. і 2022 р. становить 0,39. Показник фондоозброєності збільшився у 2021 р. порівняно з 2020 р. на 769,84 грн./чол., але зменшився на 178,97 грн/чол. у 2022 р. порівняно з 2021 р. Показник фондорентабельності у 2021 р. має від'ємне значення, оскільки підприємство в цьому році мало збиток від основної діяльності. У 2022 р. цей показник зріс на 0,62 пункти і становить 0,56. Коефіцієнт амортизаційної віддачі у 2022 р. зменшився на 12,3 пункти порівняно з 2021 р;

– за результатами факторного аналізу було встановлено, що загальна рентабельність виробничих фондів знизилась з 49,43% у 2020 р. до -5,42% у 2021 р., тобто на 54,85 відсоткових пункта. Негативний вплив на динаміку результативного показника мав один фактор. Внаслідок зниження рентабельності реалізації на 26,53 відсоткових пункта, загальна рентабельність виробничих фондів знизилась на 55,44 відсоткових пункта. За рахунок збільшення коефіцієнта фондомісткості продукції на 0,051 пункта, рентабельність виробничих фондів зросла на 0,58 пункти. За рахунок збільшення коефіцієнта завантаженості оборотних виробничих фондів, рентабельність виробничих фондів зросла на 0,01 пункти. Отже, основним фактором зниження ефективності використання виробничих фондів підприємства стало зниження рентабельності реалізації.

3 ОПТИМІЗАЦІЯ МЕХАНІЗМУ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПАТ «ІНТЕРПАЙП НИЖНЬОДНІПРОВСЬКИЙ ТРУБОПРОКАТНИЙ ЗАВОД»

3.1 Сучасні підходи щодо підвищення ефективності управління основними засобами підприємства

Виробничий потенціал підприємства визначається якісним складом основних засобів, їх віком, ступенем зносу та темпами, якими відбувається їх оновлення. Основні засоби забезпечують виробничий процес, визначають інноваційність технологій, матеріало- та енергомісткість виробництва, конкурентоспроможність продукції та можливості підприємства щодо розвитку ринку. Основні засоби виступають одним із основних факторів виробництва.

Такі характеристики основних засобів як технічний рівень, їх якість, ступінь надійності та рівень продуктивності визначають не лише доцільність заміни основних засобів, а й забезпечують конкурентні переваги продукції, структуру виробничих витрат і рівень продуктивності праці. Крім того, ці показники виступають головними вимогами при здійсненні заміни основних засобів.

Своєчасне оновлення основних засобів та підвищення їх технічного рівня створює передумови до збільшення обсягів виробництва, підвищення ефективності виробничої діяльності та забезпечення розвитку підприємства.

Зважаючи на те, що більшість підприємств відчувають нестачу капіталу для проведення реструктуризації, реконструкції, модернізації та оновлення основних засобів, досить актуальним є питання ефективного управління основними засобами [57,58].

Зміна вартості основних засобів в абсолютному виразі не завжди є свідченням наявності здійснення реального процесу їх оновлення. Зростання вартості основних засобів не завжди виступає свідченням

здійснення заміни основних засобів, а може виступати результатом дооцінки основних засобів.

Крім того, накопичення підприємствами морально та фізично застарілого обладнання, уповільнення темпів оновлення виробничих засобів, проблеми нецільового використання амортизації (поповнення оборотного капіталу підприємств), відсутність виваженої інвестиційної та інноваційної політики також вимагають ефективних управлінських рішень.

Необхідність здійснення управління основними засобами зумовлюється багатьма причинами, серед яких основними є наступні:

– застаріла технічна база промислових підприємств;

– відставання оснащеності промислових підприємств від темпів науково-технічного прогресу;

– втрата конкурентоспроможності продукції промислових підприємств, що провокує падіння обсягів реалізації продукції і скорочення виробництва;

– обмеженість коштів для забезпечення необхідних темпів оновлення основних засобів та формування оптимальної структури основних засобів промислових підприємств тощо.

При управлінні основними засобами використовують такі підходи управління: функціональний, процесний, стратегічний, системний, ситуаційний, інтегрований. Вибір підходу в управлінні основними засобами залежить від багатьох чинників, серед яких найбільш вагомі: розмір підприємства, повноваження менеджера, фаза життєвого циклу підприємства та продукту, що пропонується ринку, сфера діяльності підприємства тощо.

Функціональний підхід в управлінні основними засобами реалізується через виконання класичних функцій управління (планування, організація, мотивування та контроль) та специфічних функцій, які визначаються об’єктом управління – основними засобами [59].

Управління основними засобами при здійсненні планування передбачає здійснення стратегічного, тактичного і операційного планування, включаючи планування придбання та введення в дію основних засобів,

обґрунтування джерел забезпечення відтворювальних процесів, створення належних умов експлуатації основних засобів тощо.

Функція організації передбачає розроблення та здійснення заходів з організації з використання основних засобів: розміщення основних засобів, підготовка та навчання персоналу, ефективне використання основних засобів в часі (інтенсифікація виробничих процесів).

Функція мотивації в управлінні основними засобами забезпечує підвищення зацікавленості персоналу в ефективному використанні основних засобів та мотивацію власників та менеджменту до включення у виробничі процеси інноваційних технологій.

Функція контролю в управлінні основними засобами передбачає забезпечення досягнення встановлених цілей або визначення відхилень фактичного стану від намічених орієнтирів, забезпечення функціонування основних засобів у визначеному режимі із визначеними результатами та розроблення за необхідності коригуючих управлінських впливів.

Процесний підхід будується на забезпечені ефективності бізнес-процесів через визначення способів, якими можна реалізувати функції управління, послідовності виконання бізнес-процесів та побудови взаємозв’язків між окремими бізнес-процесами [60].

Для забезпечення ефективності використання процесного підходу в управлінні основними засобами необхідно забезпечити координування всіх виробничих операцій, що дозволить підвищити продуктивність обладнання, зменшити втрати через концентрацію на результатах як окремих бізнес-процесів, так і на результат діяльності підприємства в цілому. Процесний підхід забезпечує неперервність управління.

Процесне управління розглядається як управління системою, яка складається із пов'язаних компонентів: нормативного забезпечення (регламентів та навчальних матеріалів); учасників процесного управління (власників процесів, бізнес-аналітиків, процесного офісу); інструментарію кращих практик удосконалення бізнес-процесів.

Стратегічний підхід в управлінні основними засобами визначає довгострокові цілі розвитку через призму стратегічного управління, що дає можливість передбачити зміни зовнішнього середовища та адаптуватись до цих змін. В основі стратегічного підходу управління основними засобами повинні бути покладені принципи комплексності, системності, збалансованості та економічної доцільності.

Системний підхід будується на дослідженні управління основними засобами як системи. Система в цьому разі включає в себе усі складові елементи об'єкту управління і являє собою сукупність цілей, задач, методів і механізмів управління, що дозволяють через вплив на окремі елементи системи підвищити її загальну ефективність.

Системний підхід ґрунтується на розумінні того, що ефективність підприємства (системи) залежить від ефективності його складових (елементів), а не окремих частин, що функціонують із найвищою ефективністю. Таким чином всі елементи системи управління основними засобами повинні будуватись на системі взаємозалежних зв'язків елементів.

Ситуаційний підхід в управлінні підприємствами дозволяє змінювати характеристики системи управління залежно від ситуації, на яку впливає ряд чинників, дія яких різноспрямована. В цих умовах необхідно обрати кращий варіант управлінського рішення, який дозволяє найбільш ефективно адаптуватись до ситуації, що виникла.

При ситуаційному управлінні центральним моментом є ситуація, тобто конкретний набір обставин, які здійснюють вплив на підприємство в певний конкретний момент часу [61,62].

Підходи до управління дадуть максимальний корисний результат лише у тому разі, коли в процесі здійснення управлінської діяльності буде відбуватись їх поєднання, інтеграція, яка дозволить системі управління забезпечити більш високу якість управління основними засобами за рахунок синергетичного ефекту.

Підвищення ефективності управління основними засобами може забезпечуватись інструментами як стратегічного, так і тактичного управління. При цьому вибір інструментів, який відповідає певному завданню і на вирішення якого спрямовані управлінські дії, забезпечується відповідністю між інструментом, що використовується, та завданням, що вирішується.

Більшість інструментів менеджменту є структурно-складними системами, які забезпечують різноманітні підсумкові результатами, тоді як процес їх функціонування в реальних умовах підпадає під вплив значної кількості випадкових факторів і відповідних реакцій з боку зовнішнього і внутрішнього середовища.

Цей вплив не завжди забезпечує позитивні результати [63]. Тому при виборі інструментів управління необхідно передбачати можливі наслідки їх використання.

Інструменти управління основними засобами авторами пропонується розглядати як сукупність способів, прийомів та засобів управлінського впливу, що забезпечують темпи відтворення відповідно до розвитку НТП, формують оптимальну структуру основних засобів та забезпечують інтенсифікацію виробничих процесів і дозволяють спрямувати ефективно організований процес використання основних засобів на забезпечення виробництва конкурентоспроможної продукції у необхідному обсязі, яка відповідає вимогам ринку за якістю.

Проведений аналіз наукової літератури дає можливість виділи наступні класифікаційні ознаки інструментів управління основними засобами (табл. 3.1). Такий підхід базується на тому, що основні засоби забезпечують взаємозв’язок між матеріальними активами та персоналом.

Використання інструментів управління основними засобами спрямовується на вирішення конкретних задач, тому правильний вибір інструменту управління підвищує ефективність управлінського впливу. Застосування відповідних інструментів управління дозволяє через реалізацію управлінських рішень та реалізацію завдань досягати поставлених цілей.

Таблиця 3.1 – Класифікація інструментів управління основними засобами підприємств

Класифікаційні ознаки	Інструменти управління
За функціональною спрямованістю	Організаційні Планові Координаційні Контрольні Регулювальні Мотиваційні
За формою впливу	Якісні Кількісні
За ступенем новизни	Адаптивні Стандартні Інноваційні
За врахуванням фактору часу	Статичні Динамічні
За реакцією на управлінську ситуацію	Попереджувальні Реактивні
За тривалістю дії	Стратегічні Тактичні Оперативні
За спрямованістю на процес відтворення	Розширене відтворення Просте відтворення
За спрямованістю управлінських рішень	Превентивні Адаптивні Регулюючі

Головною метою здійснення управління основними засобами є забезпечення випуску конкурентоспроможної продукції у обсязі, який дозволяє утримувати або розвивати існуючу ринкову позицію підприємства через формування конкурентних переваг. Цілі та завдання управління основними засобами наведено в табл. 3.2.

Стан управління основними засобами підприємства можна розглядати з декількох позицій:

по-перше, з точки зору ефективності використання у виробничих процесах (фондовіддача, фондомісткість, змінність);

по-друге, з точки зору оптимізації амортизаційної політики (спрямування на оновлення основних засобів або поповнення оборотних активів);

Таблиця 3.2 – Цілі та завдання управління основними засобами підприємств

Цілі	Завдання
Рівень стратегічного управління	
Імплементація підсистеми управління основними засобами в систему стратегічного управління підприємством	Ув'язати виробничу стратегію з загальноорганізаційною стратегією підприємства
Забезпечення необхідних темпів відтворення основних засобів	Розробити ефективну амортизаційну політику
Врахування темпів НТП при оновленні основних засобів	Розробити інноваційну стратегію підприємства
Обґрунтування джерел фінансування відтворювальних процесів	Розробити інвестиційну стратегію підприємства
Рівень тактичного управління	
Забезпечення ефективного використання наявних основних засобів	Оптимізувати виробничі процеси та забезпечити дієвий контроль за використанням основних засобів
Зниження умовно-постійних витрат на одиницю випущеної продукції	Здійснити інтенсифікацію використання основних засобів
Формування ефективної структури основних засобів	Прискорити темпи введення (виведення) основних засобів
Рівень операційного управління	
Зменшення втрат робочого часу при здійсненні експлуатації обладнання	Підвищити рівень кваліфікації персоналу, задіяного в обслуговуванні основних засобів
Підтримання основних засобів у робочому стані, ліквідація аварійних виходів із ладу обладнання	Створити ефективну систему планово-попереджувальних ремонтів

по-третє, з позиції відповідності впровадження результатів НТП у виробництво (впровадження інноваційних або традиційних технологій);

по-четверте, з позиції організації відтворювального процесу (забезпечення простого або розширеного відтворення);

по-п'яте, з точки зору забезпечення оптимальної структури джерел фінансування (внутрішні, зовнішні або змішані джерела фінансування);

по-шосте, з позиції інтенсифікації процесу оновлення основних засобів (вибуття, введення, оновлення).

Алгоритм процесу прийняття рішення щодо управління ефективністю основних засобів підприємства передбачає, що процес являє собою рух від одного блоку до іншого. Після виявлення проблеми, встановлення умов і

факторів, що сприяють її виникненню, розробляються рішення, з яких вибирається краще [64].

I. Постановка проблеми: виникнення ситуації, прояв проблеми, збір необхідної інформації, опис проблемної ситуації.

II. Розроблення варіантів рішення: формування вимог-обмежень, збір необхідної інформації, розроблення можливих варіантів.

III. Вибір рішення: визначення критеріїв вибору; вибір рішень, які відповідають критеріям; оцінювання можливих наслідків; вибір найкращого рішення щодо управління ефективністю основними засобами підприємства.

Модель управління ефективністю використання основних засобів представлено на рис. 3.1.

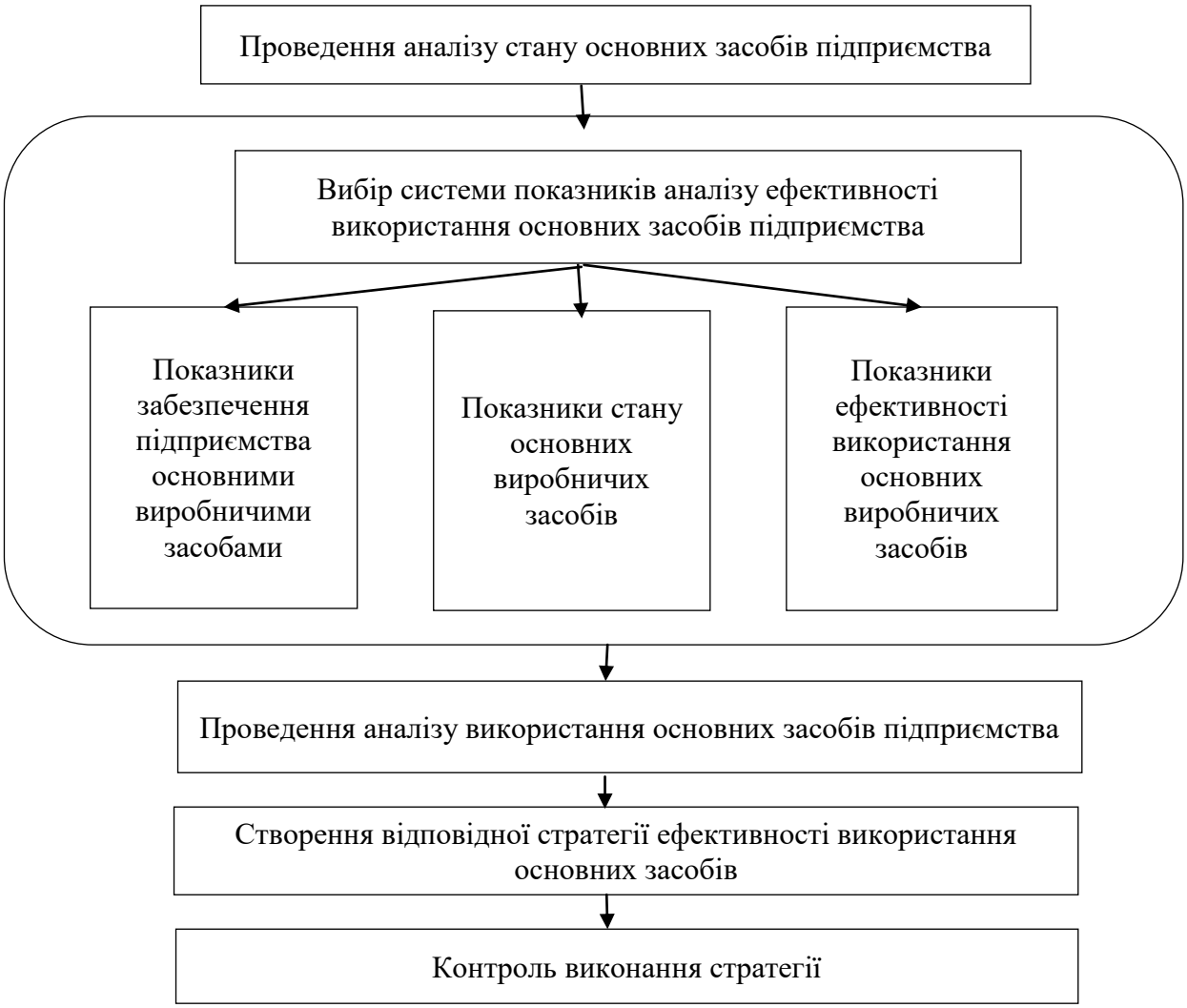

Рисунок 3.1 – Модель управління ефективністю використання ОЗ

Першим етапом дослідження управління ефективністю використання основних засобів на підприємстві є оцінювання стану основних засобів. Із цією метою наступним етапом стане вибір системи показників аналізу ефективності використання основних засобів і проведення аналізу ефективності використання основних засобів; після отримання результатів аналізу потрібно створити відповідну стратегію щодо ефективного управління основними засобами підприємства, усунення негараздів чи поліпшення ефективності використання основних засобів; контроль виконання відповідної стратегії та корегування її, якщо це потрібно за результатами здійсненого оцінювання.

3.2 Відтворення основних засобів в межах стратегії розвитку підприємства

Ефективність використання основних засобів є однією з найбільш важливих дослідницьких ланок на підприємствах. Відтворення основних виробничих засобів розглядається як процес безперервного їх поновлення.

В Україні впродовж тривалого часу спостерігається несприятлива ситуація щодо забезпеченості та ефективності використання основних засобів. Насамперед це стосується високого ступеня зношеності основних засобів.

Тож виникає потреба у заміні та модернізації наявного парку основних засобів. Через значне зношення основних засобів посилюється технічна та технологічна відсталість підприємств. Відтворення основних засобів на підприємствах може відбуватися за рахунок валових капітальних інвестицій, які будуть спрямовані на створення, придбання, відновлення та поліпшення основних засобів [65].

Сьогодні є багато джерел фінансування відтворення основного капіталу, як власних, так і залучених. Серед них найбільшу питому вагу займає оновлення шляхом часткового відшкодування фізичного зносу основних засобів (рис. 3.2).

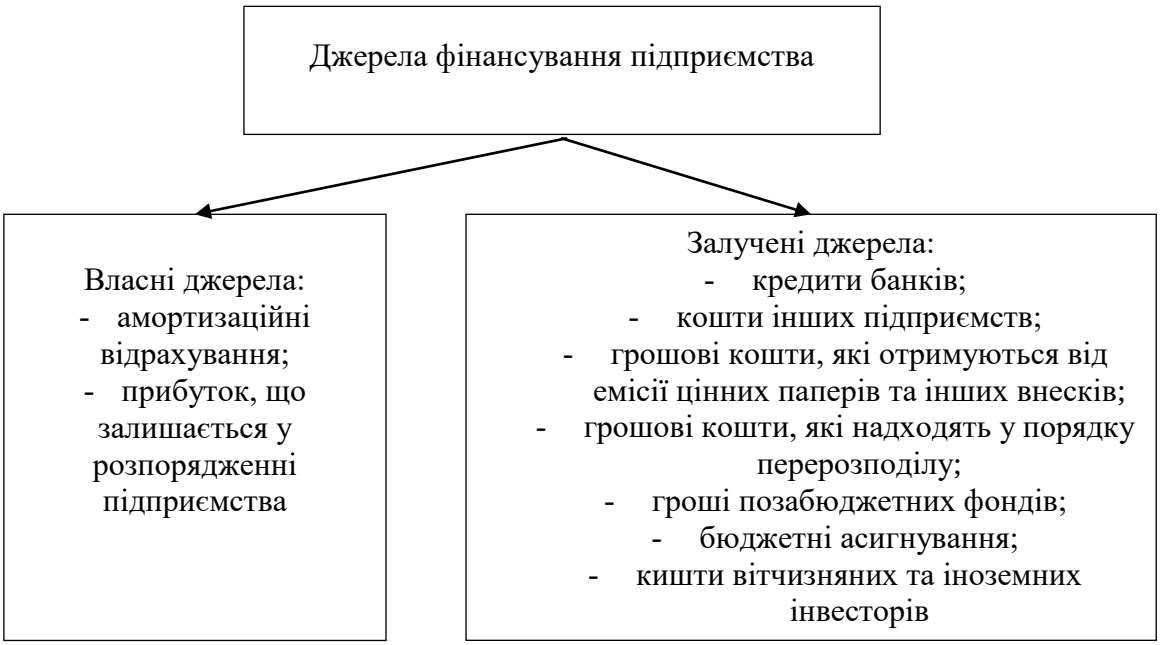

Рисунок 3.2 – Джерела фінансування підприємства [66]

Амортизаційна політика є найбільш ефективним інструментом активізації інвестиційних процесів. Вона забезпечує надійне внутрішнє джерело фінансування капітальних вкладень. У розвинутих країнах за рахунок амортизації формується до 70-80% інвестицій. Амортизаційна політика розглядається як сукупність дій та заходів, що спрямовані на координацію процесу нарахування та використання амортизаційних відрахувань.

Вважається, що амортизаційну політику можна розглядати як сукупність заходів із визначення методики формування амортизаційного фонду та спрямування його ресурсів на забезпечення нормального процесу відтворення основних засобів відповідно до обраної підприємством стратегії діяльності. Таким чином, формування амортизаційної політики можна вважати окремим напрямом фінансової роботи на підприємстві.

Під час вибору амортизаційної політики, необхідно дотримуватися певної послідовності дій:

1) чітко визначити стратегію діяльності підприємства;
2) визначити об’єкти нарахування амортизації;
3) визначитись із класифікацією груп основних засобів;

4) встановити вартість основних засобів, яка амортизується;

5) встановити критерії визначення очікуваного терміну корисного використання основних засобів.

Система факторів, що повинна враховуватися під час формування амортизаційної політики, повинна бути такою. Фактори, що впливають на обсяг амортизаційних відрахувань:

1. Незалежні від підприємства:

– встановлені державою норми амортизації;

– дозволені законодавством методи бухгалтерської амортизації;

– інфляція.

2. Залежні від підприємства:

– обсяг основних засобів, що підлягають амортизації;

– вибір методу амортизації та встановлення терміну амортизації;

– визначення терміну корисного використання об’єктів основних засобів.

Фактори, на які впливає обсяг амортизаційних відрахувань [67]:

– витрати підприємства;

– база обкладання податком на прибуток;

– обсяг чистого грошового потоку;

– можливість оновлення основних засобів.

Одними із найвпливовіших факторів є правильність встановлення строку корисного використання.

У бухгалтерському обліку встановлення строку корисного використання є важливим. Він є ключовим питанням під час визначення методу амортизації, адже впродовж цього стоку і буде нараховуватись амортизація.

Проблема визначення терміну корисного використання основних засобів не є новою і полягає не в технічному способі його визначення, а радше в науковій (економічній) обґрунтованості. Адже за короткого терміну служби норма амортизації висока, тобто необхідно буде швидше відтворювати основні засоби, а більшу частину їх вартості у вигляді амортизації слід включати до

собівартості продукції. Це приводить до її збільшення. За тривалішого терміну норма амортизації буде нижчою. Але буде більшим період відшкодування зносу і, як наслідок, менше можливостей для своєчасного використання новітніх технічних досягнень. Це приводить до збільшення морального знецінення необоротних активів.

Згідно зп. 4 П(С)БО 7 «Основні засоби», строк корисного використання (експлуатації) − очікуваний період часу, протягом якого необоротні активи будуть використовуватися підприємством/установою або з їх використанням буде виготовлено (виконано) очікуваний підприємством/установою обсяг продукції (робіт, послуг).

Проте ні у податковому, ні у бухгалтерському законодавстві немає чітких алгоритмів або критеріїв, які допомогли б визначити строк корисного використання. Це означає, що під час введення в експлуатацію об’єкта основних засобів підприємству необхідно самостійно визначити строк корисного використання цього об’єкта, виходячи із власних міркувань. У зв’язку з цим виникає значний рівень суб’єктивізму під час здійснення такої оцінки. Нормативно-законодавчі акти України, що регулюють ведення обліку руху основних засобів на підприємствах України, не містять критеріїв чи алгоритмів визначення строку використання основних засобів [68].

Однак у п. 24 П(С)БО 7 «Основні засоби» зазначено, що під час визначення строку корисного використання (експлуатації) варто ураховувати: очікуване використання об’єкта підприємством/установою з урахуванням йогопотужності або продуктивності; фізичний та моральний знос, що передбачається; правові або інші обмеження щодо строків використання об’єкта та інші фактори.

Як бачимо, на практиці визначення строку корисного використання основних засобів є суб’єктивною оцінкою підприємства. Також щоби правильно встановити коректний строк експлуатації для певних основних засобів, потрібно мати деякі технічні навички. Саме тому ці завдання мають вирішувати відповідні спеціалісти, які відповідають за експлуатацію

конкретного об’єкта основних засобів. На формування строку корисних використань основних засобів впливають такі форми:

– моральний знос (унаслідок технічного прогресу або зміни попиту на продукцію);

– очікуваний фізичний знос;

– правові або аналогічні обмеження щодо використання об’єкта (наприклад, строк оренди, передбачений угодою або законодавством, що визначає граничний строк безпечної експлуатації певних об’єктів).

Вважається, що дуже складно встановити строк корисної експлуатації об’єктів основних засобів, відштовхуючись лише від цих факторів. Необхідно враховувати також інші фактори, які залежать від виду основних засобів.

Є багато варіантів визначення очікуваного терміну використання основних засобів.

Один з них ґрунтується на накопиченому досвіді підприємства щодо експлуатації подібних активів.

Ще один спосіб − встановити термін корисного використання відповідно до технічних документів, які додаються до об’єкта основних засобів. Але цей метод не враховує різні умови експлуатації одного і того самого об’єкта.

Також є спосіб визначення терміну експлуатації з урахуванням галузевих особливостей шляхом розроблення класифікатора із глибокою деталізацією об’єктів основних засобів [69].

Враховуючи вищевикладене, можна зазначити, що фізично можливий термін служби основних засобів не може бути основою для визначення терміну корисного використання і, відповідно, норм амортизації. Він повинен визначатися, виходячи з економічно доцільного терміну служби, який може бути меншим від фізично можливого, але в будь-якому разі не меншим від мінімального допустимого строку, чітко регламентованого для кожної групи основних засобів.

Підприємство має широку свободу під час визначенні терміну корисного використання основних засобів, і це є серйозним недоліком. Є суттєві

розбіжності і невідповідності у строках використання подібних об’єктів активів у різних господарствах.

Вибір амортизаційної політики залежить від цілей, які ставить керівництво щодо управління підприємством. Основними критеріями вибору амортизаційної політики мають стати стратегія розвитку підприємства та очікуваний термін корисного використання основних засобів.

Реалізація запропонованих заходів дасть змогу вдосконалити організацію та методику визначення строку експлуатації основних засобів, підвищити їх інформативність і прогнозувати строк їх ефективного використання на підприємстві.

Щодо відтворення основних засобів в межах стратегії розвитку підприємства, то етапи стратегічного управління відтворенням основних засобів підприємства наступні [70]:

1. Розробка довгострокової та короткострокової програми планування величини основних засобів, а також масштабів відтворювальних процесів відповідно до стратегічних цілей розвитку підприємства та прогнозних показників потреби ринку у продукції підприємства. Результатом реалізації даного етапу стане формування набору кількісно-якісних показників – індикаторів активності процесів відтворення;

2. Управління розвитком ресурсних можливостей підприємства в контексті реалізації стратегічних цілей у сфері відтворення основних засобів. Розуміння логіки процесів розвитку визначає необхідність планомірного поліпшення стану всіх ресурсів підприємства, а не лише фіксованих активів, в контексті забезпечення їх узгодженості та наступності. Результатом даного етапу повинна стати синхронізація кількісно-якісних характеристик процесів відтворення основних засобів з іншими відтворювальними процесами;

3. Інкорпорація процедур економічного, інформаційного, технічного забезпечення управлінських рішень в існуючу організаційну структуру підприємства задля реалізації комплексу управлінських функцій відтворення основних засобів. Результатом даного етапу повинне стати розробка

організаційно-економічного механізму стратегічного управління відтворювальними процесами на підприємстві в цілому та відтворенням основних засобів;

4. Удосконалення системи управління через виокремлення в якості об’єкта мотивації, планування, організовування, аналізу та контролю процесів відтворення основних засобів, відповідно до стратегічних завдань, які сформульовані для підприємства та з урахуванням досягнень галузевих конкурентів. Результатом цього етапу стане практична реалізація всіх управлінських функцій відносно процесів відтворення;

5. Стратегічний аналіз результативності відтворювальних процесів. Вибудовування причинно-наслідкових залежностей між активністю процесами відтворення основних засобів та розвитком підприємства дасть можливість сформувати стратегічне бачення процесів відтворення у керівництва та всіх працівників підприємства.

3.3 Удосконалення механізму управління основними засобами підприємства

Підвищення ефективності управління основними виробничими засобами потребує розробки організаційно-економічного механізму.

Управління основними виробничими засобами промислового підприємства, на нашу думку, має бути спрямоване на вирішення таких завдань:

– скорочення витрат часу на виконання замовлень;

– підвищення якості продукції;

– розширення спектру інноваційної продукції, яку може виготовити промислове підприємство;

– рівномірне завантаження устаткування протягом року та доби;

– випуск продукції вчасно в обумовлені терміни;

– зменшення технологічних відходів;

– випуск інноваційних видів продукції, що дасть змогу отримати конкурентні переваги та задовольнити потреби замовників;

– збільшення прибутковості власного капіталу підприємства.

Наявність на балансі підприємства обладнання, площ та інших елементів основних засобів, які не використовуються – одна з причин скорочення абсолютної величини чистого прибутку, оскільки призводить до необґрунтованого зростання витрат виробництва. Потребу в основних засобах необхідно визначати максимально точно [70].

Управління основними засобами промислового підприємства включає такі основні елементи:

– вимірювання, що має на меті розроблення показників ефективності та встановлення цілей для її підвищення;

– оцінка – полягає в порівнянні фактичної ефективності на підприємстві з її цілями та виявлення розбіжностей;

– вплив прийняття рішень із метою підвищення ефективності виробництва, тобто за кожною виявленою розбіжністю розробляються рішення для наближення фактичного значення показника до цільового;

– моніторинг – передбачає контроль виконання рішень і збір інформації, яка необхідна для подальшого вимірювання ефективності виробництва/

Тобто сучасні підходи до управління ефективністю спираються на цільову ефективність виробництва, яка означає ступінь досягнення виробничою системою поставленої мети. Проте інші види ефективності також можуть використовуватися на етапі вимірювання та оцінки [71].

У діяльності сучасних підприємств, виходячи з сучасних підходів, використовуються такі методи управління ефективністю виробництва:

– пропорційно-збалансована система показників;

– ключові індикатори видів ефективності;

– програмно-цільове управління;

– повне управління продуктивністю;

–ABC/ABM-метод – процесно-орієнтований аналіз і системне управління;

– концепція економічної доданої вартості;

– бенчмаркінг.

Формування організаційно-економічного механізму управління основними виробничими засобами промислових підприємств є наслідком політичних і соціальних умов, що складаються в суспільстві.

Вивчення досвіду створення та функціонування аналогічних механізмів у розвинених країнах дозволяє стверджувати, що роль держави є визначальною і полягає в першу чергу в формуванні ефективної науково-промислової політики, правильному визначенні її пріоритетів, стратегії та механізмів упровадження, що повинні бути сконцентровані на технологічному відновленні виробництва, підвищенні знань і кваліфікації персоналу та задоволенні потреб ринку в продукції високого науково-технічного рівня.

Для реалізації цих цілей організаційно-економічний механізм представлено у вигляді підсистем: організаційно-управлінської (відображає керовану та керуючу підсистеми управління), методологічної (визначає підходи, принципи та функції управління), результативної (вказує на взаємозв’язок між результатами управління основними виробничими засобами та господарської діяльності підприємств у частині досягнення мети) і забезпечувальної (визначає вихідні параметри, що впливають на вибір методів та інструментів управління основними виробничими засобами завдяки наявному забезпеченню). Окрім того, запропоновано систематизацію інструментів управління основними виробничими засобами відповідно до методів і завдань управління у частині впливу на параметри структури, стану чи використання основних виробничих засобів підприємства.

Запропонована структура організаційно-економічного механізму управління основними виробничими засобами дозволяє реалізувати принципи та підходи, виконувати функції, застосовувати методи та обирати інструменти управління ними таким чином, щоб забезпечити реалізацію

загальних цілей діяльності та підвищення показників її результативності з урахуванням наявних ресурсів, реальних і виявлених потенційних можливостей, вимог ринкового попиту, динаміки екзогенних та ендогенних факторів безпосереднього впливу.

Головне завдання в удосконаленні управління основними виробничими засобами промислового підприємства – забезпечення збалансованої взаємодії наукового, технічного і виробничого потенціалів та розробка і впровадження механізму активізації інноваційної діяльності.

Системне управління трактується як своєрідна функція, що спрямована на забезпечення гармонізації діяльності та розвитку господарських та інших об’єктів із економіко-правовими вимогами і реалізується на об’єктивному рівні господарювання [72].

Системне управління має здійснюватися на засадах планування з дотриманням ряду принципів, зокрема:

– системність – при дотриманні цього принципу має враховуватись взаємозв’язок і взаємодія всіх складових елементів і компонентів підприємства і його зв’язки з зовнішніми об’єктами;

– необхідна участь у плановому процесі всіх взаємодіючих об’єктів залежно від масштабів діяльності;

– безперервність – планувати роботу так, щоб вона здійснювалася постійно і безперервно, тобто послідовно одна за одною;

– гнучкість – дотримання цього принципу дозволяє вносити зміни в напрямок планових робіт з урахуванням виникнення внутрішнього і зовнішнього впливу; значна гнучкість планування може досягатися наявністю різного виду ресурсів;

– достатня значимість – планові роботи повинні бути поставлені відповідно до визначених цілей і завдань управління;

– необхідна трудомісткість – трудомісткість планових робіт повинна бути сумірною з цілями і завданнями управління;

– реальність – планові роботи для потреб управління повинні бути реально здійсненими забезпеченими ресурсами;

– конкретність – всі планові роботи повинні бути сформульовані чітко, дохідливо і конкретно;

– адресність і відповідальність – форма планів повинна передбачати адресну регламентацію відповідальних осіб і виконавців кожного із заходів;

– контрольованість – планові роботи повинні передбачати можливість простого, наочного та ефективного контролю їх виконання, а також можливість коректування відхилень від запланованих заходів [73].

Реалізація багатьох прикладних заходів системного управління має бути як результат необхідності об’єктивно визначити потенційні можливості підприємства з урахуванням цілей його діяльності, стратегії і тактики їх досягнення, що повинно бути реалізованим у перспективних і поточних планах.

Впроваджена та діюча системи системного управління на взаємодіючих підприємствах уже на перших етапах свого розвитку здатні привести до суттєвих економічних ефектів за рахунок економії та збереження сировини, матеріалів, енергетичних ресурсів, зниження штрафних санкцій тощо.

Також упровадження системного управління дозволить підприємству отримати суттєві конкурентні переваги на ринку. Таким чином, до потенційних переваг, пов’язаних із упровадженням вищезазначеної системи, можна віднести: можливість задоволення вимог інвесторів і полегшення доступу на ринку капіталів; збільшення частки ринку підприємства за рахунок покращення його іміджу; вдосконалення управління витратами; економія сировини, електроенергії, матеріалів; створення сприятливих умов для вирішення економічних питань; розширення доступу на закордонні ринки тощо.

Розроблений організаційно-економічний механізм із урахуванням результатів аналізу ефективності діяльності підприємства дає можливість

розробити заходи з підвищення ефективності управління основними виробничими засобами.

Підприємствам із групи великих рекомендовано впровадження досягнень науково-технічного прогресу, організаційних, соціальних заходів, а також покращення нормативного забезпечення. Підприємствам, які належать до групи середніх, доцільно впроваджувати результати науково-технічного прогресу у формі модернізації устаткування, організаційні заходи, нормативні та соціальні. Для підприємств малого розміру впровадження результатів науково-технічного прогресу шляхом закупівлі нового устаткування або інвестування в модернізацію діючого є недоцільним, оскільки більшість підприємств групи мають екстенсивне використання основних виробничих засобів. Отже, цим підприємствам рекомендується впроваджувати організаційні заходи з підвищення ефективності використання вже наявного устаткування, навчання персоналу та перегляд нормативного забезпечення.

Висновки до розділу 3

Встановлено, що важливим фактором конкурентних переваг сучасного підприємства є управління ефективністю використання основних фондів підприємства, тобто здатність підприємства до швидкої перебудови управлінського впливу, прийняття та реалізації адаптивних до сформованих економічних обставин рішень щодо управління процесом оцінювання основних засобів підприємства. Це необхідно для підтримки інноваційної активності підприємства.

Щоб визначити найбільш обґрунтований порядок прийняття управлінського рішення, розроблено алгоритм такого процесу прийняття рішення щодо управління ефективністю основних фондів підприємства

Робота з управління ефективністю використання основних засобів повинна здійснюватися систематично та постійно, саме з метою поліпшення діяльності щодо управління ефективністю використання основних засобів

запропоновано модель управління ефективністю використання основних засобів. Ця модель містить кілька послідовних етапів, які дозволять оцінити стан основних засобів, розробити стратегію щодо ситуації, яка склалася на підприємстві на момент аналізу, та проконтролювати і своєчасно скоригувати відповідну стратегію.

Досліджено, що існує багато варіантів визначення очікуваного терміну використання основних засобів підприємства. Проте, можна зазначити, що фізично можливий термін служби основних засобів не може бути основою для визначення терміну корисного використання і, відповідно, норм амортизації. Він повинен визначатися, виходячи з економічно доцільного терміну служби, який може бути меншим від фізично можливого, але в будь-якому разі не меншим від мінімального допустимого строку, чітко регламентованого для кожної групи основних засобів.

Сучасні підходи до управління ефективністю спираються на цільову ефективність виробництва, яка означає ступінь досягнення виробничою системою поставленої мети. Проте інші види ефективності також можуть використовуватися на етапі вимірювання та оцінки. Отже, реалізація організаційно-економічного механізму управління основними виробничими засобами промислових підприємств у поєднанні з результатами аналізу їх діяльності дає можливість розробляти результативні рекомендації для підприємств із метою підвищення ефективності управління основними виробничими засобами.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі магістра наведені теоретичні узагальнення та вирішення практичних завдань, які полягають у подальшому розвитку теоретико-методичних положень та розробці практичних рекомендацій щодо покращення фінансового забезпечення відтворення основних засобів підприємства ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод». Загальні висновки, одержані в результаті дослідження, зводяться до такого.

Діяльність будь-якого виробничого підприємства напряму залежить від засобів виробництва, які воно використовує. Але однією з рис основних фондів підприємства є їх поступове зношення, що безпосередньо впливає на продуктивність діяльності.

Спрацювання та старіння основних фондів підприємства вимагає не просто заміни основних фондів підприємств, а якісного їх поліпшення, що стає можливим за інтенсивного розширеного відтворення основних фондів.

Процес відновлення потребує відповідного матеріального забезпечення. Сучасний економічний стан більшості підприємств не дозволяє їм здійснювати відтворення основних фондів на належному рівні через нестачу вільних коштів, але й використання зовнішніх джерел не є оптимальним варіантом, адже ризик їх залучення досить високий. Саме тому підприємства мають переглянути свої внутрішні джерела фінансування та оптимізувати їх належним чином для забезпечення процесу відтворення основних фондів.

Основні фонди будь-якого підприємства є матеріально-технічною основою, базисом ефективної та успішної діяльності, забезпечують підвищення технічної оснащеності та продуктивності праці виробничого персоналу, визначають потужність та конкурентоспроможність підприємства у ринковому середовищі.

Основною метою, з якою основні фонди утримуються на підприємствах, є забезпечення процесу виробництва. Саме тому, дуже

важливим є ефективне їх використання та відновлення, адже під час експлуатації вони втрачають свої функціональні властивості, що безпосередньо впливає на показники їх діяльності. Таким чином, можна сказати, що ефективність використання основних фондів напряму залежить від стану та процесу їх відновлення.

Відновлення основних фондів – це безперервний процес їх відтворення шляхом придбання нових, реконструкції, технічного переозброєння, модернізації та капітального ремонту вже діючих. Основні цілі цього процесу – відшкодування зношених основних фондів, збільшення маси основних фондів, забезпечення ними підприємств в відповідності з виробничою програмою і підтримання їх в робочому стані.

Основною проблемою, з якою стикаються підприємства під час відновлення основних фондів – недостатність матеріальних ресурсів для його фінансування. Коштів, спрямованих на відновлення матеріало-технічного забезпечення підприємства досить часто не вистачає не лише на розширене, а й на просте відтворення. Тож, на сьогодні, досить гостро постає питання пошуку джерел розширеного відтворення.

Процес пошуку фінансових коштів для відтворення основних фондів досить тісно переплітається з усім процесом їх відновлення: кожен з етапів відновлення може містити необхідні резерви, які дозволять максимізувати результати його здійснення.

Проведений аналіз результатів господарської діяльності підприємства дозволяє виділити наступне:

– дані аналізу свідчать про пропорційне зменшення показників чистого доходу від реалізації продукції та собівартості реалізованої продукції у 2021 р. порівняно з 2020 р. – на 13,14%, у 2022 р. порівняно з 2021 р. – на 0,52%. Показники валового прибутку суттєво знизилися у 2021 р. порівняно з 2020 рр. – на 72,28% та зріс на 176,08% у 2022 р. порівняно з 2021 р. За цей період адміністративні витрати зросли (на 8,28%), інші операційні витрати зросли на 107,75%, витрати на збут дещо знизились у 2021 р. порівняно з 2020 р., але

знизились у 2022 р. порівняно з 2021 р. на 26,64% та 62,89% відповідно. Як наслідок, фінансовий результат від операційної діяльності підприємства у 2020 р. – прибуток у розмірі 2239518 тис. грн., у 2021 р. збиток склав 237307 тис. грн., у 2022 р. – прибуток у розмірі 1772582 тис. грн.;

– баланс ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» не можна вважати ліквідним, оскільки за період, що аналізується, перше, друге, третє та четверте співвідношення груп активів і пасивів не відповідають умовам ліквідності. Дослідження співвідношень активів і зобов'язань свідчить про те, що підприємство не виконує нормативні умови платоспроможності;

– отримані значення показників автономії і концентрації залученого капіталу свідчать про те, що дане підприємство має високу залежність від зовнішніх джерел фінансування, тобто не має можливості працювати на власному капіталі, а здійснює залучення позикового капіталу. Коефіцієнт фінансового ризику означає, скільки позикових коштів припадає на одну гривню власних коштів, вкладених в активи підприємства. У 2020 р. на одну гривню власних коштів припадало 3,19 грн. позикових, у 2021 р. – 2,63 грн., у 2022 р. – 2,89 грн. Зниження цього показника в динаміці свідчить про певне зменшення залежності підприємства від інвесторів і кредиторів, проте перевищення фактичного значення в декілька разів нормативного має викликати сумніви щодо фінансової стійкості підприємства. Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами має низьке значення у 2020-2022 рр. і свідчить про неможливість покриття оборотних активів власними джерелами. Коефіцієнт майна виробничого призначення майже не змінився (зменшився з 0,23 у 2020 р. до 0,21 у 2022 р.), тому з погляду забезпеченості активами основної виробничо-господарської діяльності підприємство зберігає фінансову стійкість;

– підприємство має рентабельність за основними показниками тільки за результатами 2020 р. За 2021 і 2022 рр., оскільки у підприємства показник чистого прибутку мав від'ємне значення, підприємство мало збитковість. Слід відзначити, що показники збитковості підприємства у 2022 р. порівняно з 2021

р. мають тенденцію до збільшення. Так, показники, що характеризують рентабельність сукупного, власного капіталу та виробничих фондів, демонструють різке зниження у 2022 р. порівняно з 2020-2021 рр. Такі зміни пояснюються випереджальним зростанням витрат порівняно зі зростанням (за деякими видами і зменшення) фінансових результатів. У 2022 р. показники рентабельності виробничих, операційних витрат, продажу, доходу від операційної діяльності ілюструють позитивну тенденцію у порівнянні з 2021 р, але відбувається зниження порівняно з аналогічними показниками 2020 р.;

– вартість основних засобів зменшилась протягом досліджуваного періоду на 948218 тис. грн. у 2022 р. порівняно з 2020 р. та на 257020 тис. грн. порівняно з 2021 р. Ця негативна тенденція спостерігається і для динаміки активної частини основних засобів (машин та обладнання та транспортних засобів), вартість яких, у частини машин та обладнання, зменшилась на 972064 тис. грн. у 2022 р. порівняно з 2020 р. і на 184328 тис. грн. порівняно з 2021 р., у частині транспортних засобів відбулось збільшення – на 170092 тис. грн. і зменшення на 31978 тис. грн. відповідно по роках;

– відбулись певні зміни у структурі основних засобів підприємства, а саме, у 2020 р. питома вага активної частини основних засобів становила 72,21%, у 2021 р. – 69,62%, у 2022 р. – 68,39%. Тобто, спостерігається негативна тенденція повільного зменшення питомої ваги активної частини основних засобів у структурі основних засобів підприємства. Відповідно, відбувається збільшення пасивної частини;

– значення коефіцієнта надходження (16,84%) у 2020 р. значно перевищує значення коефіцієнту вибуття (8,58%), тому період оновлення основних засобів становить 12 років. Значення коефіцієнтів заміни і розширення показують, що 46,37% від річного надходження основних засобів було спрямовано на просту заміну тих, які вибули, а 53,63% – на їх розширене відтворення. Показник періоду обороту свідчить про те, що в середньому протягом 18,25 року первісна вартість основних засобів буде перенесена на вироблену продукцію у вигляді амортизації. Відповідно, коефіцієнт амортизації становить 5,48%. У 2022 році

значення коефіцієнта надходження (1,66%) незначно перевищив коефіцієнт вибуття (1,20%), тому період оновлення основних засобів становить 21,7 роки. Значення коефіцієнту заміни показує, що 72,20% від річного надходження основних засобів було спрямовано на просту заміну тих, які вибули, а 27,80% – на їх розширене відтворення. Показник періоду обороту свідчить про те, що в середньому протягом 23,15 років первісна вартість основних засобів буде перенесена на вироблену продукцію у вигляді амортизації. Відповідно, коефіцієнт амортизації становить 4,32%;

– як свідчать результати розрахунку показників функціонального стану основних засобів ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за досліджуваний період, коефіцієнт зносу основних засобів має позитивну тенденцію, адже його значення зменшилось на з 3,41% у 2020 р., на 34,08% у 2021 р., але збільшилось на 7,85% у 2022 р. Відповідно, відбулось зростання коефіцієнта придатності основних засобів на 3,41% у 2020 р., на 34,08% у 2021 р., але зменшення на 7,85%. У 2022 р. Наведена динаміка свідчить про певне погіршення функціонального стану основних засобів підприємства, хоча рівень їх зношеності у 2022 р. є низьким. Частка активної частини основних засобів у 2020-2022 рр. залишається високою на рівні 63-73%. Коефіцієнт зносу активної частини основних засобів у 2020 р. становить 38,31%, у 2021 р. – 2,41%, у 2022 р. – 11,45;

– показники ефективності використання основних засобів досліджуваного підприємства за 2020-2022 рр. змінюються стрібкоподібно. Показник фондовіддачі ілюструє незначне зростання з 2,54 у 2020 р. до 2,57 у 2022 р., оскільки темп падіння вартості реалізованої продукції значно менше, ніж темп падіння вартості основних засобів. Відповідно, показник фондоємності має тенденцію до зменшення та у 2020 р. і 2022 р. становить 0,39. Показник фондоозброєності збільшився у 2021 р. порівняно з 2020 р. на 769,84 грн./чол., але зменшився на 178,97 грн/чол. у 2022 р. порівняно з 2021 р. Показник фондорентабельності у 2021 р. має від’ємне значення, оскільки підприємство в цьому році мало збиток від основної діяльності. У 2022 р. цей

показник зріс на 0,62 пункти і становить 0,56. Коефіцієнт амортизаційної віддачі у 2022 р. зменшився на 12,3 пункти порівняно з 2021 р;

– за результатами факторного аналізу було встановлено, що загальна рентабельність виробничих фондів знизилась з 49,43% у 2020 р. до -5,42% у 2021 р., тобто на 54,85 відсоткових пункта. Негативний вплив на динаміку результативного показника мав один фактор. Внаслідок зниження рентабельності реалізації на 26,53 відсоткових пункта, загальна рентабельність виробничих фондів знизилась на 55,44 відсоткових пункта. За рахунок збільшення коефіцієнта фондомісткості продукції на 0,051 пункта, рентабельність виробничих фондів зросла на 0,58 пункти. За рахунок збільшення коефіцієнта завантаженості оборотних виробничих фондів, рентабельність виробничих фондів зросла на 0,01 пункти. Отже, основним фактором зниження ефективності використання виробничих фондів підприємства стало зниження рентабельності реалізації.

Встановлено, що важливим фактором конкурентних переваг сучасного підприємства є управління ефективністю використання основних фондів підприємства, тобто здатність підприємства до швидкої перебудови управлінського впливу, прийняття та реалізації адаптивних до сформованих економічних обставин рішень щодо управління процесом оцінювання основних засобів підприємства. Це необхідно для підтримки інноваційної активності підприємства.

Щоб визначити найбільш обґрунтований порядок прийняття управлінського рішення, розроблено алгоритм такого процесу прийняття рішення щодо управління ефективністю основних фондів підприємства

Робота з управління ефективністю використання основних засобів повинна здійснюватися систематично та постійно, саме з метою поліпшення діяльності щодо управління ефективністю використання основних засобів запропоновано модель управління ефективністю використання основних засобів. Ця модель містить кілька послідовних етапів, які дозволять оцінити стан основних засобів, розробити стратегію щодо ситуації, яка

склалася на підприємстві на момент аналізу, та проконтролювати і своєчасно скоригувати відповідну стратегію.

Досліджено, що існує багато варіантів визначення очікуваного терміну використання основних засобів підприємства. Проте, можна зазначити, що фізично можливий термін служби основних засобів не може бути основою для визначення терміну корисного використання і, відповідно, норм амортизації. Він повинен визначатися, виходячи з економічно доцільного терміну служби, який може бути меншим від фізично можливого, але в будь-якому разі не меншим від мінімального допустимого строку, чітко регламентованого для кожної групи основних засобів.

Сучасні підходи до управління ефективністю спираються на цільову ефективність виробництва, яка означає ступінь досягнення виробничою системою поставленої мети. Проте інші види ефективності також можуть використовуватися на етапі вимірювання та оцінки. Отже, реалізація організаційно-економічного механізму управління основними виробничими засобами промислових підприємств у поєднанні з результатами аналізу їх діяльності дає можливість розробляти результативні рекомендації для підприємств із метою підвищення ефективності управління основними виробничими засобами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сирик М.В. Управління основними виробничими засобами поліграфічних підприємств : дис. …канд. екон. наук : 08.00.04 / Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Київ, 2018. 244 с.

2. Завадський Й.С., Осовська Т.В., Юшкевич О.О. Економічний словник ; за заг. ред. Й.С. Завадського. Київ : Кондор, 2006. 356 с.

3. Гречко С.М. Особливості визнання основних засобів в цілях бухгалтерського обліку та оподаткування. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. Житомир, 2011. № 3(21). Ч. 2. С. 23-31.

4. Сук Л.К., Сук П.Л. Фінансовий облік : навч. посіб. ; 2-ге вид., перероб. і доп. Київ, 2012. 647 с.

5. Коваленко О.В., Громова І.В. Напрями підвищення ефективності використання основних фондів підприємства. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії.* Запоріжжя, 2014. Вип. 7. С. 20-27.

6. Бланк І.А. Інвестиційний менеджмент : начальний курс. Київ : Ельга, Ника-Центр, 2006. 552 с.

7. Довгалюк Н.В. Методологія визначення та методика аналізу економічної ефективності використання та відтворення основних засобів аграрного сектору економіки. *Економіка. Управління. Інновації.* Житомир, 2010. № 2. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2010_2_21 (дата звернення: 14.08.2023).

8. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський словник. Житомир, 2001. 224 с.

9. Вовк О.М. Управління резервами нарощування ефективності використання основних засобів підприємств. *Східна Європа : економіка, бізнес та управління*. Дніпро, 2018. Вип. 6 (17). С. 144-152.

10. Скрипник Н.В., Рилєєв С.В. Управлінський аналіз як функція обліково-аналітичної системи. *Інноваційна економіка*. Тернопіль, 2013. № 6. С.

283-288. URL : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/inek_2013_6_70.pdf (дата звернення: 02.08.2023).

11. Бойко В.М. Бізнес: словник-довідник. Київ,: Україна, 1995. 565 с.

12. Неміш Ю.В. Поняття «основні засоби» у сучасних наукових дослідженнях. *Аграрна економіка*. Львів, 2012. Т. 5. № 3-4. С. 181-187.

13. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л. Фінансово-економічний словник. Київ : Знання, 2007. 1072 с.

14. Фінансовий словник-довідник ; за ред. М. Я. Дем'яненко. Київ : ІАЕ УААН, 2003. 555 с.

15. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17 (дата звернення: 12.08.2023).

16. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16). Основні засоби. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014#Text (дата звернення: 12.08.2023).

17. Череп А.В., Череп О.Г. Управління витратами підприємства : підручник. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2018. 319 с.

18. Жадан Т.А., Лозова Н.В. Економічна сутність основних засобів підприємства : обліковий аспект. *Глобальні та національні проблеми економіки.* Миколаїв, 2015. Вип. 8. С. 1112-1116.

19. Шарко М.В., Прохорчук С.В., Адвокатова Н.О. Класифікація основних засобів підприємства в умовах невизначеності як джерело обліково-аналітичної інформації. *Збірник наукових праць ТДАТУ імені Дмитра Моторного. Економічні науки.* Мелітополь, 2019. № 2 (40). С. 171-177.

20. Шарко М.В., Латкіна С.А., Мешкова-Кравченко Н.В. Економіка підприємства : навч. посіб. Херсон : Олді-Плюс, 2016. 278 с.

21. Бредіхін М.В., Янченко Н.В., Мокрицька І.Ю. Основні засоби та ефективність їх використання. *Комунальне господарство міст*. 2020. Т.8. Вип. 158. С. 90-95.

22. Гнатенко Є.П. Алгоритм аналізу основних виробничих засобів на підприємстві. *Економічний аналіз*. 2016. Т. 26. № 1. С. 99–105.

23. Іванюшко Р.В., Романів С.Р. Основні напрямки аналізу основних засобів. *Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія* : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф., м. Тернопіль, 27 грудня 2019 р. Тернопіль, 2019.С.240.URL:http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/37116/1/збірник.pdf (дата звернення: 27.08.2023).

24. Луцький Є.В. Вплив переоцінки основних засобів на показники ефективності використання основних засобів. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. Запоріжжя, 2017. С. 126-133.

25. Любий І.І. Підвищення ефективності використання основних виробничих фондів підприємства. URL : http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/27374/1 (дата звернення: 30.08.2023).

26. Мішура В.Б., Спіцин А.Є. Еволюція поняття, класифікація та економічна сутність основних засобів. *Науковий вісник ДГМА*. Краматорськ, 2017. С. 148-154.

27. Шарманська В.М., Вітюк В.В. Аналіз забезпеченості підприємства основними засобами та ефективності їх використання. *Молодий вчений*. Одеса, 2018. С. 550-552.

28. Дідченко О.І., Анатольєва Т.С. Фінансове забезпечення відтворення основних засобів. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. Запоріжжя, 2013. С. 21-29.

29. Економіка підприємства : підручник ; під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л.Л. та проф. Кривов'язюка І.В. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 700 с.

30. Фінанси підприємств : підручник ; за заг. наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогіна. 3-тє вид., перероб. та доп. Київ : КНЕУ, 2001. 460 с.

31. Економіка підприємства : підручник ; за заг. ред. С.Ф. Покропивного. вид. 2-ге, перероб.та доп. Київ : КНЕУ, 2005. 528с.

32. Євтушенко О.А. Теоретичні аспекти фінансового забезпечення відтворення основних засобів. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія «Економічні науки».* 2011. № 2. Т. 2. С. 39-42.

33. Бержанір І.А., Кірдан О.П., Станіславчук Н.О. Фінансове забезпечення відтворення основних засобів підприємства. *Економічні горизонти*. 2018. № 4 (7). С. 48-56. DOI: 10.31499/2616-5236.4(7).2018.161721.

34. Гуменюк С.І. Відтворення основних засобів як чинник розвитку виробничо-технічного потенціалу промислового підприємства. *Європейські перспективи*. 2014. № 5. С. 77-81. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/evpe_2014_5_16 (дата звернення: 02.09.2023).

35. Кулакова С.Ю., Кордубан А.С. Теоретичні основи відтворення основних фондів підприємства в сучасних умовах. *Ефективна економіка*. 2015. № 6. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_6_13 (дата звернення: 02.09.2023).

36. Сазонов Р.В., Ширко О.В., Шпунт Т.М. Інноваційне відтворення основних фондів підприємств України. *Економічні науки. Серія : Облік і фінанси*. 2014. Вип. 11(2). С. 322-329. URL : http://nbuv.gov.ua/jpdf/ecnof_2014_11(2)__46.pdf

37. Smit H. T. J., Trigeorgis L. Strategic Investment. Real Options and Games. Princeton and Oxford: Princeton University Press, 2004. 459 p.

38. Яшан Ю.В. Напрямки підвищення ефективності відтворення і використання основних засобів. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету.* Кіровоград, 2012. № 22. С.1-6.

39. Щирська О.В. Відтворення і новий підхід до амортизації основних засобів. *Актуальні проблеми економіки*. Київ, 2012. № 5. С. 298-312.

40. Геращенко І.О., Стрижко О.А. Управління ефективністю використання основних засобів. *Економіка і регіон. Серія «Економіка та управління підприємствами»*. Полтава, 2015. №4 (53). С. 23-28.

41. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб’єктів господарювання : навч. посібник. Київ : КНЕУ, 2003. 554 с.

42. Бабяк Н.Д. Амортизаційні відрахування як фінансове джерело відтворення основних засобів підприємств. *Вісник Сумського державного університету. Серія «Економіка».* Суми, 2015. № 10(82). С. 177-185.

43. Ковальчук Н.О., Побіжан Т.А. Аналіз стану основних засобів на підприємствах України. *Молодий вчений.* 2017. №10 (50). С. 910-914.

44. Кравченко М.В., Дроздова Ю.О. Складові управління процесом обліку основних засобів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету.* Ужгород, 2017. Вип. 14. Ч. 1. С. 164-167.

45. Keller R. Unternehmenssanierung: aussergerichtliche Sanierung und gerichtliche Sanierung. Berlin: Verl. Neue Wirtschafts-Briefe, 2019.

46. Бутинець Т.А. Основні засоби: точка зору економіста. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу.* 2015. № 5. С. 22-36.

47. Кравченко М.В. Управління та облік основних засобів на підприємстві. *Економіка і суспільство. Серія «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит.* Мукачево, 2016. Вип. 5. С. 425-430.

48. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ : Знання, 2012. 815 с.

49. Мулик Т.О., Материнська О.А., Пльонсак О.Л. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 288 с.

50. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 566 с.

51. Склабінська А.І., Дражниця С.А., Федорук Л.Д, Фінансовий аналіз : навч. посіб. Львів : «Новий Світ-2000», 2013. 342 с.

52. Єпіфанова І.Ю., Джеджула В.В. Фінансовий аналіз та звітність : практикум. Вінниця : ВНТУ, 2017. 143 с.

53. Ковальов А.І., Привалов В.П. Аналіз фінансового стану підприємства : навч. посібник. Київ : «Центр економіки і маркетингу», 2010. 188 с.

54. Мостенська Т.Г., Ковтун О.А. Теоретичні підходи до управління основними засобами підприємства. *Ефективна економіка.* 2020. № 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7695 (дата звернення: 23.10.2023).

55. Джеджула В.В., Єпіфанова І.Ю., Волоська Н.Р. Сутність поняття «основні засоби». *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. Дніпро, 2016. № 4. С.127-131.

56. Борисюк І.П, Ткаченко І.О. Резерви підвищення ефективності використання основних фондів підприємства. *Проблеми підвищення ефективності інфраструктури*, 2012. №2 (13). URL : http://jrnl.nau.edu.ua/index.php/PPEI/article/viewFile/435/423 (дата звернення: 04.09.2023).

57. Олійник Є.В. Концепція стратегічного управління відтворенням основних засобів промислових підприємств. *Ефективна економіка.* 2015. № 10. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4432 (дата звернення: 04.09.2023).

58. Natorina A. Online retailers' management system of marketing commodity policy. Economic journal XXI. 2018. № 174(9-10). pp. 69-72.

59. Полянська А.А. Формування концепції розвитку підприємств на засадах ситуаційного управління. *Науковий вісник «Демократичне врядування».* URL: http://lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnik9/fail/Poljanska.pdf (дата звернення: 04.10.2023).

60. Самуляк В.Ю. Класифікація інструментів управління економічним розвитком промислових підприємств. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності.* 2015. №1 (11). С. 171-175. URL: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/16964/1/232-Samulyak-380-382.pdf (дата звернення: 01.10.2023).

61. Giroud A., Giroud A., Jindra B., Marek P. Heterogeneous FDI in transition economies – a novel approach to assess the developmental impact of backward linkages. *World Development*. 2017. Vol. 7. № 10. P. 2206-2220.

62. Стец І.І. (2018), Процесний підхід до управління як інструмент підвищення ефективності діяльності підприємства. *Інфраструктура ринку*.

2018. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/23_2018_ukr/29.pdf (дата звернення: 22.09.2023).

63. Ткачова С.С. Еволюція процесного підходу до операційної та управлінської діяльності підприємств. *Вісник СумДУ. Серія «Економіка».* Суми, 2012. №2. С. 68-73.

64. Мулик Т.О. Аналіз основних засобів підприємства : методичні та практичні аспекти. *Інфраструктура ринку*. Одеса, 2020. Вип. 46. С. 113-122.

65. Кулько І.В. Оцінювання та аналіз основних виробничих фондів підприємств. *Держава та регіони. Сер.: Економіка та підприємництво*. 2013. № 3. С. 166–169. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drep_2013_3_33 http://nbuv.gov.ua/UJRN/echp_2010_3_3 (дата звернення 08.08.2023).

66. Селіванова Н.М., Ткаченко Ю.В., Попко Я.О. Особливості методики проведення аналізу основних засобів підприємства. *Проблеми ринку та розвитку регіонів України в XXI ст.* : матеріали VII Міжнарод. наук.-практ. Інтернет-конф., м. Одеса, 05–09 груд. 2016 р. Одеса, 2016. С. 98–102.

67. Поповиченко І.В., Спірідонова К.О., Загустіна А.Є. Основні напрями підвищення ефективності використання основних фондів в сучасних умовах господарювання. *Економічний простір*. 2019. № 145. С. 149–159. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpros_2019_145_14. (дата звернення 12.08.2023).

68. Мулик Т.О., Цуркан А.О. Інформаційно-організаційні засади аналізу основних засобів в управлінні реальними інвестиціями. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Херсон, 2018. Вип. 29, ч. 2. С. 173–177.

69. Aleskerova Y., Mulyk T., Fedoryshyna L. Improving credit protection analysis methods reports of main agricultural enterprises. Baltic Journal of Economic Studies. 2018. Vol. 4 № 2. P. 1-7. DOI: https://doi.org/10.30525/2256-0742/2018-4-2-1-7. (дата звернення 08.08.2023).

70. Покиньчереда В.В. Обліково-аналітичне забезпечення управління основними засобами підприємства. *Інвестиції : практика та досвід.* Київ, 2018. №17. С. 5-11.

71. Тележенко П.В. Генезис поняття «основні засоби підприємств торгівлі». *Інтелект XXI.* 2016. №5. С.162-166.

72. Чуніхіна Т.С., Горлушко А.М. Відтворення основних засобів та терміну корисного використання в межах стратегії розвитку підприємств. *Науковий вісник Ужгородського національного університету.* Ужгород, 2018. Вип.19, ч.1. С. 79-83.

73. Антонова Л.В., Левченко Н.М., Белінська С.М. Вдосконалення систем управління та обліку процесів відтворення основних засобів підприємства як складових стратегії розвитку діяльності. *Економічна наука.* 2017. № 9. С. 16–20.

ДОДАТОК А

Дата (рік, місяць, число) 2020 01 01

Підприємство	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ІНТЕРПАЙП НИЖНЬОДНІПРОВСЬКИЙ ТРУБОПРОКАТНИЙ ЗАВОД"	за ЄДРПОУ	05393116
Територія	Дніпропетровська	за КОАТУУ	1210137200
Організаційно-правова форма господарювання	Публічне акціонерне товариство	за КОПФГ	230
Вид економічної діяльності	Виробництво труб, порожнистих профілів і фітингів зі сталі	за КВЕД	24.20
Середня кількість працівників	4 090		
Адреса, телефон	вулиця Стахорова, буд. 21, м. ДНІПРО, Дніпропетровська обл., 49081	319928	

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (дробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку

за міжнародними стандартами фінансової звітності — V

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

на 31 грудня 2020 р.

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

АКТИВ	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	19 060	17 553
первісна вартість	1001	43 575	45 177
накопичена амортизація	1002	24 515	27 624
Незавершені капітальні інвестиції	1005	633 848	127 358
Основні засоби	1010	3 446 147	4 008 981
первісна вартість	1011	5 882 268	6 466 206
знос	1012	2 436 121	2 457 225
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
Знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	2 161	2 042
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	14 119	54 672
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	**1095**	**4 115 335**	**4 210 606**
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	1 731 374	1 624 761
Виробничі запаси	1101	-	-
Незавершене виробництво	1102	-	-
Готова продукція	1103	-	-
Товари	1104	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестрахування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	12 958 330	11 292 102
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	548 800	224 770
з бюджетом	1135	101 079	201 714
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	37 123
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	49 995	15 978
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	1 194 858	945 630
Готівка	1166	-	-
Рахунки в банках	1167	-	-
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Частка перестрахувачів у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-

Продовження ДОДАТКУ А

резервах незароблених премій	1183	-	-
інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	4 673	2 914
Усього за розділом II	**1195**	**16 589 109**	**14 307 869**
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	**1200**	-	-
Баланс	**1300**	**20 704 444**	**18 518 475**

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	100 000	100 000
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	522 761	595 827
Додатковий капітал	1410	161 088	159 851
Емісійний дохід	1411	-	-
Накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	19 993	19 993
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	3 875 609	3 800 557
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(1 908)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	**1495**	**4 677 343**	**4 676 228**
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	1 911 611	2 549 621
Довгострокові забезпечення	1520	548 545	731 590
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	548 545	731 590
Цільове фінансування	1525	-	-
Благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	-	-
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джекпоту	1545	-	-
Усього за розділом II	**1595**	**2 460 156**	**3 281 211**
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	3 197 637	2 374 514
товари, роботи, послуги	1615	1 101 256	982 780
розрахунками з бюджетом	1620	196 643	20 459
у тому числі з податку на прибуток	1621	175 314	-
розрахунками зі страхування	1625	9 523	8 177
розрахунками з оплати праці	1630	37 661	31 088
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	6 284 054	3 475 421
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	333 845	329 335
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	2 406 326	3 339 262
Усього за розділом III	**1695**	**13 566 945**	**10 561 036**
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	**1700**	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	**1800**	-	-
Баланс	**1900**	**20 704 444**	**18 518 475**

Керівник Кузьменко Сергій Володимирович

Головний бухгалтер Соколова Ірина Володимирівна

[1] Відповідальна форма, встановленому наказом 05.03.11 є типовою формою, що реалізує державну політику у сфері статистики.

ДОДАТОК Б

	КОДИ		
Дата (рік, місяць, число)	2021	01	01
за ЄДРПОУ			

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Підприємство ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ІНТЕРПАЙП НИЖНЬОДНІПРОВСЬКИЙ ТРУБОПРОКАТНИЙ ЗАВОД"
(найменування)

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за Рік 2020 р.

Форма N2 Код за ДКУД 1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	9 470 237	14 624 632
Чисті зароблені страхові премії	*2010*	-	-
премії піднисані, валова сума	*2011*	-	-
премії, передані у перестрахування	*2012*	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	*2013*	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	*2014*	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів,робіт, послуг)	2050	(6 803 259)	(9 584 769)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	*2070*	-	-
Валовий: прибуток	2090	2 666 978	5 039 863
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	*2105*	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	*2110*	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	*2111*	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	*2112*	-	-
Інші операційні доходи	2120	2 628 322	1 635 143
у тому числі: дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	*2121*	-	-
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	*2122*	-	-
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	*2123*	-	-
Адміністративні витрати	2130	(287 846)	(280 021)
Витрати на збут	2150	(638 686)	(825 475)
Інші операційні витрати	2180	(2 129 250)	(1 895 129)
у тому числі: витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	*2181*	-	-
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	*2182*	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	2 239 518	3 674 381
збиток	2195	(-)	(-)
Доход від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	-	-
Інші доходи	2240	673 765	1 879 501
у тому числі: дохід від благодійної допомоги	*2241*	-	-
Фінансові витрати	2250	(534 869)	(614 458)
Витрати від участі в капіталі	2255	(120)	(145)
Інші витрати	2270	(2 315 250)	(588 612)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	*2275*	-	-

Продовження ДОДАТКУ Б

Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	63 044	4 350 667
збиток	2295	(-)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(40 139)	(788 370)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	22 905	3 562 297
збиток	2355	(-)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	130 331	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	(155 022)	4 928
Інший сукупний дохід до оподаткування	**2450**	(24 691)	4 928
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	**2460**	(24 691)	4 928
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	**2465**	(1 786)	3 567 225

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	7 758 747	8 563 205
Витрати на оплату праці	2505	757 794	849 587
Відрахування на соціальні заходи	2510	156 827	180 956
Амортизація	2515	441 848	357 470
Інші операційні витрати	2520	739 236	2 634 176
Разом	**2550**	9 854 452	12 585 394

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	400000000	399880235
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	400000000	399880235
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0,05726	8,90841
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0,05726	8,90841
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник Костенко Сергій Олексійович

Головний бухгалтер Соколова Ірина Володимирівна

ДОДАТОК В

	КОДИ
Дата (рік, місяць, число)	2021 01 01
за ЄДРПОУ	ДОКУМЕНТ ОТРИМАНО

Підприємство ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ІНТЕРПАЙП ПИЖНЬОДНІПРОВСЬКИЙ ТРУБОПРОКАТНИЙ ЗАВОД"
(найменування)

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)
за Рік 2020 р.

Форма N3 Код за ДКУД 1801004

Стаття	Код	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	9 667 156	17 340 404
Повернення податків і зборів	3005	727 952	824 477
у тому числі податку на додану вартість	3006	-	-
Цільового фінансування	3010	153	92
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	-	-
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	1 115 374	630 981
Надходження від повернення авансів	3020	318 225	52 956
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	2 731	634
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	-	-
Надходження від операційної оренди	3040	8 529	10 514
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	-	-
Надходження від страхових премій	3050	-	-
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	-	-
Інші надходження	3095	4 018 789	170 868
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	(7 904 274)	(11 170 546)
Праці	3105	(596 795)	(657 095)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(221 267)	(237 314)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(579 403)	(655 672)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(-)	(-)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(-)	(-)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(-)	(-)
Витрачання на оплату авансів	3135	(1 644 163)	(3 451 109)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(3 884 906)	(1 978 292)
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	(109 662)	(-)
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	(-)	(-)
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	(-)	(-)
Інші витрачання	3190	(94 559)	(126 403)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	**3195**	823 880	754 495
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200	-	-
необоротних активів	3205	-	-
Надходження від отриманих:			
відсотків	3215	-	-
дивідендів	3220	-	-
Надходження від деривативів	3225	-	-
Надходження від погашення позик	3230	-	-
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	-	-

Продовження ДОДАТКУ В

Інші надходження	3250	5	36
Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	(-)	(-)
необоротних активів	3260	(45 363)	(74 632)
Виплати за деривативами	3270	(-)	(-)
Витрачання на надання позик	3275	(-)	(-)
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	(-)	(-)
Інші платежі	3290	(64 153)	(47 565)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	**3295**	-109 511	-122 161
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від: Власного капіталу	3300	-	-
Отримання позик	3305	1 246 519	-
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	-	-
Інші надходження	3340	-	-
Витрачання на: Викуп власних акцій	3345	(-)	(1 908)
Погашення позик	3350	2 410 572	-
Сплату дивідендів	3355	(-)	(4)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(-)	(-)
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	(-)	(-)
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	(-)	(-)
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	(-)	(-)
Інші платежі	3390	(-)	(-)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	**3395**	-1 164 053	-1 912
Чистий рух грошових коштів за звітний період	**3400**	-449 684	630 422
Залишок коштів на початок року	3405	1 194 858	605 440
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	200 456	(41 004)
Залишок коштів на кінець року	3415	945 630	1 194 858

Керівник Кузьменко Сергій Володимирович

Головний бухгалтер Соколова Ірина Володимирівна

ДОДАТОК Г

	КОДИ		
Дата (рік, місяць, число)	2021	01	01
за ЄДРПОУ			

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Підприємство ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ІНТЕРПАЙП НИЖНЬОДНІПРОВСЬКИЙ ТРУБОПРОКАТНИЙ ЗАВОД"
(найменування)

Звіт про власний капітал
за Рік 2020 р.

Форма №4 Код за ДКУД 1801005

Стаття	Код рядка	Зареєстрований (пайовий) капітал	Капітал у дооцінках	Додатковий капітал	Резервний капітал	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	Неоплачений капітал	Вилучений капітал	Всього
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Залишок на початок року	**4000**	100 000	522 761	161 088	19 993	3 875 453	-	(1 908)	4 677 387
Коригування: Зміна облікової політики	4005	-	-	-	-	-	-	-	-
Виправлення помилок	4010	-	-	-	-	(44)	-	-	(44)
Інші зміни	4090	-	-	-	-	-	-	-	-
Скоригований залишок на початок року	**4095**	100 000	522 761	161 088	19 993	3 875 409	-	(1 908)	4 677 343
Чистий прибуток (збиток) за звітний період	**4100**	-	-	-	-	22 993	-	-	22 993
Інший сукупний дохід за звітний період	**4110**	-	(24 691)	-	-	-	-	-	(24 691)
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	4111	-	130 331	-	-	-	-	-	130 331
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	4112	-	-	-	-	-	-	-	-
Накопичені курсові різниці	4113	-	-	-	-	-	-	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих і спільних підприємств	4114	-	-	-	-	-	-	-	-
Інший сукупний дохід	4116	-	(155 022)	-	-	-	-	-	(155 022)
Розподіл прибутку: Виплати власникам (дивіденди)	4200	-	-	-	-	-	-	-	-
Спрямування прибутку до зареєстрованого капіталу	4205	-	-	-	-	-	-	-	-
Відрахування до резервного капіталу	4210	-	-	-	-	-	-	-	-
Сума чистого прибутку, належна до бюджету відповідно до законодавства	4215	-	-	-	-	-	-	-	-
Сума чистого прибутку на створення спеціальних (цільових) фондів	4220	-	-	-	-	-	-	-	-

Продовження ДОДАТКУ Г

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Сума чистого прибутку на матеріальне заохочення	4225	-	-	-	-	-	-	-	-
Внески учасників: Внески до капіталу	4240	-	-	-	-	-	-	-	-
Погашення заборгованості з капіталу	4245	-	-	-	-	-	-	-	-
Вилучення капіталу: Викуп акцій (часток)	4260	-	-	-	-	-	-	-	-
Перепродаж викуплених акцій (часток)	4265	-	-	-	-	-	-	1 908	1 908
Анулювання викуплених акцій (часток)	4270	-	-	-	-	-	-	-	-
Вилучення частки в капіталі	4275	-	-	-	-	-	-	-	-
Зменшення номінальної вартості акцій	4280	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші зміни в капіталі	4290	-	97 757	(1 237)	-	(97 757)	-	-	(1 237)
Придбання (продаж) неконтрольованої частки в дочірньому підприємстві	4291	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом зміни у капіталі	**4295**	-	73 066	(1 237)	-	(74 852)	-	1 908	(1 115)
Залишок на кінець року	**4300**	100 000	595 827	159 851	19 993	3 800 557	-	-	4 676 228

Керівник Кузьменко Сергій Володимирович

Головний бухгалтер Соколова Ірина Володимирівна

ДОДАТОК Д

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

ДОКУМЕНТ ПІДПИСАНО

Дата (рік, місяць, число) 2022 01 01

Підприємство	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ІНТЕРПАЙП НІЖНЬОДНІПРОВСЬКИЙ ТРУБОПРОКАТНИЙ ЗАВОД"	за ЄДРПОУ	05393116
Територія	Дніпропетровська	за КАТОТТГ	UA1205401010231364
Організаційно-правова форма господарювання	Публічне акціонерне товариство	за КОПФГ	230
Вид економічної діяльності	Виробництво труб, порожнистих профілів і фітингів зі сталі	за КВЕД	24.20
Середня кількість працівників	2 179		
Адреса, телефон	вулиця Столетова, буд. 21, м. ДНІПРО, Дніпропетровська обл., 49081	359928	

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), гроші показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "V" у відповідній клітинці):

* за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку	
за міжнародними стандартами фінансової звітності	V

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

на 31 грудня 2021 р.

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

АКТИВ	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	17 553	3 882
первісна вартість	1001	45 177	31 111
накопичена амортизація	1002	27 624	27 229
Незавершені капітальні інвестиції	1005	127 358	251 818
Основні засоби	1010	4 008 981	3 317 783
первісна вартість	1011	6 466 206	3 453 244
знос	1012	2 457 225	135 461
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	2 042	1 856
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	54 672	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	**1095**	**4 210 606**	**3 575 339**
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	1 624 761	693 452
виробничі запаси	1101	-	-
незавершене виробництво	1102	-	-
готова продукція	1103	-	-
товари	1104	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестрахування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	11 292 102	9 971 443
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	224 770	271 443
з бюджетом	1135	201 714	96 842
у тому числі з податку на прибуток	1136	37 123	478
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	15 978	2 523 787
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	945 630	620 368
готівка	1166	-	-
рахунки в банках	1167	-	-
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Частка перестрахувачів у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-

Продовження ДОДАТКУ Д

резервах незароблених премій	1183	-	-
інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	2 914	25 255
Усього за розділом II	**1195**	**14 307 869**	**14 202 570**
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	**1200**	-	-
Баланс	**1300**	**18 518 475**	**17 777 909**

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	100 000	100 000
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	595 827	1 283 897
Додатковий капітал	1410	159 851	159 171
емісійний дохід	1411	-	-
накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	19 993	19 993
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	3 800 557	3 753 418
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	**1495**	**4 676 228**	**5 316 479**
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	262 224
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	2 549 621	2 359 842
Довгострокові забезпечення	1520	731 590	674 872
довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	731 590	674 872
Цільове фінансування	1525	-	-
благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі: резерви довгострокових зобов'язань	1531	-	-
резерви збитків або резерви належних виплат	1532	-	-
резерви незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерви на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	**1595**	**3 281 211**	**3 296 938**
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	2 374 514	2 250 856
товари, роботи, послуги	1615	982 780	834 872
розрахунками з бюджетом	1620	20 459	20 782
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	8 177	6 518
розрахунками з оплати праці	1630	21 088	23 376
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	3 475 421	2 126 459
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	329 335	317 395
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестрахування	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	3 339 262	3 542 054
Усього за розділом III	**1695**	**10 561 036**	**9 164 492**
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	**1700**	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	**1800**	-	-
Баланс	**1900**	**18 518 475**	**17 777 909**

Керівник Кузьменко Сергій Володимирович

Головний бухгалтер Соколова Ірина Володимирівна

[1] Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад.

[2] Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

ДОДАТОК Ж

	КОДИ		
Дата (рік, місяць, число)	2022	01	01
за ЄДРПОУ	[illegible]		

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Підприємство ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ІНТЕРПАЙП НИЖНЬОДНІПРОВСЬКИЙ ТРУБОПРОКАТНИЙ ЗАВОД"
(найменування)

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за Рік 2021 р.

Форма № 2 Код за ДКУД 1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	8 225 588	9 470 237
Чисті зароблені страхові премії	*2010*	-	-
премії підписані, валова сума	*2011*	-	-
премії, передані у перестрахування	*2012*	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	*2013*	-	-
зміна частки перестраховників у резерві незароблених премій	*2014*	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів,робіт, послуг)	2050	(7 486 179)	(6 803 259)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	*2070*	-	-
Валовий: прибуток	2090	739 409	2 666 978
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	*2105*	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	*2110*	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	*2111*	-	-
зміна частки перестраховників в інших страхових резервах	*2112*	-	-
Інші операційні доходи	2120	4 390 045	2 628 322
у тому числі: дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	*2121*	-	-
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	*2122*	-	-
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	*2123*	-	-
Адміністративні витрати	2130	(311 666)	(287 846)
Витрати на збут	2150	(631 535)	(638 686)
Інші операційні витрати	2180	(4 423 560)	(2 129 250)
у тому числі: витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	*2181*	-	-
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	*2182*	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	-	2 239 518
збиток	2195	(237 307)	(-)
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	-	-
Інші доходи	2240	741 127	673 765
у тому числі: дохід від благодійної допомоги	*2241*	-	-
Фінансові витрати	2250	(464 085)	(534 869)
Втрати від участі в капіталі	2255	(186)	(120)
Інші витрати	2270	(416 783)	(2 315 250)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	*2275*	-	-

Продовження ДОДАТКУ Ж

Продовження додатка 2

Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	-	63 044
збиток	2295	(377 234)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(109 178)	(40 139)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	-	22 905
збиток	2355	(486 412)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	1 038 357	130 331
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	(350 287)	(155 022)
Інший сукупний дохід до оподаткування	**2450**	688 070	(24 691)
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	**2460**	688 070	(24 691)
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	**2465**	201 658	(1 786)

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	6 461 339	7 758 747
Витрати на оплату праці	2505	573 210	687 753
Відрахування на соціальні заходи	2510	125 121	156 827
Амортизація	2515	295 978	441 848
Інші операційні витрати	2520	5 397 292	813 866
Разом	**2550**	12 852 940	9 859 041

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	400000000	400000000
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	400000000	400000000
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	(1,21603)	0,05726
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	(1,21603)	0,05726
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник Кульченко Сергій Володимирович

Головний бухгалтер Соколова Ірина Володимирівна

ДОДАТОК З

	КОДИ
Дата (рік, місяць, число)	2022 01 01
за ЄДРПОУ	[illegible]

Підприємство ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ІНТЕРПАЙП НИЖНЬОДНІПРОВСЬКИЙ ТРУБОПРОКАТНИЙ ЗАВОД"
(найменування)

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)
за Рік 2021 р.

Форма №3 Код за ДКУД 1801004

Стаття	Код	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	7 377 010	9 667 156
Повернення податків і зборів	3005	926 253	727 952
у тому числі податку на додану вартість	3006	-	-
Цільового фінансування	3010	56	153
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	-	-
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	1 984 358	1 115 374
Надходження від повернення авансів	3020	164 335	318 225
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	1 108	2 731
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	1 204	-
Надходження від операційної оренди	3040	3 251	8 529
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	-	-
Надходження від страхових премій	3050	-	-
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	-	-
Інші надходження	3095	6 703 150	4 018 789
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	(9 025 477)	(7 904 274)
Праці	3105	(438 852)	(596 795)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(186 324)	(221 267)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(483 329)	(579 403)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(-)	(-)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(-)	(-)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(-)	(-)
Витрачання на оплату авансів	3135	(1 569 479)	(1 644 163)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(3 105 027)	(3 884 906)
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	(850)	(109 662)
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	(-)	(-)
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	(-)	(-)
Інші витрачання	3190	(2 465 227)	(94 559)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	**3195**	-113 840	823 880
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200	-	-
необоротних активів	3205	-	-
Надходження від отриманих:			
відсотків	3215	-	-
дивідендів	3220	-	-
Надходження від деривативів	3225	-	-
Надходження від погашення позик	3230	-	-
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	-	-
Інші надходження	3250	43	5

Продовження ДОДАТКУ З

Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	(-)	(-)
необоротних активів	3260	(79 020)	(45 363)
Виплати за деривативами	3270	(-)	(-)
Витрачання на надання позик	3275	(-)	(-)
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	(-)	(-)
Інші платежі	3290	(49 759)	(64 153)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	**3295**	-128 736	-109 511
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від: Власного капіталу	3300	-	-
Отримання позик	3305	-	1 246 519
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	-	-
Інші надходження	3340	-	-
Витрачання на: Викуп власних акцій	3345	(-)	(-)
Погашення позик	3350	1 541	2 410 572
Сплату дивідендів	3355	(3)	(-)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(52 059)	(-)
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	(641)	(-)
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	(-)	(-)
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	(-)	(-)
Інші платежі	3390	(-)	(-)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	**3395**	-54 244	-1 164 053
Чистий рух грошових коштів за звітний період	**3400**	-296 820	-449 684
Залишок коштів на початок року	3405	945 630	1 194 858
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	(28 442)	200 456
Залишок коштів на кінець року	3415	620 368	945 630

Керівник _____ Кузьменко Сергій Володимирович

Головний бухгалтер _____ Соколова Ірина Володимирівна

ДОДАТОК К

Підприємство	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ІНТЕРПАЙПІ НИЖНЬОДНІПРОВСЬКИЙ ТРУБОПРОКАТНИЙ ЗАВОД" (найменування)	Дата (рік, місяць, число) за ЄДРПОУ	Коди: 2022 01 01

Звіт про власний капітал
за Рік 2021 р.

Форма №4 Код за ДКУД 1801005

Стаття	Код рядка	Зареєстрований (пайовий) капітал	Капітал у дооцінках	Додатковий капітал	Резервний капітал	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	Неоплачений капітал	Вилучений капітал	Всього
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Залишок на початок року	**4000**	100 000	595 827	159 851	19 993	3 800 557	-	-	4 676 228
Коригування: Зміна облікової політики	4005	-	-	-	-	-	-	-	-
Виправлення помилок	4010	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші зміни	4090	-	-	-	-	-	-	-	-
Скоригований залишок на початок року	**4095**	100 000	595 827	159 851	19 993	3 800 557	-	-	4 676 228
Чистий прибуток (збиток) за звітний період	**4100**	-	-	-	-	(486 412)	-	-	(486 412)
Інший сукупний дохід за звітний період	**4110**	-	688 070	-	-	-	-	-	688 070
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	4111	-	1 038 357	-	-	-	-	-	1 038 357
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	4112	-	-	-	-	-	-	-	-
Накопичені курсові різниці	4113	-	-	-	-	-	-	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих і спільних підприємств	4114	-	-	-	-	-	-	-	-
Інший сукупний дохід	4116	-	(350 287)	-	-	-	-	-	(350 287)
Розподіл прибутку: Виплати власникам (дивіденди)	4200	-	-	-	-	-	-	-	-
Спрямування прибутку до зареєстрованого капіталу	4205	-	-	-	-	-	-	-	-
Відрахування до резервного капіталу	4210	-	-	-	-	-	-	-	-
Сума чистого прибутку, належна до бюджету відповідно до законодавства	4215	-	-	-	-	-	-	-	-
Сума чистого прибутку на створення спеціальних (цільових) фондів	4220	-	-	-	-	-	-	-	-

Продовження ДОДАТКУ К

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Сума чистого прибутку на матеріальне заохочення	4225	-	-	-	-	-	-	-	-
Внески учасників: Внески до капіталу	4240	-	-	-	-	-	-	-	-
Погашення заборгованості з капіталу	4245	-	-	-	-	-	-	-	-
Вилучення капіталу: Викуп акцій (часток)	4260	-	-	-	-	-	-	-	-
Перепродаж викуплених акцій (часток)	4265	-	-	-	-	-	-	-	-
Анулювання викуплених акцій (часток)	4270	-	-	-	-	-	-	-	-
Вилучення частки в капіталі	4275	-	-	-	-	-	-	-	-
Зменшення номінальної вартості акцій	4280	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші зміни в капіталі	4290	-	-	(680)	-	439 273	-	-	438 593
Придбання (продаж) неконтрольованої частки в дочірньому підприємстві	4291	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом змін у капіталі	**4295**	-	688 070	(680)	-	(47 139)	-	-	640 251
Залишок на кінець року	**4300**	100 000	1 283 897	189 171	19 993	3 753 418	-	-	5 316 479

Керівник **Кузьменко Сергій Володимирович**

Головний бухгалтер **Соколова Ірина Володимирівна**

ДОДАТОК Л

ДОКУМЕНТ НЕДІЙСНИЙ

Дата (рік, місяць, число) 2023 01 10

Підприємство	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ІНТЕРПАЙП НИЖНЬОДНІПРОВСЬКИЙ ТРУБОПРОКАТНИЙ ЗАВОД"	за ЄДРПОУ	05393116
Територія	Дніпропетровська	за КАТОТТГ [1]	UA1202000000231764
Організаційно-правова форма господарювання	Публічне акціонерне товариство	за КОПФГ	230
Вид економічної діяльності	Виробництво труб, порожнистих профілів і фітингів зі сталі	за КВЕД	24.20
Середня кількість працівників [2]	2 123		
Адреса, телефон	вулиця Столетова, буд. 21, м. ДНІПРО, Дніпропетровська обл., 49081	359928	

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку	
за міжнародними стандартами фінансової звітності	V

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

на 31 грудня 2022 р.

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

АКТИВ	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	3 882	6 178
первісна вартість	1001	31 111	34 653
накопичена амортизація	1002	27 229	28 475
Незавершені капітальні інвестиції	1005	251 818	354 796
Основні засоби	1010	3 317 783	3 060 763
первісна вартість	1011	3 453 244	3 469 217
знос	1012	135 461	408 454
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	1 856	1 796
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	**1095**	**3 575 339**	**3 423 533**
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	693 432	985 638
виробничі запаси	1101	-	-
незавершене виробництво	1102	-	-
готова продукція	1103	-	-
товари	1104	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депоновані перестрахування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	9 971 443	11 612 040
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	271 443	661 104
з бюджетом	1135	96 842	460 804
у тому числі з податку на прибуток	1136	478	478
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	2 523 787	2 533 249
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	620 368	197 664
готівка	1166	-	-
рахунки в банках	1167	-	-
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Частка перестрахувальника у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-

Продовження ДОДАТКУ Л

резервах незароблених премій	1183	-	-
інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	25 255	6 209
Усього за розділом II	**1195**	**14 202 570**	**16 456 708**
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	**1200**	-	-
Баланс	**1300**	**17 777 909**	**19 880 241**

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	100 000	100 000
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	1 283 897	1 124 069
Додатковий капітал	1410	159 171	158 255
емісійний дохід	1411	-	-
накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	19 993	19 993
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	3 753 418	2 944 373
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	**1495**	**5 316 479**	**4 346 690**
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	262 224	15 689
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	1 378 865
Інші довгострокові зобов'язання	1515	2 359 842	1 623 689
Довгострокові забезпечення	1520	674 872	445 184
довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	674 872	445 184
Цільове фінансування	1525	-	-
благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	-	-
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	**1595**	**3 296 938**	**3 463 427**
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	2 290 836	3 071 688
товари, роботи, послуги	1615	834 872	1 362 518
розрахунками з бюджетом	1620	20 782	4 591
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	6 518	2 640
розрахунками з оплати праці	1630	25 576	12 074
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	2 126 459	2 136 847
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	317 395	332 622
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	3 542 054	5 147 144
Усього за розділом III	**1695**	**9 164 492**	**12 070 124**
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	**1700**	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	**1900**	**17 777 909**	**19 880 241**

Керівник — Кузьменко Сергій Володимирович

Головний бухгалтер — Соколова Ірина Володимирівна

Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад.

Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

ДОДАТОК М

Дата (рік, місяць, число) 2023 01 01

Підприємство ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ІНТЕРПАЙП НИЖНЬОДНІПРОВСЬКИЙ ТРУБОПРОКАТНИЙ ЗАВОД" за ЄДРПОУ

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

(найменування)

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

за Рік 2022 р.

Форма № 2 Код за ДКУД **1801003**

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	8 183 093	8 225 588
Чисті зароблені страхові премії	*2010*	-	-
премії підписані, валова сума	*2011*	-	-
премії, передані у перестрахування	*2012*	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	*2013*	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	*2014*	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів,робіт, послуг)	2050	(6 141 754)	(7 486 179)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	*2070*	-	-
Валовий: прибуток	2090	2 041 339	739 409
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	*2105*	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	*2110*	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	*2111*	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	*2112*	-	-
Інші операційні доходи	2120	2 467 827	4 390 045
у тому числі: дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	*2121*	-	-
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	*2122*	-	-
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	*2123*	-	-
Адміністративні витрати	2130	(228 644)	(311 666)
Витрати на збут	2150	(866 300)	(631 535)
Інші операційні витрати	2180	(1 641 640)	(4 423 560)
у тому числі: витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	*2181*	-	-
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	*2182*	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	1 772 582	-
збиток	2195	(-)	(237 307)
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	-	-
Інші доходи	2240	191 333	741 127
у тому числі: дохід від благодійної допомоги	*2241*	-	-
Фінансові витрати	2250	(537 662)	(464 085)
Втрати від участі в капіталі	2255	(60)	(186)
Інші витрати	2270	(2 906 673)	(416 783)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	*2275*	-	-

Продовження ДОДАТКУ М

Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	-	-
збиток	2295	(1 480 480)	(377 234)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	246 536	(109 178)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	-	-
збиток	2355	(1 233 944)	(486 412)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	(159 828)	1 038 357
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	(350 287)
Інший сукупний дохід до оподаткування	**2450**	(159 828)	688 070
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	**2460**	(159 828)	688 070
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	**2465**	(1 393 772)	201 658

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	4 218 690	6 461 339
Витрати на оплату праці	2505	419 823	573 210
Відрахування на соціальні заходи	2510	91 944	125 121
Амортизація	2515	302 613	295 978
Інші операційні витрати	2520	1 041 122	5 397 292
Разом	**2550**	6 074 192	12 852 940

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	400000000	400000000
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	400000000	400000000
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	(3,08486)	(1,21603)
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	(3,08486)	(1,21603)
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник Кузьменко Сергій Володимирович

Головний бухгалтер Соколова Ірина Володимирівна

ДОДАТОК Н

Дата (рік, місяць, число) 2023 01 01

Підприємство ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ІНТЕРПАЙП НИЖНЬОДНІПРОВСЬКИЙ ТРУБОПРОКАТНИЙ ЗАВОД" за ЄДРПОУ

(найменування)

ДОКУМЕНТ ОТРИМАНО

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)
за Рік 2022 р.

Форма №3 Код за ДКУД 1801004

Стаття	Код	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	5 425 103	7 377 010
Повернення податків і зборів	3005	382 977	926 253
у тому числі податку на додану вартість	3006	-	-
Цільового фінансування	3010	56	56
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	-	-
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	1 480 450	1 984 358
Надходження від повернення авансів	3020	17 523	164 335
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	4 925	1 108
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	55	1 204
Надходження від операційної оренди	3040	7 712	3 251
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	-	-
Надходження від страхових премій	3050	-	-
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	-	-
Інші надходження	3095	3 772 305	6 703 150
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	(5 122 437)	(9 025 477)
Праці	3105	(336 521)	(438 852)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(158 145)	(186 324)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(256 924)	(483 329)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(-)	(-)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(-)	(-)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(-)	(-)
Витрачання на оплату авансів	3135	(3 969 042)	(1 569 479)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(1 416 262)	(3 105 027)
Вчтрачання на оплату цільових внесків	3145	(66 667)	(850)
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	(-)	(-)
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	(-)	(-)
Інші витрачання	3190	(99 830)	(2 465 227)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	**3195**	-334 722	-113 840
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200	-	-
необоротних активів	3205	-	-
Надходження від отриманих:			
відсотків	3215	-	-
дивідендів	3220	-	-
Надходження від деривативів	3225	-	-
Надходження від погашення позик	3230	-	-
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	-	-
Інші надходження	3250	-	43

Продовження ДОДАТКУ Н

Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	(-)	(-)
необоротних активів	3260	(10 125)	(79 020)
Виплати за деривативами	3270	(-)	(-)
Витрачання на надання позик	3275	(-)	(-)
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	(-)	(-)
Інші платежі	3290	(1 452)	(49 759)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	**3295**	-11 577	-128 736
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від: Власного капіталу	3300	-	-
Отримання позик	3305	-	-
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	-	-
Інші надходження	3340	-	-
Витрачання на: Викуп власних акцій	3345	(-)	(-)
Погашення позик	3350	56 436	1 541
Сплату дивідендів	3355	(45)	(3)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(57 990)	(52 059)
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	(-)	(641)
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	(-)	(-)
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	(-)	(-)
Інші платежі	3390	(-)	(-)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	**3395**	-114 471	-54 244
Чистий рух грошових коштів за звітний період	**3400**	-460 770	-296 820
Залишок коштів на початок року	3405	620 368	945 630
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	38 066	(28 442)
Залишок коштів на кінець року	3415	197 664	620 368

Керівник Кузьменко Сергій Володимирович

Головний бухгалтер Соколова Ірина Володимирівна

ДОДАТОК П

		Коди
Дата (рік, місяць, число)		2023 01 01
Підприємство	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ІНТЕРПАЙП НИЖНЬОДНІПРОВСЬКИЙ ТРУБОПРОКАТНИЙ ЗАВОД"	за ЄДРПОУ
	(найменування)	

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Звіт про власний капітал

за Рік 2022 р.

Форма №4 **Код за ДКУД** 1801005

Стаття	Код рядка	Зареєстрований (пайовий) капітал	Капітал у дооцінках	Додатковий капітал	Резервний капітал	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	Неоплачений капітал	Вилучений капітал	Всього
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Залишок на початок року	**4000**	100 000	1 283 897	159 171	19 993	3 753 418	-	-	5 316 479
Коригування: Зміна облікової політики	4005	-	-	-	-	-	-	-	-
Виправлення помилок	4010	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші зміни	4090	-	-	-	-	-	-	-	-
Скоригований залишок на початок року	**4095**	100 000	1 283 897	159 171	19 993	3 753 418	-	-	5 316 479
Чистий прибуток (збиток) за звітний період	**4100**	-	-	-	-	(1 233 944)	-	-	(1 233 944)
Інший сукупний дохід за звітний період	**4110**	-	(159 828)	-	-	265 071	-	-	105 243
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	4111	-	(159 828)	-	-	-	-	-	(159 828)
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	4112	-	-	-	-	-	-	-	-
Накопичені курсові різниці	4113	-	-	-	-	-	-	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих і спільних підприємств	4114	-	-	-	-	-	-	-	-
Інший сукупний дохід	4116	-	-	-	-	265 071	-	-	265 071
Розподіл прибутку: Виплати власникам (дивіденди)	4200	-	-	-	-	-	-	-	-
Спрямування прибутку до зареєстрованого капіталу	4205	-	-	-	-	-	-	-	-
Відрахування до резервного капіталу	4210	-	-	-	-	-	-	-	-
Сума чистого прибутку, належна до бюджету відповідно до законодавства	4215	-	-	-	-	-	-	-	-
Сума чистого прибутку на створення спеціальних (цільових) фондів	4220	-	-	-	-	-	-	-	-

Продовження ДОДАТКУ П

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Сума чистого прибутку на матеріальне заохочення	4225	-	-	-	-	-	-	-	-
Внески учасників: Внески до капіталу	4240	-	-	-	-	-	-	-	-
Погашення заборго-ваності з капіталу	4245	-	-	-	-	-	-	-	-
Вилучення капіталу: Викуп акцій (часток)	4260	-	-	-	-	-	-	-	-
Перепродаж викуп-лених акцій (часток)	4265	-	-	-	-	-	-	-	-
Анулювання викупле-них акцій (часток)	4270	-	-	-	-	-	-	-	-
Вилучення частки в капіталі	4275	-	-	-	-	-	-	-	-
Зменшення номіналь-ної вартості акцій	4280	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші зміни в капіталі	4290	-	-	(916)	-	159 828	-	-	158 912
Придбання (продаж) неконтрольованої частки в дочірньому підприємстві	4291	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом змін у капіталі	**4295**	-	(159 828)	(916)	-	(809 045)	-	-	(969 789)
Залишок на кінець року	**4300**	100 000	1 124 069	158 253	19 993	2 944 373	-	-	4 346 690

Керівник Кузьменко Сергій Володимирович

Головний бухгалтер Соколова Ірина Володимирівна

Декларація академічної доброчесності
здобувача вищої освіти ЗНУ

Я, Кислий Сергій Олександрович, студент 2 курсу, заочної форми навчання, економічного факультету, спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», освітньої програми «Фінанси і кредит», адреса електронної пошти falstika1978@gmail.com, підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Фінансове забезпечення відтворення основних засобів на ПАТ «ІНТЕРПАЙП НИЖНЬОДНІПРОВСЬКИЙ ТРУБОПРОКАТНИЙ ЗАВОД» та шляхи його вдосконалення» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлен;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;
- згоден на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування роботи в базі даних цієї системи.

Дата_____ Підпис_____ С.О. Кислий

Дата_____ Підпис_____ Д.В. Крилов